

DECRETI OXONIENSIS
VINDICATIO
In Tribus ad
Modestissimum ciusdem Examinatorem
Modestioribus Epistolis
A Theodoro Trinamarino.

EX CUSA
Anno Domini M D C X C VI

DEGRADATION

ΟΙΤΑΟΙΔΙΑΙΝ

be edited at

more than 1000 species of plants.

Epistles of St. Paul to the Ephesians

Entertainment opploft A

A S U C H E

Yuno Dotsu Midzcar

~~Qui nobis in primis & subsequenter in
Bis in Comitatu & aliis & iudicium
ni curia consilii & iudicis Docto-
In Conventu D. Vice Cancellarii & Pre-
fectorum Collegiorum & Aularum Uni-
versitatis Oxon. Die Vicesimo quinto
Novembris A. D. 1695.~~

Cum in Oratione nuper habita coram
Universitate Oxoniensi Templo S. Pe-
tri in Oriente, ad Festum SS. Simonis
& Judæ proximè elapsum, hæc Verba, inter
alia, publicè prolata & asserta fuerunt. viz.
[Quòd sunt tres infinitæ distinctæ Mentes & Sub-
stantiæ in Trinitate.] Item [Quòd tres Per-
sonæ in Trinitate sunt tres distinctæ Infinitæ Men-
tes vel Spiritus, & tres individuæ Substantiæ.]
Quæ verba multis justam offensionis Cau-
sam & Scandalum dedere :

Dominus Vice-Cancellarius & Præfecti
Collegiorum & Aularum, in generali suo
Conventu jam congregati, Judicant, Decla-
rant, & Decernunt, prædicta Verba esse *Falsa*,
Impia, & *Heretica*; *Diffona* & *Contraria*
Doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ, & *speciatim*
Doctrinæ Ecclesiæ Anglicanæ, publicè re-
ceptæ.

Quapropter præcipiunt & firmiter injungunt Omnibus & Singulis, eorum fidei & curæ commissis, ne tale aliquod Dogma, in Concionibus, aut alias, in posterum proferant.

Ex Decreto Domini Vice-Cancellarii & Praefectorum.

Ben. Cooper Not. publicus
& Registrarius Universitatis Oxon.

anteriori depositi di latte. Tra i
resti radio-Isotopici vennero isolati
gli elementi uranio e uranopoliureo. Anche
qui l'uranopoliureo è stato isolato.

P R O -

PRO E M I U M.

QUÆ damnavit Dogmata Oxoniense Decretum istud, datâ scilicet ab obscuro Theologo inter concionandum occasione, celeberrima jam fuerant toto hōc biennio, ex perpetuis inter duos maximi nominis Doctores disputationibus; ita ut ab Angliâ facile ad nos, etiam remotiores transmarinos fama bæc primum, scripta deinde ipsa advo-laverint. Cum autem de Trinitatis Mysterio, quod est Christianæ caput Religionis, disceptaretur; & in-dies, non sñè fidei periculo, invaleceret contentio illa, expectabamus impatientissimi, dum interveniente tan-dem superiorum autoritate error veritati cederet. Bellis tamen curisque distracto aliis & Rege & Regno, libero Marte inter Theologos Athletas pugnabatur. Prioris nomen Sherlocius est, Cathedralis S. Pauli Ecclesiae apud Londonenses Decanus, Legumque illic nobilissimi Collegii ex Sacerdotali officio Magister. Ig-norari enim cum nollet, statim ex ipso libri titulo Dignitatem séque ipsum apertissimè indicavit. Poste-rior autem celati voluit quidem, proprio non indicato nomine, sed inani (ut refertur) modestiâ. Vix enim potuit vel ad horam nesciri, ita & sermone & ingenio cæteris distinguitur. Inter eos. unde orta sit pugna, dicam.

PRO E M I U M.

dicam. Scripserat Sherlocius pro reali Personarum in Deo Trinitate contra Socinianas objectiones. Ratus enim nullum dari posse illius realitatis solidius argumentum, quam ex distinctis tribus in Deo Membribus & Substantiis, eas multiplicavit distinctaque, nec mirus quam Personas. Aliquot post menses vidi hunc ego librum; transiit enim ad me illius soleut, qui notae sunt diffinctorum. Et hoc jam pridem curavi, non modo propter aliquantulam meam linguæ Anglicanæ peritiam, partam illuc olim peregrino mihi; sed ob ingentem apud nos, meamque præsertim Anglorum Doctrinæ opinionem. Laudavi in libro sat multa; hoc enim ex Origene habebat videtur Author iste; quod, ubi bene, melius nono; ubi male, nemo peius. Incidi tandem in tres illas distinctas & Mentes & Substantias, quo præcipuo errore scatet ubique liber; quamquam & aliis pluribus itaque pessimis. Nam satis eam non esse Anglicanæ Ecclesie fidem, in hoc nempe summo Articulo (ut & in ceteris) orthodoxam, puram, integrimam, quantum ex veteri mea observatione intellexi; unde & amplius mirabatur tantum illinc errorem prodiisse quem in ipsa 39 Articulorum expositione damnatum pro heretico legeram, & Tritheitus imputatum; quem & non ita pridem capitali dignum supplicio Helvetii judicaverant, extinxerantque nuperrimè Batavi renascentem, arbitrii nimis mirum hic monstri genus, ni in ipsis pereat cunabulis, futurum statim Christianis plurimis exitio; tam cito vires obtinet, ac late serpit & grassatur; quod tristè etiam experimento comprobatum multæ paulo post renuntiaverunt literæ: nec tamen obsistebatur malo. Est enim loci ingenium hoc, ut Anglis licet ardenter nemo in pugna, ad pugnam nemo lentius veniat. Nos autem, natura iracundiores, moras istas vix ferebamus; & quamvis à pericula remotissimi, hanc ipsa periclitantiam securè tranquillitate

PRÆMİUM.

guillitate terribiliter non mediocriter. Augre & nobis
Iapius mens fuit atque consilium, in arenum istam de-
scendendi, scriptaque aliquo procello occurendi ingruen-
tibus. Sed ex nostra ratione apud Anglos ipsoſ & fidei &
cognitionis reverentia, calamum iraſque (ægre licet) diu
repreſſus, cum huic opportuſe tandem transſiſſe ſunt
Animadverſiones illæ, quatum Author alter ille Theodo-
gus Athleta, & Animadverſoris hinc nomine ubique ce-
leberrimus, quamlibet ignorus ſuo. Reviruit dibi ab
hac lectione animus, priſtina dejectus alia; morāque
omnem abunde compenſat elegantia operis laude quicun-
que clarissimi, exceptis fonteſſe hic & illuc ſtricturis qui-
busdam gravitati argumenti Authorisque dignitati mi-
rūs (ut nonnulli videtur) respondentibus, quanquam
meritissimi illis & ſole ingenioſiſmo plerumque conditi.
Selabatur interea oppreſſum hōc pondere Sherlocium op-
timum Decanatus recens in ipſum collatus. At vero ne au-
tis tanti opere & honorib⁹ & divitius, fame tamen ſuę
detraheretur plurimum ex Adverſarii libro, ter ratiſque
acclamationibus celebri, alium edit curavit ipſe, in ſuam
errorisque ſuę deſenſionem. Cui præter fallacias &
convictio nihil inſigne fuit, defuit nihil præter fidem
atque rationem. Opus tomen ſum miratus ipſe, miſer-
iſque Adverſarii, adeo ſbi triumphisque ſuis plandebat
miſer Thraſo, ut hinc & plauſus & ovationes non ſin-
difū audirentur; ſed neque ſinē lacrymis: reperit enim
toties Mentiū iā Subſtantiarumque Trinitate, mo-
nebamus ipſi, ne tandem apud incautos lettiores periret
ſua Deo Trinitas, ter illic multiplicatis Divinis omnibus.
Quoniam hanc timerebant, prodidit novus Animadverſoris li-
ber, cui Trithemius inſcriptio, & hīc Deſenſionem De-
ſenſoribusque ſia ludibrio expoſuit, ita perdidit, ut nul-
lum Sherlocianis exadiſbus ſpem ulterioris præſulii re-
liquiſſe videretur. Qamodam poſtis uirinque armis
jam

PRO E M I U M.

jam à pugnâ cessaverant pugnae Duce, vietus aequè ac
Videtur; tametj gregariorum adhuc militum non infre-
quens erat ex alternis castris velitatio: sed post Du-
cum ipsorum certamina, vix alia usquam spectari contin-
gebat. Quis igitur hunc finem fuisse belli non jurasset?
Ecce tamen recrudecere subito visum est; quod enim no-
vaæ Trinitatis Dogma è Libris jam legebat nemo; coacti
sunt omnes audire ex pulpitis; Impune ex multis qui-
dem, ubi Bereenses pauci Auditores, qui ex fidei regu-
læ litem intentare ausint Concionantibus, ob nimiam sci-
licet plebis vel indulgentiam vel ignorantiam. Sed acci-
dit, cœsura certè Trinitati Sherlociana infelicissimo, ut
S. Beree (Oxonie dicere volui) resonaret tandem è
Pulpito, necnon audiente Academicorum concione fre-
quentissimâ, ipsis etiam S. Procancellario & Episcopo
præsentibus. Quantum indè murmur excitatum, turbæ
quantæ, quanta omnium indignatio, non modo testatur
soncavatus hâc de causâ cujuscunq; Collegii Rectorum Cœ-
sura, sed S. Decretalis, quam hic præfixi, sententia, ut
ad me verbatim ab illo Tribunali nuperrime transmissa
est. Quo accepta autem gaudio salus ipse noverit, qui
S. mœrorem antè ex non accepit, expectatâ licet tamdiu,
suumq; Mentiū debitâ jampridem Dogmati. Fide
huc statim gaudii bujus mei participes qui S. mœroris
fuerant. Acclamatum est Oxoniensibus nec dubium e-
rat quin brevi judicium illud auctoritate superiori; si
opus esset, confirmetur. His non potuit Sherlocius non
territer. Author Dogmatis præcipuus; fatus enim suo
quis paternam metuat, S. atrociter damnato jam S. pro-
pœ domino atrocius. Ludere quidem cum Animadver-
sionibus licuit, bis etiam ad ignominiam flagellato; cum De-
cretis autem cum Anathemate, nemo sanus ludit. Sed quid a-
go? Quo se wantat, erroribus jam fulminatis, sorte S.
unus illis intra paucos dies, fulminandus ipsis. Aliusque
vis

PROEMIUM.

vis & Modestior & prudentior nonne respuisset? Respi-
scenti enim rura omnia; etiam à fulmine aut vibrato
aut vibrando. At ea non solet esse Hæresiarcharum in-
doles; mordent lapidem, quo percussi sunt; retorquent
in Judices Sententiam ipsam. Prodit, prodit citò Dec-
creti Oxoniensis modesta Examiniatio, quæ à capite ad
calcem modestiæ nihil præter inscriptionem habuit. Vol-
vi Libellum; etiam atq; etiam revolu, magis arq; ma-
gis irarum impatiens, audaciam ubiq; miratus hominis,
(dixisse Latinus impudentiam) nec potui me ita con-
tinere, quin & cum ipso (Academie non solùno, sed Tri-
nitatis præsertim causâ) expostulatus, bas quæ se-
quuntur mitterem ad eum Epistolas, quibus, quam mo-
destè licuit irato, examen refero examini. Neve pri-
vatim ea sibi legat, quæ utilitatæ scripti publicæ, cura-
tum est (absente me tamen) ut ex prælo potius in manus
omnium evolent, quam in privatas per Tabellarios.
Quid enim scire potest utilius, quam id ipsum in quo er-
ratur periculosis? Ex hœc uno nempe mysterio bene
(nisi res fert) intellecto vel male, cæserorum fidem sub
Evangelio veram habemus aut falsam. Quapropter, ut
hinc erraretur primum, totis tentaverunt viribus Ec-
clesia bestes, totaq; pariter ejus Defensores, ne errare-
tur. Judæos inter & Paganos Christiani obfitebant me-
di: pluralitatem in cultu ferre Judæi non poterant,
Unitatem Pagani: Christiani utraq; placuit, unitatem
nimis in Trinitate, & Trinitatem in Unitate colecti-
bus; unum quidem Deum, sed tres Personas; tres Per-
sonas, sed Deum unum; Monadis & Triadis servata par-
iter religione. Humani autem intellectus captum am-
nem cum supra modum excederet mixtus i.e. Unitatis nu-
merus, facile fuit Judæorum Sophistis tres illas Per-
sonas in unam contrahere, quæ cum diversas sustineret
Personas, hoc est, aut provincias aut officia, modo Pa-
ter

PRO E M I U M

ter diceretur, Filius modis, modis Spiritus Sanctus.
Eunq; errorem promovit olim platinum Allegoris
gurisq; innumeris suis *Mysticus* *Origenes*, incaute magis
quam hæreticé. Haustobino alio veneno Trinitatem No-
minalem istam ex instituto professi sunt. Prior Noctis
quidam, Sabellius Magister, aciebat ipse discipulus, Ma-
gistro; longe audacior; unde & ab eo natus erroris pro-
fessores Sabellianos vocat distinxit. Speciem religionis
maximam præ se ferebat hæc hæresis. Unitatem enim
Dei contra Paganzantes defendens, nullum ex triplex
Persons offerebat plurimam offenditalem; unq; ex-
por metaendus magis, quo erroris inde minor suspicio.
Ex Scripturis tamen aperiisse confutatus est. Ob-
tutusq; illæsa Dei Unitate, realem Personarum distinctionem
Processiones ipse, Relationes, Missionesq; quasi digi-
to demonstrant. Quis enim a seipso procedat, ad se re-
feratur, mittatq; seipsum. Sed multis Orthodoxe contra
Sabellianos tunc disputantibus idem accidere vixit est
quod Sherlocko nuper contra Socinianos. Ut probarent
enim evidenter Personarum distinctionem, non contenti
oppositionum argumentis, diversisq; Subsistendi modis,
cuilibet Personæ suam tribuerunt distinctam Naturam,
nam Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non different
minus quam tres aut Angeli aut Homines. Quod si re-
vera illa esset, nullus Sabellio resuqueretur effugieadi
vocis; Nec amplius de Personarum distinctione apud suos
ungam ambigeretur. Sed periculosa semper est nimia
probatio. Hocum est de Unitate cum Trinitate hujus-
modi; quia si Naturarum, ut & Personarum, non possi-
entiam & Deorum non esse, ratio, ut & Fides, hoc e-
vincit. Plene tamen Naturarum distinctionis, pernicio-
se quantum illud, dabant pertinaciter Arius, & cum eo
ex suo nomine Ariant omnes. Inter utramq; hæresim
nisi distinxeretur temporum illorum Ecclesia, ut nec Deo
Trinitatem

PRO E M I U M.

Trinitatem alii relinquerent, nec Unitatem alii. Tan-
tu quæcum utriq; (quæ inter duas Syrtes) periculis, nul-
la nisi in generali Concilio adversus naufragium quæsita
salus. Opportune sub Constantino magno ista contigerant,
unde & facilis apud Nicæam urbem Convocatio tanta;
sed nec sola hæc medendis malis providit Synodus. His
quoz; tunc & intra & extra Synodos providere Patres,
Sæcilitate, ingenio, doctrinâ si qui unquam clari, totoq;
etiam nunc Orbe Christiano celeberrimi. Decebat illa
tempora, illos viros, quæstionis tanta inter extremas
utriq; hæreses deliberatio, explicatio, solutio. Contra
Sabellium reali Personarum Trinitati tam sapienter
prospectum est, ut hinc pro suâ Naturarum Trinitate
nihil invenerit Arius, quod obijceret; viciissimq; adeo
prudenter adversus Arium Divinæ Naturæ Unitati con-
sultum etiam fuit, ut inde Sabellius unam solamq; in Deo
Personam inferre non posset. Sic ex utriusq; parte fru-
stratis hostium insidiis decretum concil.ō; maturissimo de-
finitum est, Unitatem in Trinitate, Trinitatem in Uni-
tate & credendam & colendam. Quæ definitio ita pla-
cuit, ut ab illis temporibus ad hæc usq; nostra vim suam
inviolatam servaverit; quicquid pro Sabellio alii aut
alii pro Ario sæpe contenderint, nūc q; etiam contendant.
Eorum auxit, augeliq; (vereor) numerum, ul-
tra quæcum putet (forte) & optet, ille Sherlocius, Divi-
narum aucto Menti numero substantiarumque. Præ-
ter enim quos jam Magistro peperit Dogma illud Disci-
pulos, Orthodoxæ Trinitatis hostes, metuendum videtur
ne & sectis alii Magistrisq; non melioribus plures pariat;
cum à redâ hujus Mysterii fide proclivis undequâq; pa-
reat fuga, aut facillima saltem aberratio. Unde mirum
non est Antitrinitarios ita sobolescere, tōtq; contrariis
dividi Erroribus. Nulla jam errantium hominum tur-
ba frēquentior; lāc si modō Antitrinitarii voce (ut re-

PROEMIUM.

ipsa sonat) hostem Trinitatis quenlibet intelligamus; frue Trinitatem neget, aut mutet in aliam. Hanc utinam Judæi negarent soli, soli Turcæ, qui ut Deum unum, ita & unam solamq; in Deo agnoscunt Personam! Minus vix negant, qui ex Christianis nominalem tantum cum Sabellio afferunt; Deistæ præsertim qui apud nos & vocentur & sint; nullam nisi existentis cuiusdam Dei protestantes religionem, nec à Turcis Judæisq; alieni magis quam ab ipso Sabellio. Licet autem antitrinitarius propriè nemo sit præter hactenus memoratos, utpote Trinitatem negantes, Deum confitentes tamen; quidni & Antitrinitarii dici quoq; possint, quotquot, non omni quidem Trinitati, sed Orthodoxæ adversantur, eam omnino in aliam transmutantes? Ex iis notissimi fuere olim & Eusebiani & Ariani, qui ne Sabelliani fierent, non minus in Deo Naturas quam & Personas distinxere; soli tamen Patri summum & numen & imperium adscribentes: quâ Filium inter & Patrem inæqualitate eos negabant esse consubstantiales, utriq; non distinctam modò, sed & diversam assignantes Substantiam. Quapropter Conciliis curæ præsertim fuit, ut Patri Filius opus & haberetur, nec minus saltem ejusdem cum eo Substantiæ quam Abel cum Adamo; quod noluere tamen ita didicimus, quasi non major esset Divinæ Naturæ Unitas quam Humanæ: Sed quia majore adversus Arium opus non fuerat, qui Naturâ diversum à Patre Filium, non distinctum modò contendebat esse; proindeq; nec Naturâ sed Adoptione Filium; nec genitum à Patre sed creatum. Prudentia igitur tunc fuit maximæ unitatem non urgere altioris perfectiorisq; ordinis, cum & vulgaris hæc perdendo Ario sufficere posset, Sabellitiq; cavillis alia pateret magis obnoxia. Quo cessante postea periculo sublimior hæc Naturæ Divinæ Unitas, Numerica nempe, ubiq; locum palam obtinuit; & Specificæ damnata est tandem vel suspicio, Tritheïsmum

PROE M I U M.

Tritheismum quippe secum afferentis, Divina enim Natura cum Deus sit ipse, totidem sint oportet & Dij, quot & in Deo Naturæ. Quamobrem sequela territi adeo profanâ, adeo blasphemâ, & Arius olim, & nuper Socinus, non distinctam modò, verum & diversam à Patre Naturam dedere Filio, eamq; ita degenerem, ita dissimilem, ita disparem, ut summa Deitatis, summum Imperium Patris solius sit, Filii verò & Spiritus Sancti sub alterna tantum precariâq; Divina omnia: hoc est propriè loquendo, Divina nulla. Sicq; Errorem Errore mutantes, dum carent illinc à Tritheitis, discedunt à veris hinc Trinitariis; duásq; potius Personas summæ Deitati subtrahendas putant, quam addendas naturas; Unitatis nimirum in Deo servandæ magis solliciti quam Trinitatis. Ne autem hoc sibi exprobratum quoq; vide ret Sherlocius, contraria omnino incessit viâ. Trinitatis enim magis sollicitus quam Unitatis, ne forte tres Personas in unam Sabellianus aliquis confunderet, cuiilibet Personæ distinctam assignavit Naturam; arteq; illâ, subtilis homo ingenii, nasutusq; Sophista, non unam modò servat Trinitatem, verum addit & alteram, tres Naturas, ut & tres Personas pari religione & credens & collens. En Trinitarium! sed ubi quæso est Unitarius? Retorquebit scio, errore suo deceptus, nostræq; ignarus fidei; En Unitarios! sed ubi sunt Trinitarii? Adeò ei videmur realem neglexisse Trinitatem, solis (ut calumniatur) chimæris contenzi, qui tres tamen Personæ & reales & Substantiales (in Unitate quidem Naturæ) & credimus & colimus, universâq; nobiscum Ecclesia; hanc licet ad suas conetur partes trahere, suamq; Menti Trinitatem ac Substantiarum (errore manifestissimo) Conciliis & Patribus imputare; unde non tam sibi quam illis ab academico Senatu illatam injuriam fronde quam solet convitiatur: Hoc autem, vel ignorantia.

PRO E MOUM.

ignorantia, vel impudentia ranta est, ut inultum ferri nec possit amplius, nec debeat vel ab extraneo, quam nullà præter suam ope, multò minus mea, indigent sententiæ vindicandæ suæ tam docti Judices; hæc sed ego indigebam opportunitate, ut meum erga eos, de me olim optimè meritos, significarem studium, animumq; officii memorem: Sit licet quæ me etiam moveat causa & dignior longè & sanctior, res ipsa Religionis tanta, Orthodoxæ Trinitatis defensio. Talem autem me defensorem habuerit, qualem Decretum Oxoniense Vindicem; utriusq; enim & causa eadem & idem hostis, isq; infensus; ad quem proinde si quid videar scriphisse hostiliter; non deerunt quæ me plurima excusent; nam præter inversam tanti Mysteriæ & fidem, & religionem; præter imputatum Conciliis, Patribus, Ecclesiæq; non Anglicanæ modò, sed & Catholicæ, Dogma tot nominibus execrandum; præter illam quog; in Oxoniensis Decreti examine ironicam Modestiam; aliaq; hominis contumeliosissimi muliò plura; etiam accedit hoc intolerabilis non calumniæ modò sed impudentiæ, quod ab Animadversore tam egregiè castigatus, expulsus castris, ad internecionem vicius, glorietur tamen quasi victor, & triumphum petat; cōj; præsertim falsissimo nomine, quod ad incitas redactum Animadversorem, convitiis prælatis inanibus fessum, tandemq; animi, ut & viribus deficienterem, ab areâ fugisse mentitur, priorēmq; arma posuisse; sed & hunc ipsem (adeo caret memorâ) pugnasse tam longùn fatetur, ut pugnam non sustinens amplius, pedem retraxe. it, non tantum nihil reponens, sed vix ausus in Tritheismo, &c. belli hujus prosecutio- nem (si qua ipsiusmet confessiæ fides) Exam. p. 8. vel legere vocemq; audire provocantis Adversarii. Scire debuerat quām oporteat neendacem memorem esse. Optarim & legisset & audisset

PRO E M I U M.

audisset quæ illic docebatur. Haud peteret nunc ab Academicis Judicibus late sententiæ rationes, quas tantæ perspicuitate & doctrinæ exhibuerat ante sententiam ipsam Liber ille. Stultum est querere quod ad manum est; nec patitur Judicum dignitas, ut quæ Judicii causa palam præierit typisq; mandata, eandem post judicium ipsum examinandam Reo præbeant. Si meas tamen legat Epistolas, intellexerit plus satè, hoc non fuisse temere damnum, quod tot tantisq; nominibus damnum demonstratur. Harum ergo Lectionem diutius cur moror ipse? Nunc, nunc legantur & profint; siquid, quod meum est, possit homini prodesse, cui nec profuere multò meliora. Lumini rebellem ita se præbuit!

A D

THE TIME OF A

CA

A D

Modestum Oxoniensis Decreti Examinatorem, Theologi Trans-marini Modestior Epistola.

Durissimè quidem apud Populares tuos tecum agitur, Vir insigniter note; quem, post Animadversoris inclemensissimi repetita flagella, Decreto statim Academicò castigant inclemensius: quasi parum fuerit vi rationum jam oppressum esse, nisi & Authoritatis pondus te contereret. Nonne malum plus nimis visum est, Doctrinam hanc tuam de *tribus in Deo Mentibus* tot tantisq; antea explosam fuisse argumentis? Cur etiam ut *falsa*, ut *impia*, imò ut *heretica* damnatur feritúrq; quodammodo anathamate? Haud potuimus nos (vel extranei) hæc & audire & legere, quin & vices doleremus tuas, mansuetudinemq; miraremur. Alius enim præter te quilibet ignominiam passus ejusmodi, iratúmq; impatiens, manibus dentibusve Decretum lacerasset, aut paribus retudisset contumeliis. Ipse vero, *Modesto* contentus *Examine* (si qua inscriptioni fides), Sententiam Judicésq; eā, quā soles Adversarios omnes tuos, verborum ubiq; lenitate demulisti. Vix mitiores olim, vix humaniores, post suam in Synodis condemnationem, Arius Nestorius Eutyches Macedonius, aliiq; sūi (Tui non dicam) similes. Ita contines te; ita, vel tanta ultior injuria, decorum tamen scribendo servas, debitamq; Authoritati reverentiam! Perlegatur Examen ipsum, occurrit passim, à capite ad calcem, nova illic & stupenda promissæ *Modestie* Specimina. Leve est, si quid exprobrari contigerit; in Academ.

mia nimirum, eaq; florentissimâ, nesciri Grammaticæ rudio-
ra Elementa; voces, eâsq; palam obvias, non intelligi: imò
nec jura privilegiâq; sua; nullum ibi in Cœtū & convocando
& convocato servari ordinem; temere ac imprudenter om-
nia fieri; quæ vera, quæ religiosa, quæ orthodoxa, igno-
rari turpissimè, ab ipsis etiam summis Rectoribus; nec ea
tantum quæ Catholicæ contraria Ecclesiæ, sed quæ & Ver-
naculæ. Levius adhuc est quod & suggeritur, rationis eos
vix fuisse compotes, cum Dogma damnarent tuum; Eos
Rustici cujuscunq; Sapientiam vix assecutos; vixq; alienos à
delirio, qui vel communi sensu in Décreto hujusmodi carue-
rint; Sileo multò plura, Examinator Modestissime, hâcq;
tantâ tuâ Modestiâ promissâq; Mansuetudine longè digniora.
Silere autem quis possit singularem tuam erga Censores illos
benignitatem? Quos ut ab errore purges Grammatico, dum
ipse corrigis, ruis in pejorem, *Relativo* usus magis ambiguo;
quasi inter utrûmq; [eorum scilicet ac suæ] nil providisset
Grammatica Medium, quod & Salvâ perspicuitate rem ex-
primeret Latinius. Sed quid ista moror puerilia? Doces eos
Magister novus quod nemo (quem Sciam) ante docuerat,
Mentem in Theologicis nihil jam habere mentis præter nūdum
nomen; vîmq; (per te Dictatorem sumum) obtinuisse *Per-
sonæ*, quanquam nihil minus sonet.

Primus quidem *trium in Deo Menti*um Inventor non fueras: aliquid simile inter Paganos somniaverat Plato; Gentiliter quoque inter Christianos Valentinus Gentilis idem quodammodo senserat, nec impune, capite scilicet hinc damnatus. Ex hâc fonte manavit illa *Menti*um *Trinitas* in quosdam alios, à quibus & ad te pervenit ultimum. At invenisti prior *Menti*is in *Personam* transmutandæ Alchymiam. Ars ista opus omnino tuum est: nec aliunde verius glorieris, *Virum* te esse *Εὐερτήν*. Quid hoc tamen pro sit, Nomenclator ingeniosissime audacissimeque, nisi & imponat Authoritas tua, ut vocum *ἵμολογεμλύως* arbiter, sitq; contra usum ipsius pro ip-
somet usu imperium tuum, & contra rationem voluntas pro-
ratione? Hanc ulterius artem cura ut invenias, & voti compo-
sus factus es. In tuam undeqaq; *trium Menti*um Sententiam
pedibus manibâsq; ibitur: currum triumphalem tuum volens
nolens sequetur. Animadversor ipse, toties olim clade super-
bus

bus tuā : Nec mendicandum erit *Diploma Regium*, quo fulmen Academicum pereat ; nostris ipsis unguibus *Charta De-cretalis* lacerabitur. Nervos igitur omnes huc intende-rem expedi ; Sanciatur Lex, ut quodcunq; jusseris verba signifcent. At verò (crede mihi) hoc opus, hic labor est. Spe vanā te deludit, quod exemplum affers, Nicēnum Homoousion ; vidērisq; nimis credulus, qui ex prospéro vocis illius fato, idem & menti futurum omineris. Nata vox illa fuerat communī inter Patrem & Filium significandæ Substan-tiæ ; nec aliud quicquam vi originis, sūaq; constructione mani-festius indicat ; aut si quā ex malignis Interpretibus obscu-rari potuit ambiguitate, trahiq; in usus diversos, saltem Concilii tanti Authoritas, Patrum consensus omnium, Uni-versæq; per tot Sæcula interpretatio Ecclesiæ plus (ni fallor) valuit ad determinandum vocis hujus officium, quām unus Sherlocius (ignosce comparationi) ad innovandum *mentis* significationem, quantovis Decanatu molēq; superimpositā emi-neas. Nec existimes (ut te plus semel scripsisse memini) nihil præter cœvæ Antiquitatis consecrationem *Menti* deesse, ut parem sibi ad usus novos vim obtineat, quām aut Homoousion, aut vox alia quælibet, jam longā invalescens con-suetudine obtinuit. Adde quòd & *Mentis* nomen ita diver-sam à *Personā* induit naturam, ut ab arbitrio non ampliis pen-deat ; nec eam jam possit subire mutationem, nisi & mutato Religionis statu. Quis enim nescit (vel tolerabiliter Theo-logus) actum de Fide Christianā fore, Subverso & Trinitatis & Incarnationis Mysterio ? Neutrum autem steterit, si, quod *Persona*, *Mens* idem significet : & ne hoc gratis dictum putes, mecum breviter expende, an conversā *Mente* in *Perso-nam* stare possit utrumvis Mysterium.

Prior expendatur Incarnatio. Nonne contra Nestorium tenemur credere unicam esse in Christo *Personam*, & contra Eutychen duas *Naturas* ? Neutrum autem tutā fide quisquam crediderit, *Mentis* & *Personæ* officiis permittis, Synonymisq; vocibus. In Christo enim si unicam contra Nestorium dixeris *Personam*, unicam & *Mentem* dici oportuerit, ex Synonymiæ nempe hypothesi, vocūmq; idem sonantium condi-tione. *Mentem* verò quisquis in Christo dixerit unicam, uni-cam & in eo voluntatem cogetur dicere, quæ *Monothelitarum*

fuit haeresis. Si autem duas in Christo contra Eutychen agnoscis *Naturas*, annon & duas in eo *Mentes* te coget fides agnoscer? At si duas *Mentes*, nonne ex hypothesi tua & *Personas*, quod erat Nestorianum? Itaq; nemo non videt quantum periculi, ex illa *Mentis* & *Personae* Synonymia, Incarnationis Mysterio impendeat.

Ecce & instat aliud. Si enim id quod *Persona*, *Mens* etiam in Deo significet, hoc idem & *Natura* significaverit, cum *Natura* & *Mentis* in Deo eadem omnino conditio sit. Totum enim quod essentialiter Deus est, *Spiritum* (seu *Mentem*) oportet esse; Deus nimis (in ipsa Scriptura) *Spiritus* (seu *Mens*) definitur. Definitio autem naturam rei & explicat & quodammodo est; proindeq; & *Natura* & *Mens* voces in Deo suau Synonymæ. Cum ex tua igitur hypothesi haec in eo omnia confundi necesse sit; quæ Naturarum in *Personâ* Verbi facta est Unio, factam eam fuisse oportet in ipsissimâ ejus *Naturâ*, quæ cum & Patris eadem numero sit, Patrem non minus factum hominem, imo nec passum nec mortuum minus sequeretur quam Filium ipsum; quoniam Incarnatio fieret in re utriq; formaliter communi, si *Personam* & *Mentem*, ideoq; & *Naturam*, Synonymæ in Deo ex Principiis tuis interpretaremur. An hujus Mysterii fides (rogo te) cum tot tantisq; haeresibus stare possit, quas tamen, ex *Mente* in *Personam* mutata, vides omnino sequi? Adde quod hic in uno tertio conjungi naturam humanam oporteat simul & Divinam; sitq; tertium hoc utriusq; Naturæ commune vinculum; quod quidem in rectæ fidei doctrinâ *Persona* Verbi est, terminus nempe inter utramq; Naturam medius. Tollit autem medium hunc terminum, tollit vinculum, tollit commune illud tertium. quisquis *Mentem* ex *Personâ* aut *Personam* ex *Mente* fecerit. Nihil enim remanet quod uniat, ubi præter Extrema eaq; infinitè distantia nihil relinquitur: Nam si Verbi *Persona* *Mens* Synonymæ, ideoq; & *Natura* fuerit, apta quidem illa, non quæ uniat, sed quæ uniatur; aut è contra si Divina *Mens* seu *Natura* in *Personam* (ut jubes) mutetur, apta fiet, non quæ uniatur, sed quæ uniat. Nonne igitur ex hac tua *Mentis* & *Personæ* significatione mutua ruit funditus Incarnationis Orthodoxa fides?

Nec Trinitas fuerit heu! fecior. quanquam enim periculum statūs sui Deo nullum esse Tertullianus afferuerit; atcum tamen de *Uno & Trino* videtur, si tua *Mentis & Persona* admittatur Synonymia, mutuaque illa (cujus Author es) harum dictiōnum & conversio & prædicatio. Ubi nimis, quæso, Dicitor nove, locum sibi in Trinitate inveniet Unitas, (experiar hanc primum) si in Personas mentibus mutatis, idem qui Personarum, fiat & necessariò Mentiūm numerus, eadēque relativa conditio; nec mentium modò, sed & earum omnium quæ Mentiūs in Deo essentialiter Synonyma reperiuntur, quales Natura, Substantia, Essentiāque ipsa; Mens enim illic est hæc omnia. Quare & pro Mentiūm distinctarum numero, consequenter omnia hæc multiplicabuntur, facta quippe ex Absolutis Relativis. Quid enim in Divinis tota penes Relationem vis multiplicandi sit, nemo ignorat, vel mediocriter Theologiae doctus. His autem sic multiplicatis, quid in Deo superstes *unum*? non ipsa Deitas, non Deus ipse. Qnodlibet enim cum pluribus aut Naturis aut Substantiis aut Essentiis aut Mentiūbus *unum* esse omnino repugnat, nisi complexa quadam unitate quæ ex partibus junctis coaluit, ideoq; & ab Ente simplicissimo (qualem Deum esse constat) alienissima. Vide quid discriminis Unitatem Dei compulit *Mens in Personam* (te artifice) mutata. Quin etiam hinc tuta non est ipsamet Personarum Trinitas: cum enim Dictiones illæ in Lexico tuo idem significant, eadem erit Personarum computatio quæ Mentiūm. Tres autem Mentes in *Unum* si aliquando (cum te Multiplicationis tædet) contrahis; nonne & pari jure, quoties libuerit, ex tribus Personis una conflabitur? Quæcumq; ergo revera in Deo multa sunt, sicut *Unum*; si jusseras; & quodcumq; in eo revera *unum* est, sicut *multa*. Tantæ virtutis fuit illa *Mentis & Persona* in eundem sensum conjunctio! ita ut in posterum hac arte tua pro arbitrio vicissim negaveris, vel Deum *Unum* esse, vel esse *Trinum*; quo quid Trinitatis fidei perniciosus? quam nemo integrum servaverit, nisi Unitatem in Trinitate ac Trinitatem in Unitate inconcussam teneat, constantēq; adoret.

Ex præmissis igitur patet manifestissimè, hanc minus Trinitatis quam Incarnationis Mysterio novam hanc tuam Nomencla-

menclaturam adversari; paritérq; in Religione confundi omnia, ubicunq; ista *Mentis & Personæ* admittitur confusio. Quis enim ordo Religioni servetur, ubi Deo nec ullus, vocibus his permisisti? Ordinem tollit, qui distinctionem: nec in Deo supereft distinctioni locus, si *Mens & Persona* in unam eandemq; coaluerint significationem. Promiscuè cum Subiecto suo Relationem concipies, Personalia cum Essentialibus, & Communia ipsa cum Propriis. Quicquid namq; intra Deum est, cum vel *Mens* vel *Persona* sit, nisi hæc ab illâ distinctione concipiatur, *Mens* est quod totum concipis, quod totum *Persona*; omnia *Subiectum*, omnia *Relatio*; *proprium* quidlibet, quidlibet *commune*; Chaos undequaq; indigestum; *incertum* Ens, anceps, ambiguum, quod nescias an *Mentem* dixeris aut *Personam*, ex te scilicet indiscriminatim utramque. At verò credisne pari dicendum Orthodoxiâ, & Deum *Mentem* esse, & Deum esse *Personam*? *Mentem* si dixeris, Catholicus es; si *Personam*, Sabellianus. Utrumlibet dici tamen oportuerit, admissa *Mentis & Personæ* conversione mutuâ, & quam urges æquipollentiâ *Synonymiâque*. Quanta autem in adversum pugnant (nisi sis omnino rebellis lumini) facile videbis. Deus, qui tres *Personæ*, non una *Persona*; *Mens* tamen una, non tres *Mentes* (nisi à te tuisque) prædicari solet. Quem enim rectè per unam mentem, per tres ineptissimè designavero; uti è contra, quem rectè tres dixerim *Personas*, unam dixero ineptissimè: Nam si Deus *Mens* est, quomodo *Mentes*? Si *Personæ*, quomodo *Persona*? An reconciliator tantus es ipse, qui hæc itâ pugnantia omnino concilies, unitatem cum numero, numerum cum unitate, ac utrumq; ejusdem denominationis, *Mentem & Mentes*, *Personas & Personam*? At verò quæ difficilis tibi reconciliatio, per quem in Deo ipso *Mens & Persona*, reluctante quantumlibet sensu, idem didicerunt significare? Adeo ut conceptu præcisè uno eodemque hanc & illam intelligas, *Suppositum & Subiectum*, *completum & incompletum*, *determinatum & vagum*, quod *alicujus*, & quod *nullius est*, *incommunicabile & communicabile*, *modum subsistendi esseque ipsum*; quid plura? omnia dixi, *Personam & Mentem*. O subtile ingenium, vimque intelligendi acutissimam! O Theologum, te Philosopho dignum! præter quem nemo hactenus sapuit. Ex disparatis enim quis ante te

Synonyma

Synonyma constituerat? Eaq; Synonyma quorum tanta diversitas est, ut & quod de uno negetur, affirmari possit de alio; nec ad eundem rerum ordinem pertineant; aliudque in Deo *substantiam*, *relationem* aliud indicet; ex illo Deus præcisè sit *unus*, ex hoc *trinus*; hinc distinctissimè Pater, Filius, & *Spiritus Sanctus*; illinc simplicissimè Deus prædicetur. Mirabilem fānē novāmq; Synonymiam!

At verò (inquis) cum arbitrariæ sint voces, rerūmq; & animi signa omnino libera, quo jure quis prohibuerit eandem *Mentis* & *Personæ* nominibus Ideam affigi, vīmq; consequenter utriusque parem, significationēmq; prorsus Synonymam? Audi tamen quis prohibeat. Usus. Quo jure? Suo, Sermonis quippe tyrānus & arbiter, cui tu ipse, tantus Dīctator līcet, oportet pareas, si modò & lōquens & scribens vis intellegi. Pari enim successu pro albo nigrum dicerēs, pro Patre Filium, aut alia hujusmodi vix magis quām *Personā* & *Mens* invicem pugnantia. Neque toties inculca nobis Nicænum 'Ομοόποιον, quod præter receptum ab Orthodoxis sensum in varios quidem diversissimōsq; usus ab aliis distrahebatur. Ad propositum quid hoc enim? Disputabatur tunc temporis de voce, vix adhuc & natā & notā, quæ variis idcirco tentanda fuit interpretationibus, antequam de vērā & certā constaret. Nihil autem habes ejusmodi, quod *Menti* in *Personam* mutandæ patrocinetur: *Mente* nihil *Mentisque* voce aut antiquius aut notius, nec illi cum *Personā* commune quicquam apud Theologos. Deleri facile non potest vetus imago soni tritissimāq; significatio, præsertim ut nova substituatur, hæcq; alienissima. Quid huc igitur contulit repetitum ad naufragium Homoeousion illud? Abstinuisse omnino ab ineptissimā comparatione, si Animadversoris & consilio & operā uti libuifet. Uttere tandem; & eo quo scripta sunt animo, sua quæfso meāq; etiam legantur; nam & quæ breviter ego, & quæ fusiūs doctiūsque ille, plūs satis (nisi indocili) suffecerint, non modò ut similitudinis percipiatur absurditas, sed & sua *Menti* relinquatur significatio.

Venīa tamen dignus vidēris aliquā, dum in hac disputatiōne vis pro *Personā* pertinaciter *Mentem* usurpari. Nil enim occurrit commodius, ad quod in istis confugias angustiās: *tres* nāmq; in Deo *Mentes* quis ausis negare, si modò *Mens*

& *Persona* idem omnino significant? Spe autem semel eversa
 hujusmodi effugii, tum quod te vertes haud facilè prospicio,
 nec facilius fortasse prospicis ipsem. Hinc urges totis vi-
 tribus (& ad fastidium) synonymiam istam; sed caduco inni-
 xus fundamento, inani te labore fatigas. *Mentem* pro *Per-
 sonâ* nemo feret; non quod *Persona* in Deo quælibet à *Mente*
 ut *Res* & *Res* aut distinguatur aut differat; Mens enim &
Persona Patris reipsa unum omnino sunt, ita & Filii, ita &
Spiritus Sancti: Nam etsi *Personæ* inter se realissimè distin-
 guantur, quippe quæ ex adverso sibi invicem per mutuas
 relationes suas oppositæ; nulla tamen est in Deo *Mentis* &
Personæ multiplicata Entitas, cum illic omnia Ens indivisim
 unum sint, hocq; simplicissimum, quapropter & expers veræ
 cuiuscunq; compositionis. Ubi autem omnia sunt unum (uni-
 tate adeo perfectâ,) *Mentem* & *Personam* aliud reverâ & ali-
 ud esse, prorsus implicat. *Mens* illic est necessariò *Persona*,
 & *Persona* *Mens*, ubi quicquid reperitur unum perfectissimè
 infinitumq; est: neutrum enim ita eset, si vel compositum
 vel multiplex. Hinc, sed tantum hinc, nulla in Deo est
Mentis ac *Personæ* distinctio, identificatis reipsa Divinis om-
 nibus, & in simplicissimam (quæ Deus ipse est) coalescentibus
 unitatem. At verò hujusmodi Unitatis perfectionem com-
 prehensionemq; infinitam quis præter Deum ipsum unâ & sim-
 plici intellectione capiat, comprehendat, imò & cognoscat
 mediocriter, nulla cum detur inter *Objectum* infinitè perfe-
 ctum finitamque *facultatem* proportio? Ignoranda igitur no-
 bis quæcunq; Dei sunt, vel distinctis inadæquatissiq; intelli-
 genda conceptibus. *Justum* illum eodem concipis quo *Mi-
 sericordem*, *amorem* prosequentem & *odio*, *mansuetum* ac *iratum*?
 Eodemque Filium quo Deum, aut quo Patrem? Si verò nemo
 nostrum par est istis conatibus, an *Mentem* illic & *Personam*
 ipsissimâ conditione sua ita discrepantes uno eodemque con-
 ceptu satis intelligas? Eane tibi vis cogitandi, eane imagi-
 nandi felicitas, hocne acumen, ut uao intuitu simpliciq; ac
 indistincta imagine res percipere possis adeo distinctas, præ-
 cisissiq; suis diversissimas rationibus *Communem* & *Proprium*, *Ab-
 solutum* ac *Relativum*, *Effendi* rationem & *Subsistendi*, *Mentem*
uniuersam & *Personam*, *Ternario* hanc in Divinis celebrem
 numero, illam *Unitatem*; hincq; ita diversas, ut ipsem *tribus* his
 in

in Deo mentibus unitatem serves aliquam, Personis quamlibet neges? Licet enim, tres mentes illas unam (complexe saltem) credasq; doceasque, tres tamen Personas nullibi ad unam ex professo contrahis, nec velles (ut opinor) sciens contrahere. Quæ si sola esset Mentis ac Personæ differentia, hinc satis inter eas synonymia tuæ periret ambitio, nullq; Mens pro Personâ alio jure diceretur, nisi quo Decreti Oxoniensis Examen inscripisti *Modestum*; opisq; aliud, *Trinitatis Vindicationem*. His liquet titulis, quantus sis Rhetor, & Elegantiarum Antonomastice peritus.

Quibuscunq; autem Decreti Anathemata convitiis repressa fuerint, ne vel ipsi indignantur Judices; pudori simul & dolori dandum est aliquid. Non unum percussit te fulmen; obruere multa: *Falsitas* objecta est, *Impietas*, *Hæresis*, hæq; dilectissimo *Dogmati*; & hinc authoritate Publicâ damnato: An ita impune ferat Examinator quisquam vel te *Modestior*? isq; præsertim qui non modò convitiis, sed & argumentis contra Decretum ipsum Senatūmq; Academicum prodire armatissimus potuit; convitia omitto, quæ nemini plus nocent quam Inferenti; ad argumenta, totus veniam, sed *modestiori* examine; quo nec opus erat, meisq; solutionibus, si vel legisses (ut decuit) Animadversorem. Legi te ipse accuratius, qua propter & in refutandis rationibus tuis eam ferē sequar Methodum quam in opponendis secutus es, Primò communibus, deinde propriis. *Communes* dico, quibus dogma tuum ab imputatâ culpa quâlibet pariter excusas, (hæreses non mindis quam & *falsitatis* & *impietatis*) *Proprias* autem, quibus signillatim & à singulis.

Hac Primū igitur *communi* uteris defensione, nullam scilicet quibuscunq; hujusmodi criminibus damnari debuisse verborum formulam, qua sensum nullum aut necessarium aut evidenter *falsum*, *impium*, *hereticumve* contineat, quæcunq; fuerit vocum novitas & periculosa interpretatio; quantumvis etiam publicâ authoritate careant. Concedantur, (si vis) gratis tamen, hæc tibi omnia. Sed an melior inde trium illarum *Mentium* aut causa aut conditio? Nihilne *falsi*, *impie*, ac *hereticis* in ista loquendi novâ formulâ, *Tres* scilicet *sunt in Deo distincta Mentes*? Tritheismum quæso consule tibi hinc imputatum; quid *falso*, quid *impie*, quid *heretice*, dici potuit apertius, si qua Authori fides, ut & signillatim suis infrâ locis

demonstrabitur. Imò & hactenus patet ex hāc ipsā defensōne tua damnandum quocunq; isto criminē dogma illud tuum. O miseram igitur defensionem, quā te perdit, & Decreto quōvis atrocis !

Neq; formulam istam felicius honestiusq; ibidem excusas, cum ne vel ullam, quā fayere videatur haeresi, esse hōc nomine vitandam doces aut rejiiciendam, dummodo fides Catholica securior iūdē possit fieri; quod & familiaris tui *Homouion* Exemplo cā quā soles demoaffras paritate. Nescio an te usquam, sed me ubiq; pūdet, conferri toties vocem hanc sanctissimam utilissimāmq; cum profanis & noxiis. Nulla olim fuit aptior quā contra Arianos Trinitatis fidem stabilitet quā illa ipsa, quā Patris & Filii una eadēmq; significaretur substantia: *tribus* autem tuis in Deo *Mentibus* sāpe jam audīsti quām periclitetus illud mysterium. Verū tamen quia semper licuit, ad explicandam firmādāmq; fidem, verbis etiam nūsquam Biblicis; hoc neq; tuis denegandum putas, quantumvis & obtenebrent fidem & conciāt. Aptioribus non egerbit, spero, si unquam indigēat; licetq; meliora tuis excoxitaret nemo, saltem nec ullus pejora. Quia fronte igitur dei potuit haud minus ad cōtegendum impugnandūmq; etatis nostra *Sabellianum* prōdelle tres illas mentes quām adversis Arianisq; mīstidas Nicānum quondam *Homouion*? amove, quēlo, comparationes ejusmodi; nulla nempe aut exosa aut iniqua magis.

Ac vērē pārem aliunde vindicas & Nicāpae & Tūc formulē authoritatem hincq; patiūnum, quod licet utramq; scriptura nesciat, utramq; tamen suis pariter confirmet *Oraculis*. Hic fateor, Bone Vir, vix me contineo. An tres tuas in Deo Mentes cā singulā ex Bibliis omnibus perspicuitate probes, quā ex iisdem suum Patres *Homouion*? Nonne apertissime indicat scriptura ex aequalitate Filii cum Patre, ex utriusq; circumincepcione, ex suis ipsis nominib; innumerisq; hujm̄modi argumentis signisq; certissimis, utramq; ejusdem esse substantia, *Homouion* icūcer; An autem ullib; vel tantillū, insīnat tres esse in Deo distinctas mentes? Num forte cum eum singulariter vocat *spiritum*, aut cum ubiq; *unum* vērē Deum prādicat? Aut cū illic Christus ipse afferit se & Patrem unum esse? aut cū apud Johannem sic legitur, tres sunt qui testimoniūm dant in *Corpo*, *Pater*, *Verbum* & *Spiritus Sanctus*; &

bi tunc *anum* sunt? Non est tunc *ex* (ut statim de tribus aliis dicatur) sed *ex* non *in* *anum*, sed *anum*; quod unitatem Naturae, proindeq; Mentes, arguit simplicissimam. *Tritone* igitur in Deo Mentes peribus è Scripturâ probantur testimonis ac Homoiouσion? Cave (si sapis) ne imposterum, disputaturus à *Simili* tam *afamilia* sumul conferas.

Huic tamen trium in Deo *Mentem* assertioni favisse presulmis Orthodoxos Patres, saltētq; hinc non esse ab illis diffidam, & *Catholice* icontrariam Ecclesiam; quod in Decreto pars etiam *Censuræ* fuit. Patres (quæsos) proferuntq; tres illas *Mentes* aperte doceant; si non conceptis terminis, saltēt æquipollentibus; & ipse tecum initia confestim gratia damnabo qui te damnaverunt. Anne Augustinus? Quem his induxisti loquentem verbis; *Pater* est *Spiritus*, *Filius* est *Spiritus*, *Spiritus Sanctus* est *Spiritus*; non multi tamen *Spiritus* sunt, sed unus *Spiritus*. Quem ex Patribus telētē induces alium, quā tamen in Deo Mentes enimeret? Athanasius sorte, qui in Trinitate *Perfossali*, essentialem ubiq; profitecor unitatem. Profer ex Latinis Patrem ullum, ex Græcis profer, qui tecum in illa *Mentem* multiplicatione quoenq; modo consentiat; nisi inter Patres numeraveris Valentiniū ilium (tam Re quam Nonnini) Gentilem, aut Gerlebrandum, Gentilicatis ejus protectorem, Reformationis hostem virulentissimum, aut Curcelleum quendam, hisiusti hūper apud Batavos infamem erroribus. Tuos ecce Augustinos & Athanasios; Tuos ecce, non modo Patres sed & Patriarchas, triūq; tibi in Deo *Mentem* Autiores precipios; Et id ad opinionem omnino Catholicam plōs fatis sufficisse contendis; quicquid veteram doctrinam Patram dissentiat, totūq; ex adverso reclamet Ecclesiæ Authoritas.

Ipsa & mirari tribus illis in Deo *Mentibus* offendit quemquam, quasi Tritheismum inferrent; aut id Dei Unitatem pertineret ejusmodi disputatio. Sanusne es, qui hæc objicis? Nihil ergo periclitatur Unitas, admisso numero, hæc; ejusdem denominationis; ita est eam destruitur tota, eadem cum una vel tribus Menthibus, quasi *Mentem* Multiplicatione haud magis quam Personarum ipsa Dei Natura multiplicaretur, circumnatam illam *Mens* constitutat, Personæ tamēt reseruant. Hinc vides quid *tria* in Deo *Mentibus* causam hæc ausjuveris; quid opinionem tuam tot argumenta promove-

rint; & animus falsa, impia, & heretica videatur. Sed difficile fuit tanta simul excusari: Icedet fortasse res tibi melius, cum nunc singula defendes, propriisq; suis rationibus quaelibet. Experiamur.

I. Falsitas, quod primum dogmatis tui vitium objectum est, primam quoq; in defensione obtinuit partem. Sed a me vix obtineo ipse, quin tecum hic ex postulem, qui statim a lime cespites, errorēmq; excusas alio, hujus & ceteris ab Animadversore monitus. Tres nempe dari in Deo Montes maximē hinc probas, quod Persona in Trinitate quaelibet Mens (ut ait) distincta sit. Dicatum autem hoc gratis, perisq; parum Logicē, principium; dum id supponis ab initio, quod totius Disputationis ipsissima quæstio est. Nam quis in Deo tres negarit Mentes, si ex confessō quævis illic Persona Mens distincta haberetur? Nonne hinc tres Personæ, quod sigillatim distincta quævis? Subjectum omniū sumū distinctio multiplicat; ut si quælibet Persona distinctus eroderetur Deus, non pauciores numerarentur. Dii quām Personæ. Pro concessō igitur habes quod maximē probandum fuit, Personam nimirum in Deo quamcunq; Mensem esse distinctam; hoc enim negat quisquis Orthodoxa sapientia Persona quidem distincta quælibet, non modū distincta Mens est, verū etiam (in vis) distinctissimē; at vero non Mens distincta; tota quippe haec distinctio in Personam, non in Mensem cadit, cum ex parte Subjecti se teneat, non Prædicati; ut ex ipsa propositionis conditione satis ipse intelliges, non dicam, si Logicē quicquam sapias, sed velis sapere: Multa scilicet non possumus, quia nolimus; hocq; presentim sectarum Primitiis accidere solet. Meliora tamen de te sentio, ut qui potius ex infirmitate erres quam ex voluntate. Id autem manifestum fiet si ab errore ad veritatem animo tandem docili resipiscas, nec minus post lectum in re Theologicā tuum Animadversorem quam Authorē nuper alium in Politicā; ut non semel de te dictum fuerit, O quam mutatus ab illo! Nunc fortè quidem Beneficio minori, sed non Laude oblaus nella Augustini major quam ex huiusmodi retractatis erroribus. Vinci nobile est victorie veritate, turpiter vincentes, si promendacio. Ne te pudeat Dogmatis falsitatem agnoscere, quod defendere rationibus nequeas nisi falsissimis. Ut autem frans illa securior lateat, involvis eam multā veritatis specie, quæ nihil ad rem nisi ut decipiat

decipiat. Tecum fateor Dei filium Deum esse, Substantiale verbum esse, Substantiam Patris Sapientiam, Mentem infinitam, Spiritum infinitum. Tecum etiam fateor Spiritum Sanctum Deum esse, Spiritum aeternum, Mentem aeternam infinitamq; sicut & Patrem ipsum: Sed quorsum haec omnia, nisi ut cantiūs inferatur verbum, quod veneno suo totam illam inficiat Orthodoxiam? Recte omnino dixeras Personam in Deo quamlibet aeternam Mentem esse, atq; infinitam, cur & *distinctam* addis, inq; & quasi ex confesso mutuāq; Partium concessionē? Extra enim controversiam omnem supponis Personam in Deo quamlibet *Mentem* esse *distinctam*: tres tamen negari quidem mentes, unāq; asseri, sed loquendi more inter Catholicos potius quam ipsa rei veritate. Quæso an sincerè ista aut ignoranter objicis? utut sit, hanc nemo excusat audaciam, ferè impudentiam dixi. Tunc ergo universam loqui jam doceas Ecclesiam? Tunc Catholicos omnes artis Dialecticæ tam rudes imperitosq; existimas, ut cum Divinam quamlibet Personam *mentem* esse *distinctam* (ut ait) præmiserint, tres tamen illas Personas Mentem tamen tamē unicam? Pari ergo argumentandi peritia, si dixerimus Patrem esse distinctum Deum, Filium quoq; distinctum Deum, Spiritum Sanctum etiam distinctum Deum, nos putas dicturos contra omnem Logicam & sensum, Deum tamen unum esse? At quomodo unus qui distinctè tres in eadem denominatione? Dicendum quis non videt post præmissam falso illam Dei in quævis Personā distinctionem, tres Personas tres esse Deos? Et haec est adversum te, in *Tritheismo*, *Animadversoris Logica*, & argumentandi ratio: Nec unquam ejusmodi conclusionis vim eludes, nisi in præmissis cautius distinguas, ita ut in Personas tantum, quæ sola in Deo multiplicandæ sunt, cadat distinctio: qua nempe haec sola realiter distingui oportet quæ & licet multiplicari. Quapropter, quem h̄c citas Augustinum, ut tres Personas concluderet non tres esse Spiritus sed unum, tecum non præmisit quamlibet Personam distinctum esse Spiritum, sed solummodo Spiritum esse, & absque illa saltem distinctione quæ in Spiritum caderet. Poterat enim idem omnino concludere, quanquam præmisset, quæ in Personas caderet, distinctionem: nam & si dixeris Pater est distinctè Spiritus, Filius distinctè, Spiritus Sanctus distinctè; cum illa distinctione Personarum sit, nihil nisi Personas multiplicat.

Vix tamen post Catholicam conclusionem suam Augustinas effugiet (te Judice) Sabellianismum nisi negatis *tribus* in Deo Spiritibus, tres saltem afferat Spiritus Personales: quisquis enim cum de Personis agitur, unicum profitetur esse Spiritum (unam Mensem), ille tibi Sabellianus est; Mensis nimis Unitas isticmodi Unitas unicam Judice te arguit Personam; Mens enim (inquis) personalis Unica Persona est. Cave, Sophista parum Catholice, ne te aliisque perdas istis fallaciis captiosisque vocibus. Quis te Patrum, quis Theologorum ita instituit? Quid per illam intelligis *Personalem Mensem*? An Deum vel Divinam Personam? Si Deum; timeo tibi a Quaternitario-rum errore, qui Personalitatem Deo (seu Deitati) adscriben-tes, Personas quatuor Divinas professi sunt. Si autem Personam Divinam (ut hic satis patet), quid ergo iam fiet de tua Mensis & Personae æquipollentiâ & Synonymiâ? Non enim Persona tibi dunitaxat *Mens* nunc est, sed *Mens Personalis*, Mens cum adjecto & hoc Personalis; quod propterea manifeste indicat, Mensem essentialiter non esse Personam, imo nec Personalem; cum hoc sibi jam constitutæ quasi forinsecus accedat, siueque naturæ adjiciatur, unde & in ratione Mensis potest concipi; nulla concepta Personalitate: Synonyma autem & æquipollentia simul concipiuntur; eorum nempe cum sit ea-dem significatio, eadem & imago est, idea prorsus eadem; adæquate enim convertuntur prædicatione mutua, ita ut si *Mens* & *Persona* Synonymè convenienter, Menti nihil minus esset quam Personæ, nec plus Personæ quam Menti; quod tamen ipse fallissimum demonstras, cum Personam dicas, non Mensem modo, sed cum adjecto *Mensem Personalem*. Hoc autem vel Personæ (ut sic) definitio est; vel ejusdem (ut nomen est concretum) resolutio. Si definitio, ineptissima videatur, quæ rem nimis explicat per aliquid non ipsa notia: quis enim Personale novit, qui nescit Personam? Ineptior adhuc, cuius pars adæquat totum definitum, Mens Personam ipsam, ex Synonyma tunc hypothesi; nam te tuis armis op-primo. Si autem Personæ Definitio non fuit, sed ejusdem (ut concreti) resolutio; Mens illuc ut subjectum se habet, Personalis ut Forma è subjecto nimirum abstracta. Persona ergo quæ ex utroque composita in utrumque resolvitur, parsne esse potest sive compositionis aut resolutionis, quæ ipsissimum est & compositum & resolutum? Esset igitur pars sive ipsas;

pars

pars & totum simili. Hæc tamen necessario sequeretur omnia, si factis Mente & Personæ Synonymis, Personam licet in Mentem resolvere Personalem; nec absurdius Mentem ipsam resolveres in Personam Mentalem: Synonymorum enim fit eadem conversio; nec minus in Synonymiæ tuæ hypothesi Mens est Persona Mentalis, quam Persona ipsa Mens Personalis. Crassior hic ubiq; fuit absurditas, cuius vel te non puderet, aut quam non perciperes ipse. Restituta igitur Menti significatione suæ, ens cogitans illam definiti, & rectè; sed quo proposito? non rectè. Ut tres semper distinctas Mentes in Deo concludas. Quā autem Logici id fiat? Eā proculdubio quæ tibi familiaris est, quāmq; toties laudavit more suo in Syllogismis tuis Animadversor: sed utū erit, audiamus. Positā igitur (inquis) mentis definitione, quod nempe sit *Ens cogitans*: ubiqueq; occurretur intellectuales actus, Mente illuc adesse necessario inferetur: (hactenus rectè). Ubiqueq; verò distincti Personales actus eismodi, distinctæ illic etiam consequenter Mentes Personales: hoc non rectè. Licet enim Persona in Deo quælibet suos habeat distinctos actus; distinctio illa, non Mentiū sed Personarum, arguit distinctionem. Quicquid simirum est ab eadem Deo, est ab eadem Mente; Mens enim & Deus sunt idem *Ens cogitans*; quod proinde multiplicari non potest, nisi Deo etiam multiplicato, pariter ac mente. Tres quidem illic sunt cogitantes, tres semper Personæ; unum autem cogitans, quod vel Deum vel Mente perinde dixeris. Intellectione cum Filius dignatur, actus ille Patris est, actus Dei Patris, ut & actus hujus Menti personalis, actusq; ab eo distinctus, quo se ipsum Filius intelligit: non quod Menti distinctæ sit, sed Personæ, diversò etiam successu intelligentis; ita ut Meas eadem quæ suæ in Patre intellectione producit Filium, nihil in Filio producat; ideoq; & diversum in alterutro sortiatur nomen: in Filio Intellectio mera, Dictio etiam in Patre. Imò & apud Scholam, Intellectione illa ut Patris est, Personalis quidem actus dicitur; sed ut est Filii, actus Essentialis; ut denotetur Menti ejusdem esse, quoniam non Personæ. Personales enim ii soli habentur qui & Notionales, quibusve peculiariter singula quæq; Personæ discernuntur: aut qui communes saltem non sunt omnibus; qualis Spiratio quæ Patris est duntaxat & Filii. Actus quilibet alias (etiam ad intra, ut vocant) inter Essentiales pum-
rari

rari solet, propter commune agendi principium & rationem communem. At verò cum tibi in Divinis cuncta sint propria, distinctæq; non minus essentia quā Personæ; Communita illic tibi nulla esse possunt, principium agendi commune nullum, communis ratio nulla; ideoq; actus illic nullus præter Personalem; Filii, perinde ac Patris, intellectio ipfa.

Verbum hujusmodi ab Animadversoris pennâ exciderat; (nec temere; verissimo namq; sensu, hincq; diversissimo) quantas in eum tamē turbas à Mercenario quodam Rabula tuo excitatas audivimus! Exiari non poterat crimen illud, falso nomine licet imputatum. Tanquam ad hæresin omni Scholarum anathemate dignam, exclamabatur, tribusq; in Deo *Mentibus* certiorem longè Tritheismum. Revocabo tibi in memoriā, quid hoc monstri fuit. Personam constitui dixeras sūi ipsius cognitione, hancq; Personalitatis formalem omnino esse rationem. Objiciebat Animadversor Personam non posse eo constitui actu quem præcessit, quiq; habet ab ipsam Personam ut Personalis dicatur, cum inde habeat ut sit actus Personæ. Si enim Persona nondum constituta esset, actus quicunq; fieret, substantialis diceretur, editus nempe à substantiali non subsistente. Ut autem substantialis fiat actus ille, dicaturq; Personalis, accedat ɔportet substantiali rationali subsistentia, & hinc sit Persona, ex quā sequuntur Personales actus, ab essentialibus distincti, qui naturæ fuerant nondum subsistentis. Sic enim Personales Essentialésq; actus in illâ distinguendi erant disputatione. In hâc autem nostrâ cum eos Theologi distinguunt, per actum Personalem hunc tantum volunt intelligi, qui Personam cuius est indicat: per Essentialem verò intelligent eum, qui licet Personæ sit, ita quoq; & aliarum est, ut non indicet virtutem propriam sed omnibus communem; ideoq; non Personalem sed Essentialem. Hinc patet quām recte Personales eos actus Animadversor dixerit, quos tu ipse alio sensu Personales etiam imperitissime vocas. Quemcunq; enim in Deo Actum ita vis esse Personalem, ut nullus Essentialis sit, nullus à communi Princípio, sed à propria potentia quilibet. Nam in Hypothesi tua omnis Actus Personalis Personalem supponit potentiam, Personalem Mentem, ergo & Naturam & Essentialiam, proindeq; & Deitatem. In quilibet igitur Divinâ Personâ cum sint actus distincti Personales, distinctæ quoq;

ex te Potentiae, distinctae & Mentes; admittas igitur oportet Naturas distinctas, distinctas Essentias, distinctos Deos: Nec Animadversoris est consequentia ista, nec Senatus Oxoniensis, nec etiam mea, aut suspecti cujuscunq; argumentatoris, Sophistæq; invidi; ipsum Sophistam tuum J. B. consule, ipsam apud eum vindicationem tuam perlege; illic semel atq; iterum videbis adversum te meritisimum inferenda hæc omnia, quæ adversus immitissimum Animadversorem inferebat. Tanta vis est Veritatis, ut à Mendacii defensore etiam prodeat! Sed remissus tecum agitur, Divinorum amplificator, cum ex distinctis Personalibus illis in Deo Mentibus tot tantæq; adversum te inferuntur; plura hinc horrendaç; magis illata senties, cum dogmatis tui vel *impietas* vel *hæresis* suo quælibet loco examinabitur inferiùs: hæc tamen est modestia tua ut etiam à falsitate novis illud excuses argumentis, quod nec à *vitiis* longè gravioribus argumenta ulla excusabunt.

En & Logicæ tuæ te ipso dignissimum adhuc specimen; nam ut pro tribus in Deo distinctis mentibus pugnam instauræs, hoc armatus Achille redis in aciem; nec sine auxiliariis illis Personalium Actuum copiis, quibus olim adversus Sabellium usos fuisse objicis Patres, ut realem nimirum substantialémq; in uno Deo Personarum distinctionem demonstrarent: cum enim mutua sit Actuum illorum ex opposito relatio; distinctis opus est Personis, quibus ut subjectis recipiantur. Dignæ hæc tenus suis Authoribus Præmissæ! Sed conclusioni metuo, te argumentante. Experiar tamen. Quotquot (inquis) actus hic memorant Patres, non *Mentis* minus quam *Personæ* sunt; hinc ergo si quid probetur, distinguendis *Mentibus* pariter ac *Personis* fayet. O Logicum caput! quasi *Mentis* & *Personæ* eadem sit conditio, & pari multiplicetur necessitate, quod *absolutum* & quod *Relativum*, cuius natura ipsa est ad aliud esse proindeq; unitati repugnat; nihil enim ad seipsum refertur. Arguis tamen, (& dignè quidem te Aristotele) non minus pugnare cum absolutis *unum esse* quam cum ipsis relativis; non menti Divinæ minus quam Personæ. Ecce quibus apud te fundamentis nititur *distinctarum* in Deo *Mentium Trinitas*. Quis præter te Logicosq; tui similes eam diu stare posse speraverit? Nonne quod *absolutum* est, potest saltem *unum* *solùmque* concipi? Nonne sic Deus (quod nomen relationis non est) unus & concipitur & est?

At Pater non potest esse neq; concipi, quin aut sit cum eo Filius aut concipiatur. Relata enim sunt simul natura, posito quippe Relato, ponitur hoc ipso & correlatum; & sic Relatio nomen est pluralitatis. Quapropter nein præter te & Philosophus & Theologus *Mentem* in Deo & *Personam* æqualiter vel unam vel plures dixerit, totidemq; ad oppositos actus subjective recipiendos mentes requiri quot personas; cum id intercedat discriminis, quod *Mens* nimirum, quæ *absolutum* nomen est, possit esse commune subjectum; *Persona* in Deo non possit, quæ illic *relatum* creditor, prouindeq; subjectum ita proprium, ut oppositis repaginet actibus. Hoc etiam discriminem Patres manifeste indicant, cum ex illis actibus oppositis, plures Personas; non plures Mentes, contra Sabellium argutint; quas tamen & argui oportuerat, si tecum in Deo *Mentes* ut & *Personas* multiplicassent: sed Arithmeticæ ignari tue, *Mentem* in singulari, in plurali *Personas*, constantissime unanimiterq; dixerunt; Lexico hempe tuo nondum usi, quo *Synonymie* *Voces* ille (Dictionariis invitis omnibus aliis) pleno jure declarantur.

At juris ejusdem autoritate asseris, nihil aliud Personæ nomine à Patribus ipsis cum Sabellio disponentibus, præter id quod *Mentis* nomen significat, intellectum inquit fuisse. Litteræ enim ratione addas autoritati, ratio illa rem non magis probat quam ræ ferè omnes solent. Sabellio commune fuit (inquis) simul & Patribus Personam ita explicare, ut verum perfectumq; Deum significaret, realēq; idcirco (imè & reællissimam) substantiam, infinitam scilicet *Mentem* seu *Spiritum*. Quæso sicne intelligis Patres, ut eos pro Catholicis Sabellianos facias? Potuit quidem fieri ut hoc idem loquerentur cum Sabellio, sed non eo sensu, quo Sabellius, heretico nempe. Audies discriminem. Sabellio & Patribus Personam Divinam verus quidem est perfectusq; Deus: Sed quomodo verus perfectusq; Deus? adæquatè Sabellio, Patribus inadæquatè. Personam eam Divinam ita adæquare Deo ut sola sit, quemadmodum & ille solus, hereticum est; eam autem pro Deo habere, sed non solam, est Orthodoxyæ. Qualibet enim Deus est & totus, sed non totaliter: totaliter nempe illa sunt eadem, quorum est initia de se invicem prædicatio; Deus autem de Persona Divina recte prædicatur, non vicilia de Deo Persona. Orthodoxus enim quivis de Persona dixerit,

dixerit, eam Deum esse; de Deo autem, quod fit Persona, nemo nisi Sabellianus. Cum de Personis igitur & Patres & Sabellium idem sensisse tu solus magisterialiter aequo ac falso doceas, vel ex Patribus facis Hæreticos, vel ex Sabellianis Orthodoxos. Quid autem ex te? nescio; forsan & nescis ipse; adeo undequaque involveris. Cum enim hæc tria [Persona, Mens, Deus] synonyme tibi significant, (non modò auctore Sabellio, sed ipsis etiam, ut putas, Patribus) attente quid hinc necessario inferendum videatur: nimur vel unicam esse Personam, ut & unus est Deus; vel tres esse Deos, ut tres sunt Personæ: quod te urget utrinque. Ditemus plus nimis; nec facile Scyllam effugias, quin incidas in Charibdi. Hanc deinde & Personæ & Dei & Mentis induxit synonymiam, ut ex concessa (inter Orthodoxos) Personarum multiplicatione, eodem quoq; numero & Mentes multiplicarentur. Nonne ergo pari saltem & iure & consequentiâ ex tribus non modò Personis sed & Mentibus tres quoq; inferentur Dù? Cum hæc autem necessitate Logica sequi videoas, eadémq; tamen ipsem et improbes, an te à falsitatis excusabunt criminè tot falsissima, quibus hactenus defensus es, argumenta?

Nec tribus distinctis in Deo Mentibus tutius aliunde spes patrocinium; non ex ea præfertim, quæ vidēris uti, fraude, cum unam nobis *Solitariam* Mentem objicis, quæ distinctorum relativęq; oppositorum actuū fedes esse revera non possit. Mentem enim non admittimus in Deo *Solitariam*, quantumlibet unam, singularem, *solāmq;* profiteamur. Divina mens non potest esse *solitaria* magis quam Deus ipse *Solitarius* est, cum & te ipso & re ipsa synonyme convenient. Deus autem, *solus* licet, *solitarius* non est; quod & si Patres non docuissent nos, te ipso sciremus Magistro, in tuā scilicet adversus Animadversorem Defensione. Cur ergo nunc singis, quam objicias, Mentem in Deo *solitariam*? Saltem non eam nobis, sed Sabellianis objice. Solam quidem illi *solitariamq;* profitebantur, utpote qui Personam in Deo unam & singularem. Nos verò qui tres in Deo Personas credimus, credimusne eum *solitarum* aut Mentem ejus *solitariam*? Nullum solitudo admittit consortium, neq; consortium solitudinem. An *solitariae* vivitur, ubi tres simul inseparabiles Personæ, indivisibiles, imo & in unam conjunctissimam naturam, Essen-

tiam, Substantiam, Mentem quoq; (si per te liceat) repentiuntur? Quid solitarium sit cum tantâ Societate, Communione, quin etiam circum-incessione? Sed nec fingis modò Mentem illam esse *solitariam*, fingis & distinctorum relativę; oppositorum sedem actuum esse. At verò Mens proprię, formaliter, immediatęque sedes ista non est, aut subjectum quod vocant. Actus enim illi in Personis ipsis recipiuntur, uti & ab ipsis oriuntur Personis. Hanc nempe scire debueras actuum esse naturam immanentium (quales in Deo ad intra sunt omnes) ut quod habuere principium, idem & subjectum habeant. Personales ergo Actus, cum sint immanentes & à Personis ipsis editi, in Personis recipientur necesse est. Pater, ut principium *quod*, generat Filium; Mens ipsa (quæ & *Divina Essentia*) solummodo ut principium *quo*. Persona igitur Actuum ejusmodi proprium & subjectum, uti & principium. Quicquid Mens est, commune est; proindęq; Actuum omnium idem (suo modo, remotę scilicet) ut & principium, ita & subjectum ipsum. Quænam ergo hujus multiplicandi necessitas, cum ex infinita perfectione suā suāq; absolutā & irrelative conditione, omnibus & singulis abunde sufficiat, ut & Personarum distinctio ad Actuum distinctionem? Nulla igitur haec tenus trium in Deo Mentiū necessitas; eāq; nec ipsa, quam hic præsumperas *ineluctabilem*, falsa delusus Personalium Actuum eorūq; subjecti opinione, Mentiūque Divinæ ejusq; capacitatris ignorantia.

Peritiorem quoq; non te præbes in Personarum cognitione quam & Mentiū, cum ex adæquatā tua Mentiū & Personarum mensurā mutuā, unam distinctis illis quibusq; actibus sufficere posse arguis Personam, si & Mens una sufficerit. Actus enim personaliter ac relativę oppositos contradictorię implicat ejusdem esse formaliter Personæ, contentos eodem & Subjecto & Principio: ita ut Pater sit suus ipse Filius, aut Filius Pater; gignat qui gignitur, gignatur qui gignit. Mentiū verò, quæ relatis ipsis (ex naturā suā absolutā) communis est, nihil implicat oppositę Relationis quodammodo fieri Subjectum, Personalibꝫq; distinctis actibus (ut ita dicam) suum aperire, quo aliquatenus recipientur. Quid enim possit in Personis esse, quod non & in Mente cum ipsis Personis omnibus identificari? Patet hinc itaq; Personam & Mentiū non ita vicissim commensurari, ut ubiqueq; Mens una sufficit,

sufficit, sufficiat & una persona; aut multiplicatis necessarij Personis, Meas consequenter multiplicanda sit.

At nisi *tres* in Deo *Mentes* tibi concedantur, non habes quod in Sabellium pro tribus urgeas Personis; neq; quo defendas in Deo Trinitatem, nisi oppressa Unitate. Quid misellum sane Theologum qui te intra hujus dilemmatis vanas Chimæricasq; angustias tam facile inclusisti! Sabellianismus (medico te) curari non potest nisi Tritheismo; sias ethnicus oportet, ne sis Hæreticus. Quis enim cum *tribus distinctis infinitisq; Menti- bus* Deitatis Unitatem servet? Estne Deus verè ac summè simplex, (qualem eum, ut verè sit Deus, oportet esse) si naturis constet pluribus? Mensem nimirum naturam ejus esse negaverit nemo, nisi qui & Spiritum eum ipsum neget. At inter Mensem & Corpus media nulla est substantia. Corpus autem (sat scio) Deum non facis, qui eum non Mensem modò, sed & Mentes, imò & *tres Mentes*: quanquam non eo forte consilio, ut contra Orthodoxam Fidem sint tibi *tres* Dù, sed ut contra Sabellianam Hæresim *tres Personæ*, regi ipsa distinctæ, nec officiis duntaxat aut nominibus: realem quippe non existimas dari posse Personarum Trinitatem, quin & Mentiū detur; nec aliunde confutari Sabellium, nisi ex tribus ejusmodi Substantiis. O infelicissimos Sabellianis illis temporibus Patres, qui hujuscō confutationis nescierunt artem, te nempe Magistro destituti! Quām facile Hæreticum illum (pertinacissimum licet) ad trium Personarum fidem impulissent! Erroris ejus-duplex causa fuit, & utramq; statim amovet hypothēsis tua. Tres à Patribus audiverat in Deo Personas, unāmq; Mensem, & hoc ipsi, monstrō simile, videbatur, cuius inter Angelos Hominesq; sit idem Meatiū numerus, qui & Personarum; (hæc prima Sabellio errandi causa:) firmaverat exempla ratio; secūmq; habuit, contra Personales meros Trinitarios, Universa suffragia Philosophiæ; quæ suam Personæ creatæ cuilibet Mensem tripuerat, & utramq; semper pari auxerat numero. Hinc (& hinc maxime) solam Personarum multiplicationem impugnabat Sabellius. Quis autem ex Sherlocianis tuis hanc Hæretici pertinaciam non excuset, ita cum Personis Mentes pariter multiplicandas eos docuisti, sicut & cum ipsis Mentiū Personas? Quām docilem habuisses discipulum, Sabellianum quemlibet; nū forte contra Realem quamcunq; obstinacius contendisset Trinitatem. Hæc enim altera

altera fortis erroris Sabellianis cassa, quia aquam ex timore quidem religiosissimo, ne scinet, ex reali quavis in Deo multitudo. Debet enim etiam multitudo fieret. Si autem ex tribus Personis id metuebatur, ex totidem quantum magis timuerint Mentibus Sabelliani omnes, nulla in Deo iam unitate religia. Caverunt impotitis itaq; Patres ne tja hujusmodi iustinare-
tur suspicio? Personisq; (ut decebat) multiplicatis, unicam in Deo Mente, unum Spiritum affirmarunt constantissime; hanc prudentia Sabellianissimum paulatim extinxerunt; quem tamen Magister incutior, tribus Mentibus tuis non fovisses modum, sed & inflammatus vehementius. Quis enim ex illo Idem-
ticorum grege tres distinctas admisisset unquam in Deo Per-
sonas, si & consequenter & necessario totidem admitti oportuisset Mentes, quæ Trinitatum eadem inferrent consequen-
tia? Difficile jam fatis erat Trinitatis Mysterium; Cui, &
illud explicando, fecisti longissime difficilius? Heu! si quod in te sumen, tenebrae sunt; quantæ (quæso) tenebrae ipsæ?
Quis in tribus Divinis Mentibus unum credit Deum, cum vix unus creditur in tribus Personis? O Mysteriorum inter-
pretem!

At nisi in Deo tres distinxeris Mentes, metuis, Bone Vir, nemo tres probet in eo Substantiales Personas, actumq; de realis Trinitatis fide omnino fit. Quam bene de hac fide meritus es, cui tam bene consulsi? Actum quidem de reali ipsa Trinitate nisi tres in Deo Substantiales Personæ fuerint. Sed quid hoc sibi cum tribus communere Mentibus? Nonne Substan-
tiales fuerint tres illæ Personæ, nisi & tres Mentes seu tres spirituales substantiae? Substantiale ergo & Substantia pariter ubiq; (te & Philosopho & Theologo) multiplicantur, & quicunq; Substantiali addit Substantiale, Substantiae quoque addit Substantiam. Vide quid hinc sequatur. Animæ & Cor-
poris unio Substantialis est; ergo præter animam & corpus tertia est in homine Substantia. Dei & Hominis in Christo Substantialis unio est; præter Deitatem ergo Humanitatemq;
tertia quoq; est in Christo Substantia. Patris ad Filium rela-
tio in Divinis Substantialis est, (nihil enim illic accidentale;) Filii ad Patrem Substantialis est quoq; Relatio; Patris simili & Filii ad Spiritum Sanctum; Spiritus Sancti vicissim ad utrumque; quatuor igitur cum Substantiales in Deo Relationes sunt, consequenter (te Aristotele & Aquinate) quatuor in Deo

Deo sunt Substantiae. Adeo primum fuerat: tunc adoniffit. Cum hæc situr omnia plus longe quam absurdia videas, noli Substantias (quæcio) ex Substantialibus numerare, nec tres Mentes ex tribus inferre Personas, quas vocè Substantiales quidem appellaveris, falso Substantias; eo nisi sensu quo Substantia olim pro Substantia sapissime dicebatur. Sed de Substantia hic, ut ab Accidente contradistinguitur, disputatio est; ut es scilicet Mens est divina, ut Natura, ut Essentia, proindeq; ut Deitas ipsa, quam si quis igitur truhiplicet, Deum, quipq; necessario multiplicaverit. Salvâ autem Dei Unitate tres Substantiales in eis dixerimus, Personas nempe, non Naturas, non Essentias, non Mentes. Persona in Deo quælibet, Substantialis quidem non modis est, sed & Substantia; tres itaq; simul sunt Substantiales; simul tamen, ut & Sigillatum, Substantia sunt Unica, substantia Singularis in tribus Personis Substantialibus. Adjectivum enim. Lignos, ad Grammaticam te revoce) Substantivis, non casum modo & genus, sed & numerum sequitur; plurale vero substantivum substantivo singulari jungi potest. Nonne cum ipsa Scripturâ Grammatice dicam, *Omnes enim Christianos unam fuisse unam, et unum?* Quanquam igitur Substantiales Personas dixerim, non eas tanger Substantias dicere. Grammaticè quidem licet, non autem hæc Theologie. Tres enim illæ Substantiales Personæ, una sunt substantia, sola, individua, singularis. Hoc (scio) vocis somnium: *Tres (inquis) reales Substantiales Personas in una singulari natura nunquam somniavit Sabellius.* Has utinam Somniaasset! Sabellius post hoc Somnium Sabellianus non fuisse. Utinam & hoc somniaret ipse! Ex Tritheista, forsitan Orthodoxus sicut. Somniorum hujusmodi Prophetas ipso aliquando non puduit: & nosti in quorum laudem scriptum est. *Somnia Sonniabunt.* Somnia hæc Révelationes sunt, non deliria. O Sapientissimos somniatores quotquot ab Ecclesiæ primordiis ad nostra usq; tempora somnium hoc somniarunt! Tres nempe reales Substantialesq; Personas in una singulari natura. Singulare enim illud solitarium non est, ut obiicit, sed solum, sed individuum. Quamvis scilicet propter quosdam Hereticos (majoris tristitia gratia) multi olim ab hæc voce & ritterint & abstinuerint, remoto jamdudum periculo vix illa aptior est, quæ Dei Naturam numericè unam significet. Hæc, hæc utendum maxime, cum

cum propter vos, Mentiū & Naturarū Trinitarios, seculū non esse illa Unitas, ut in ex singulari Pluralem ambitis Trinitatem, ut andis insidiosi & (obscū) asinuiles illam.

Lando te tamen, quem inteatissimum video, ut contra nos vos Sabellianos realem in Deo probes Trinitatem, sed cavidum erat ab utroq; extremo religione pari. Ea fuit Augustini cautio dum utrinq; in disputationibus suis hostes habuit diversissimos, & ex Diametro interdum oppolitos. Gratiam adversus Pelagium defendens, non omnino Naturam suppressit; defendensq; ab Antipelagianis Naturam fas suum integrum servavit Gratiae. Hæc fuit & Conciliorum & Patrum omnium prudentia, in hæc etiam nostra disputatione, libabant se quasi medios Sabellium inter & Arium, ne Trinitatis causam tuentes Unitati quicquam detererent, aut pugnantes pro Unitate ipsam opprimereat Trinitatem. Medium illud ipse nescis: *Unam unitam*, ut *Trinam* serves, quasi minoris esset pericoli *Unitheismum* induere quam ferre Sabellianismum, aut *Naturæ* Unitati quam Personarum Trinitati derogare. Crede mihi; perit veritas, ni servetur tota; pura est fides, erroris mixtionem non patitur: Christianus nemo Deum credit nisi unum æque ac Trinum. Perversa est destrutæ Unitatis compensatio, duplicata Trinitas; tres Mentes tribus additæ personis crimen augent, non minuant. Uninoce, querib; Trinum facis; imo nec Trino places, quem & Unum non finis esse. Et sua cuic; numero dignitas, nec minor est Unitatis adoratio quam Trinitatis. Utrum plus offendas nescio. Mentiū Trinitas, simul & Personarum, Mysterium non est; Unitas monstrum est ex infinitis composta. Tres quidem Personæ *unum* sunt, sed non componunt; unus est Deus ex Naturæ suæ simplicitate, Trinus ex sola Personarum multitudine. Nec putes Chimæricam Trinitatem esse, quæ non & Mentiū; quasi, quæ Personarum est, figmentorum & non rerum esset. Vocasne figmenta Personas, non Substantiales modò, sed (ut ita loquar) Substantialissimas; Substantia quidem omnibus & singulis una eadēmq; est omninoq; individualis sola & singularis; sed non hinc dicimus Trinitatem esse, unde formaliter est ipsa Unitas. Substantia autem hæc, non alia, sed aliter, in quālibet Personā, Trinitatem illam substantialiter constituit. In Deo enim modus quicunq; habendi substantialis est, cum nullus in eo accidenti locus

cus. An *figmentum* in *Divinis* putas; *Patrem* ab *æterno* esse; *Filiu*m ab *æterno* esse; *Spiritu* *Sanctu*m ab *æterno* esse: *gignere*; *gigni*; *spirare*, *spirari*? *Fictitiumne* *credis*, *tres illas Personas* *relationibus* *mutuis* *sese* *invicem* *respicere*, *Patrem* *ad* *Filiu*m *referri*, *Filiu*m *ad* *Patrem*, *Utrumq; mutu* *ad* *Spiritu* *Sanctu*m? *Nihilne* *veræ distinctionis* *est* *inter* *Improductum*, *Genitum*, & *Spiratum*? *Ensne merum rationis* *est* *tribus* *adeo distinctis rationibus* *Deitatem* *subsistere*; *gignendo*, *nascendo*, *procedendo*? *Nonne hæc in eadem substantia* *satis distinguuntur* *ab invicem*, *ut vera*, *realis substantia* *liq; Trinitas & dicatur & sit*? *Tale* *nil* *habuit* *inter* *Sabellianos* (*ut falsissime objicis*) *Trinitas Nominum ac Officiorum*. *Modorum quoq; rides Trinitatem, & joco eodem quo Nominum*; *quasi ex diversis illis subsistendi modis, nihil majoris* *veriorisq; distinctionis* *inter* *Divinas Personas* *accederet*, *quam ex meris nominibus fictisq; officiis aut imputatis*. *Unione illa quā corpus animæ jungitur Chimæra tibi est*? *Figmentumne putas duarum in Christo unionem Naturarum*? *An Chimæras, an figura* *ausus es dicere* *quos tamen substantiales Modos non ausus es negare*? *Nihilne est quod Substantiale*? *Mentisne opus est ac fictio, quod Deitas in quilibet trium Personarum distincte subsistat, Deo etiam non multiplicato*? *An reale non est, quo tres Personæ realiter distinguuntur*? *Non distinguuntur autem communis Naturæ, Substantiæ, Essentiæ, Deitate*. *Principium distinctionis nullum esse potest nisi proprium*. *Per quod quid unum est, per id distinctum non est*. *Cum igitur tres in Deo sint Personæ distinctissimæ; tria quædam sint oportet singulis propriæ, quibus formaliter & realissimè fiat illa distinctio, uti & ipsa realissima est*. *Inter propriæ autem nihil in Deo numeratur, quod ad Origines relationesq; minime pertineat*: *Substantia vero alterius ordinis cum sit, ad eas non pertinet, idèoq; nec est Personis propriæ; tribus enim commune est ut Substantia sint & Substantiales*. *Præter illius entis igitur & gradum & rationem, quipiam aliud realiter distinctum oportet in singulis esse, quo propriæ una distinguatur ab aliâ*. *Hoc autem sive Modum dicas, sive quocunq; alio distinctivo signes nomine, reale sit necesse est, etiam in quilibet; unde manifestum omnino sit Trinitatem in Deo esse, quæ licet non Menti, non Substantiarum, non Naturarum, fictitorum tamen non sit, sed realium*

maxime; quamquam vel Modorum tantummodo dicores Trinitatem illam, & nos rerum. Modus namque (sortis hujus presertim) si tibi res non est, saltem tibi est aliquid. Tuam enim & Philosophiam simul & Theologiam ita incepire, ut nihil in Deo id esse deo eas, quo & Pater & Filius & Spiritus Sanctus distincte realiterque in suo quilibet ordine constituitur. Parum est realem dixisse *Modum* hujusmodi; suo enim modo res etiam aliqua est, nec transcendens & vaga tantum, sed veluti Prædicamentalis & determinata, res relativa scilicet. Quamvis enim Res una sit Deus, & hæc absoluta simplicissimaque; res tamen in Deo relative tres sunt; entiaque; relativa tria, quantumlibet cum uno ente, hocque; absoluto simplicissimumque; identificata. Quapropter *Modalem* nobis ne objicias Trinitatem, quæ realis non sit. Realem credimus, in & Substantialem. Hæc enim Personarum est; quarum etiam quilibet non merus modus, non res qualisunque; non ens nudum; sed substantia, ipsaque; substantens, ultimaque; completa & determinata. Licit autem Substantia illa non multiplicetur, singularisque; sit in tribus illis Personis, nec propterea dici possit substantiarum Trinitas; cum tamen tres illæ Personæ sint Substantiales, hoc nonne sufficit ad Substantialem Trinitatem?

At vero (inquis) tribus admisis in Deo substancialibus Personis, admittendæ sunt etiam tres distinctæ Personales Substantiaz: Consequensque; probas ex Hypothesi tuâ, quid distingue nimirum cuilibet Substantiali Personæ sua debetur distinctæ substantia, sibique; propria & peculiaris; ita ut, quamvis eiusdem substantiaz sint Pater & Filius sibique; propterea consubstantiales. Personalis tamen substantia, quæ Filii, Patris non sit amplius; unde sequi necessariò infers tres esse in Deo distinctas Personales substancialias. Optarim utique; Animadversorem legisses diligenter! Non toties mea hic indigentes operâ, ut te tuæ non deluderent fallacia, tuisque; te laqueis expediens. Involvis quæstionem ipsam cum solvenda est; & hoc, ut scilicet, semper. Res erat antea de tribus in Deo Mentibus; & facile vidisses errorrem, si Personabilibus adjectis, velut nube quâdam, eum obtexisses. Eadem tunc quoque; substancialibus induxisti, ut trium (quas etiam admisis) fraus lateret cautiis: tres enim Personales substantiaz sonant quodammodo tolerabilius quam tres Substantiaz non personales, sit licet utrobius; error idem.

idem. Non enim tres dantur in Deo Personales, quia non Personales, Substantiae; sicut nec tres Mentes Personales potius quam non Personales. Et hoc ex dictis patet, patetq; ex dicendis evidenter. Sed venio ad Erroris causam: facilior enim cura mali, cuius causa inventa est. Tres in Deo Personales credis & Mentes & Substantias; sed quod quilibet Persona Mens & Substantia sit, proindeq; Mens & Substantia Personalis, nec (ut putas) multiplicanda minus quam Persona ipsa. Nodus hic est; nunc ad solutionem. Si Personale pertineret ad Mentem aut Substantiam formaliter, ita ut Mens & Substantia non possent concipi quin Personales, sicut non potest homo concipi, quin & rationalis concipiatur; quotiescumq; multiplicaretur Personale, Mens quoq; & Substantia multæ fierent, sicut multiplicato rationali pariter & multi fiunt homines. Personale autem non sic ad Mentem & Substantiam pertinet, cum non sit ex mentis & Substantiae formalis conceptus: nam Personale (ordine Naturæ) posterius est Mente & Substantiæ, cum prior sit Essendi ratio quam Subsistendi; naturæ siquidem, jam in Essentialibus suis completæ adjicitur Subsistentia, quæ ab ipsa Substantiali Naturæ effluxus est. Sincerè tamen tecum agam: nodum non solvit ista distinctione; posito enim Antecedenti, ponitur & Consequens; posito homine ponitur Animal. Substantia autem ad Subsistentiam consequens est; nam licet positæ Substantiæ Subsistentia necessariò non ponatur, (ut ex Incarnationis Mysterio fides nos docuit) Subsistentiæ tamen positæ necessariò ponitur Substantia. Nihil enim subsistit præter Substantiam, cuius cum subsistentia ipsa modus tantum sit, non potest sine substantiæ existere. Haud omnino requiritur tamen, ut modo ipso multiplicato res quoq; multiplicetur, potest enim infinita Substantia multis sufficere Subsistentiis, & ex infinitatis sua privilegio variis se habere modis, quibus nulla potest alia; quod autem ita se habeat, docuit hæcenus Christiana fides, quæ in una Deitate jubet Personarum Trinitatem adorari, seu in una eadēmq; numero Substantia tres subsistentias. Ipse verò, cultus illius Amplificator, vis adorentur tres Personales Substantiae, quasi Substantia quæ Patris est, esse non possit etiam Filii; nec eadem in Filio, quia & in Patre; adeo Homoousion tecum à Nicæno differt, & Consustantiam Patri Filium diversimodè, Tu Conciliāmq; creditis! Quis un-

quam præter te (si qua sibi Mysterii hujus religio) Filii substantiam non minus à Patre distingui quam Personam ipsam professus est? Patris quidem Substantia formaliter personaliterq; ut Patris, Filii (ut sic) non potest esse; In Patre nimirum (ut sic) est Originalis, in Filio Communicata; sed quæ in Patre & quæ in Filio, est. Objectivè ac Substantivè omnino eadem; eadem quippe communicatur, non similis; eadem numero, noa specie; communicata eadem, non repetita; in Filio, ut & in Patre, nec producta, nec genita; Persona est quæ producitur, quæ gignitur; Rerum enim omnium Principium à nullo est; communicari Deitas potest, nasci aut quocunq; modo produci non potest. Implicat quicquam seipso (nisi nominis diversitate) prius esse aut posteriori. Alium à Patre, non aliud, Orthodoxè Filium dixeris: quare alium & non aliud, nisi ut distinctam agnoscas Personam, indistinctamq; Substantiam? Alius enim & alius duæ sunt distinctæ Personæ; aliud verò & aliud duæ Naturæ, Essentiae, Substantiæ. Cum igitur aliud in Deo sit & aliud, illic est Personarum distinctio; cum autem aliud non illuc sit & aliud, simplicissimam oportet ibi esse Substantiæ unitatem. Nescis, Vir bone, quò te tuus dicit Error, cum à Patre Filium distinguis non minus ratione Substantiæ quam Personæ. Patri opponis totum ex adverso Filium; Sublatæ enim Substantiæ inter eos communitate, nihil relinquitur quo sint unum; alius & aliud sibi tunc invicem pariter sunt; nec ulla tenus (rupto illo foedere) ad Unitatem revocandi. Si enim æquè distant ex substantiæ ipsa ac ex Personâ, relativè toti distant; nec magis unum possunt esse ac unus, substantialiter nempe uti & Personaliter oppositi; adeo ut non facilius eos reconcilies in unam Deitatem, quam in unam Personam; unde nec verius omnes dicentur quam omnes patentes, confubstantiales quam compersonales. Solvisti vinculum, quosolo uniebantur, cum suam cuiq; distinctam ab alio naturam singulisq; propriam Personis distribuisti. Scis Patrem & Filium sibi invicem incomunicabiles esse, ut Personæ sunt; ita ut Pater non possit dici Filius, nec Filius Pater; si ergo pariter distent, ut est uterq; Substantia, in quo, quæso, convenient, & quid unum eos constituet Deum? Præter enim substantiale suum atq; Personale, non video quid Deus habeat (italatè patent); ad alterutrum scilicet Divina omnia reducuntur; nisi Te fortassis Theologo, qui eâ quâ polles

polles inventionis fœcunditate novum quoddam entitatis *Divinæ* genus excogitasti, quod neq; Persona neq; *Substantia*, non *Mens*, non *Essentia*, non ipsa *Natura*. Quid ergo? dic, sodes; ipsa *Deitas*; quæ sola, quæ una tibi est, pluralibus *Te* numerante cæteris: nihil enim in *Deo* unum constanter affiras præter eum ipsum; quasi *Deus* is esset, qui nihil horum. *Hæc enim omnia cum tria tibi sint, tres Substantiæ, tres Mentes, tres Naturæ, tres Essentiæ, id omnino esse non possunt quod unum omnino est.* Nobis quidem tres Personæ unus sunt *Deus*; sed medio *Naturæ* unius vinculo, *Substantiæ* unius, unius *Essentiæ*, unius *Mentis*. *Hæc eum facile unum constituunt, quem trinum Personæ.* Vinculum autem, in quo unirentur, tibi servasti nullum, ex hoc tuo multiplicationis immodo studio. Multiplicatis tamen istis omnibus periculum. Unitati nullum times: *Deitatem* seipsâ satis esse unam constanter prædicas. En *Philosophum!* *Deitas* est ergo quod *Natura* ejus non est; tres in *Deo* *Naturæ*, unus *Deus*; tria & unum, eodémq; sensu. *Hoc, hoc* (tuis liceat contra te verbis uti) *Mysterium non est, contradic̄tio est*, mera proſus absurditas, téq; uno digna *Philosopho*. Ecce & aliam longè digniorem subtiliorisq; fallaciæ! Ut probes non multiplicatâ *Deitate* multiplicandam tamen esse cum Personis *Naturam*, *Mentem*, *Substantiam*, hâc uteris (perspicuâ uti soles) demonstratione. Quicquid conceptâ *Personâ* concipitur, eodem cum èa numero multiplicandum est: nemo autem Personam conceperit, quin & *Mentem* simul, *Substantiam* aliâq; ejusmodi; nemo igitur neget pro Personarum numero ea quoq; omnia esse multiplicanda. Ut autem *Syllogismi* tui errorem sentias, ad hominem sic & ipse argumentabor. Quicquid conceptâ *Divinâ* *Personâ* concipitur, eodem cum èa numero multiplicandum est: nemo autem *Divinam* Personam conceperit, quin simul & *Deum*, (*Divina enim Persona Deus subsistens est*) nemo igitur neget pro *Divinarum* Personarum numero *Deos* quoq; esse multiplicandos. Hinc facile percipis, (si quid saltem percipis *Logicum*) aliquam in *Syllogismo* tuo fuisse fallaciā, quæ à dicto secundum quid ad dictum simpliciter vel à sensu composito ad sensum divisum vocari apud *Scholam* solet, cum nempe ex termino restrictiū sumpto ad eum concludis sumptum latius: Et hoc fuit *syllogismi* tui vitium;

vitium; ubi scilicet à Personâ, in Personalî suâ præcione, ad Personam, in Essentiâ quoq; argumentari. In Divinis autem non multiplicatur Persona secundum essestiale suum, sed secundum Personale; seu, non quatenus mens est (aut aliquid eorum quæ ad modum *essendi* pertinent) sed quatenus formaliter Persona; & ut sic, *substanti* modum directè indicat. Vides enim, ex isto argumentationis vito, retortum fuisse à pari in teipsum (quod non expectabas) argumentum tuum; nec minus ex eadem fallaciâ tres concludit Deos quam Mentes; etiam si ausus sis affirmare nihil magis ex multiplicatis Menthibus quam Personis Deitatis unitati esse derogatum. Sed ubi nunc tantum innotuit discriminis, paritatem (spero) non argues amplius; nec eadem facilitate tres Mentes quam tres Personas cum Deitatis unitate reconciliandas præsumperis. Hinc námque vix ignores, putem, quæ tria & quæ unum in Deo dicenda fiat; tria nimur Personalia quælibet, Unum vero quæcunque essentialia. Nec Personale tamen hic intelligas, quod tantum ex adjuncto sic est & quasi materialiter, ut Mens & substantia, quas Personales dicis *Adjectivæ*, nihilque, præcise ac formaliter, Personalitatis habent. Quicquid enim in Deo hujusmodi est, solet à Theologis (qui à Tritheismo metuunt) non inter Personalia sed Essentialia recenseri; ne communibus propria, aut absolutis relativa, promiscuè confundantur; Quin potius ut & uni & trino sua distinctè jura constent serventurq; integra, ita ut nec unum dicatur quod trinum, nec trinum quod unum: neve id fiat Sherlociana contradic̄io, quod est summa Deitatis dispositio.

Sed ne tibi ex tuâ Menthium Substantiarumve Trinitate, Deorum etiam Trinitas meritissimè imputetur (nec ab Animadversore tantum sed & à cæteris, Orthodoxè cum illo sapientibus,) vertis te quocunque, sed labore hactenus inani; & dum inauditam aliquam moliris unitatem, quam neq; specificam neq; singularem promittis, non pudeat Decreti sui Academicos tuos Juges; nec *Falsitatis*, *Impietatis*, & *Hæresis* Dogma illud tuum damnasse. Vix potuit *falsum* demonst̄ari, quin simul & *impium* & *hæreticum*; ita in eo cohærent hæc omnia: passimq; mihi vestigiis insistenti tuis promiscuè occurserunt. Digrediar autem nunc à te paulisper Dogmatisq;

per se, seorsim falsitatem pressoribus urgebo argumentis, collectis licet ut plurimam ex superioribus.

1. Primum hoc accipe. Apud Orthodoxos omnes pro falso habetur quodcumq; nec Scripturæ Authoritati, nec Conciliis, nec Patribus, nec receptæ Traditioni consentaneum est: tale autem Dogma videtur hoc tuum, *tres in Deo Mentes* scilicet. Nil enim hujusmodi aut Scriptura, aut Concilia, aut Patres aut recepta docet Traditione; cum vel ipse fatearis novam hanc ignorantiamq; haec tenus Mentis pro Personâ usurpationem, quâ multiplicandis tamen in Deo Menthibus præsertim uteris. Dogma igitur hoc tuum pro falso haberi oportet.

2. Pro falso habetur quicquid rectæ adversatur rationi: Dogma autem hoc tuum nonne istiusmodi est? quid enim rectæ rationi adversatur magis, quam sub eadem denominatio *Tria & Unum*, *Tres Mentes & Una Mens*; *Tres Divinæ Naturæ*, & *Una Deitas*; multa in eodem genere infinita; eas simplicissimum, hocq; tribus tamen constans & Menthibus & Naturis, hisq; in nullâ communis realiter identificatis. Tuum ergo *Trium Mentium* Dogma pro falso habendum est.

3. Quodcumq; opponitur vero, falsum est: *Trium* autem *distinctarum* in Deo *Mentium* Dogma opponitur vero; nihil enim verius quam infinitam esse, perfectam, simplicissimamq; Divinam Mentem, proindeq; & unam, indistinctam, & individuam. Quid ergo dogmate hoc tuo falsius?

4. Falsum est quo perit Veritas prima: Dogmate autem illo perit, quo multiplicata Divinæ Mente (quæ veritas prima est, quamq; nihil aut simplicius aut prius) ex simplici fit multiplex, & ex primâ fit etiam secunda & tertia; nam ut in Divinis est ordo Personarum, idem ex Hypothesi tuâ erit & Mentium, ipsiusq; multiplicatae veritatis. Quid igitur illo tuo falsius Dogmate?

5. Falsum est quicquid repugnantibus nititur Principiis: Sic autem Dogma est hoc tuum; pro essentialibus enim habere Personalia, pro Absolutis Relativa, pro Communibus Propria (quæ omnia repugnant,) Principia sunt quibus Dogma illud præcipue innititur. Falsum ergo omnino est.

6. Quis tandem pro falso id non habeat, quod si verum fuerit, falsam oportet esse Scripturam, fallâ Concilia, fallos Patres,

Patres, falsam Ecclesiæ Traditionem, falsas Scholas omnes, falsam rectam rationem, falsam (uno verbo) veritatem ipsam? hujusmodi autem Dogma est hoc tuum, quod præter te nullius ferè est, Orthodoxi certè nullius. Quis ergo pro falso illud non habendum putet?

Volumen integrum mea fieret Epistola, si quantum hæc argumenta patent amplificarentur. Sed ea vel nominasse sati fuit (ita facile te opprimunt.) Librum habes ex Indice ipso. Hincq; jam tibi fortè conscius es, non durius quam pro meritis tuis in te fuisse animadversum, quoties Dogmatis hujus tui, vel explosa vel damaata est *falsitas*. An ab *Impietate* saltem & *Hæresi*, quarum etiam damnatur, te vel vindice, possit excusari, palam faciet quæ supereft disputatio. At verò de his per otium in eā quæ brevi fequetur Epistolā. Suos ista longè excessit limites. Et plus nimis ambo defessi jam sumus, ego verberando, tu vapulando. Cum paulisper utrinq; cessatum fuerit, redibitur ad laborem animis alacrius. Cura interim ut & valeas, & modestius sapias.

Uno-Trino poli Datum. Calendis
ip̄sis Februariis. Anno Æræ
Christianæ 1696.

A D

A D

Modestum Examinatorem.

EPISTOLA II.

OXoniense Decretum examinasses modestius, Vir Mansuetissime, si Falsitate gravius nihil Dogmati imputasset tuo. Cum enim Errare humanum sit, facilem solet, nisi ab inhumanis Judicibus, veniam obtinere, quisquis pro verâ falsam docuerit opinionem. Sed Impietatis accusari Dogma, eōq; damnari nomiae, nec tam ab Animadversore privato quām ab Academico Senatu, hinc certè Authoris dedecus tantum est, ut vix hoc ferat vel te quicunq; mitior; præsertim & Theologus, si & Doctoris insignitus gradu, si & amplissimè Decanus, si & totus ad altiora nitens, hians, anhelans: hæcq; omnia intra Ecclesiam, non pietate minus, quām & dignitate & fide, inter omnes purè Christianas facile principem. Quis enim illic ex Decano Episcopus fiat, recens ab ejusmodi Anathemate, imò vel minimam passus impiaæ Doctrinæ suspicioneā, eāmq; maximè circa ipsum Religionis caput, Trinitatis Mysterium? Quamobrem miretur nemo ingemuissè te sub pondere isto vehementiū, nihilq; omissum & artis & fraudis, ut *Trium in Deo Dogma Mentium* ab Impietate purgares quâlibet. Vereor tamen ne addat criminis excusatio ipsa. Impietatis enim totam accusas Ecclesiam, ut & te hinc excuses, Dogmatisq; tui famæ consulas; nam præter discipulos tuos, Vir Bone, nosti neminem (etiam Christianum) qui non Idolis serviat. Idolum

lum scilicet adorant, Judice Te, quicunq; Personarum & non Mentiū Trinitatem; cum nec reale tibi nec substantiale præter *distinctas tres Mentes* quicquam in Trinitate videatur. Personæ namq; sinè distinctis Mentiū vacua tibi sunt Nomina, conceptus imaginarii, vanæ species, inanes modi, figura mera, purum nihil. Quid autem impiè magis dici potuit, & in Ecclesiam, & in Deum ipsum? Brevi, si possim, utrumq; senties. Tanta est in utrumq; hæc injuria, meaq; in te *meritissima indignatio*!

An Ecclesiæ, an Christianis flagitium aliquod Idolatria pejus imputaverit vel infensissimus calumniator? Si qua tamen hypothesi tuæ fides, Idolum hæc tenus coluit Ecclesia, quæ *Trium* ignara in Deo *Mentiū* tres in eo coluit Personas, meram tibi sinè distinctis Mentiū Chimæram. Quandonam autem (quaeso) ferri coepit *novum* istud Révelationis genus? Quæ scriptura *tres* in Deo *Mentes* prior docuit? Quis Patrum olim prior? Quod Concilium? Quæ vel privata Synodus? *Annales tuos coasite.* Ita eam silent nostri, ut ante hæc ultima tempora ne semel quidem hujus Trinitatis tue nomen legerimus, vixq; primum audiri fuerat, cum statim repetitæ damnatum Decretis, Authorisq; tandem impiò sanguine (ut ut potuit) expiatum est. Tot igitur retro etatum Spatio, quæ sola nota fuit Personarum Trinitas, solam quoq; ab Apostolis colimus omnes; Trinitatem semper in Unitate, in Trinitate nunquam Trinitatem; tres Personas semper in Uno Spiritu, *tres* nunquam *Spiritus* in tribus Personis. Si cultus sit, atq; obijcis, impietas est; ecce, habes confitentes reos, Impii omnes fuius; Impii & Patres & Martyres; Impii (ansim dicere) ipsi etiam Apostoli; Impii quotquot appellamus factos? Quem enim omnes & Naturæ unum & solis trinum constitemus Personis, hanc etiam unumq; Trinumq; adoramus. Gloria nostra est hujusmodi exprobratio Impietatis. Si quid nos pudet, tu pudet, qui summum Religionis officium in summatam veritatem Ecclesie contumeliam. Hæcne Matris est tibi tamen benignæ reverentia? Hæcne pietas erga illam tua, ut Impiam dias? Higratas quisquis in Matrem ipse impius est. Sed Idoli cultum ferre non potes, nec in ipsa Matre. O dignum Evangelio Christianum, si indignationi par causa fuisse, si quod revera Idolum Ecclesia Mater coleret, tribus in genua procidentis Personis! At Idoli quid habet illa Personatum Trinitas

nitas, quārū unaquāq; non Divina modō, sed & Deos est? An digna minus, quae coniuncte adorantur quām distincta? Tres quas singis adoras *Mentes*. Cur non ipse quas non singo tres Personas? Quid reale, quid Substantiale magis in fīcā Trinitate tuā quām in verā nostrā? Teum nonne tres in Deo Personas confitemur opnes? Præter te autem tres in eo *Mentes* vix alius. Nemo nisi ex Sabelliano grege Patrem negaverit distinctam esse à Filio Personam, Filiū à Patre, ab utroq; Spiritū Sanctū. Quis autem nisi ARII discipulus (vel tuus) tres à se invicem distinctas *Mentes* afferuerit? Persona in Deo Relationis nomen est, proindeq; correlatam sibi Personam indicat, Filiū Pater, Patrem Filiū; nemo enim sibi Pater est, sibi Filius nemo. Hinc multiplicentur oportet Divinæ Personæ; multiplicandis autem Mentibus nihil occurrit hujusmodi: Mens in Deo nomen est Substantiæ, cuj; eum nihil sit essentialiter oppositum, sola potest esse, multiplicatis etiam Relationibus, subiectum scilicet earum commune; ita ut quæ Mens est Patris, Filii sit quoq; & omnino Patris eadem quæ Filii. Nec rem in Deo sic se habere neget quisquam, nisi tot Deos quot divinas Mentes afferuerit. Mens enim Divina Deitas ipsa est; quam implicat augeri Numero, quin & eodem augeatur Deus. Neseis Animadversoris Tritheismum, si hæc nescis. Nonne Mens Divina Dei Natura est, Dei Substantia, Dei Essentia? Hoc negare nunquam ausus fueris, nisi & Deum Spiritum esse. Deitas autem quid est præter ipsam Dei Naturam, Substantiam, Essentiam? Mens igitur Divina & Deitas ipsa ita inter se convenient, ut solo differant nomine, resq; omnino sint eadem: aut errat Axioma apud Logicos; *Quæcunq; sunt eadem uni tertio, sunt etiam eadem inter se.* Quæ vero ita se habent, numero ea repugnat dissentire: nec minus ineptè dixeris tres Divinas *Mentes* esse, unāmq; tamen Deitatem, quām si rationale multiplicaveris, Humanitate non multiplicatā. Ad Deitatem enim pariter se habet Divina Mens, ac Rationale ad Humanitatem. Quapropter ut & in Logicis rideres me totum, si tribus affirmatis rationalibus tres tamen negarem homines; an ridiculum te non putas, qui ex *tribus Divinis Mentibus* tres non videas & inferri Deos? Cum autem in fide Deus unus sit, Mente & in eo *Unam* demonstrative concludimus, proindeq; nec Idolum minus tres *Divinas Mentes* esse quām tres *Deos ipsos*, quos & credit & adoret necesse est,

quisquis & *Tres Mentes*. Cum igitur nec tres Dū sint, nec tres *Divina Mentes* (nisi in tuā) quid præter Chimæram adoras, quid præter Mētis figmentum? *Impia* est tamen (teipso Judice) quæcunq; objecto reali Substantiali; caret Adoratio. Sic ex tuis ipfissimis Principiis, non minus quam ex Academiæ Decreto, *Impium Dogma* est, quo tu tuiq; cultum hunc didicistis. Ex trium in Uno Deo Personarum Dogmate nihil ejusmodi didicimus, quicquid insultes & jaçtabundus objicias; reale est, *Substantiale* est quicquid colimus. Colimus enim quod & *Divinum* & verum. Nonne Pater *Divina* & *vera Persona* est? Nonne *Filius*? Nonne & *Spiritus Sanctus*? Nec conjuncti minus quam distincti, quilibet divinus est ac verus, Deo etiam non multiplicato, ideoq; nec mente; quemadmodum enim *Divina* quælibet Persona Deus & creditur. & colitur; *tres ipsas etiam conjunctim* eundem Deum, & credimus & colimus. *Ubi* nam *quæ* *oilic* est idolum? *Ubi* *figmenta*? *Ubi* *nominum* *modorumq;* *mera Trinitas*, cum nulla sit trium Personarum *quæ* non sit & Deus, quanquam non distinctus. *Deitatis* igitur distinctionem cum nec ipse ad realem Personarum Trinitatem requirere videaris, *Mentium* cur necessaria distinction, *quæ* nulla potest esse, nisi & *Deorum* simul, quandoquidem & *Deitatis* & *Mētis* *Divinæ* sit conditio prorsus eadem; unde manifestissimè patet non *Realem*, non *Substantialem* minus esse Personarum Trinitatem in una Mente quam in uno Deo; sicut nec Personam etiam quamlibet, et si *Mentem* non magis distinctam quam distinctum Deum. Nonne Pater & *realis* & *Substantialis* est, licet non distinctus Deus? An *realis* ergo minus & *Substantialis* si nec distincta Mens? Quapropter Mente (ut & *Deitate*) nec in singulis distincta Personis nec in tribus multiplicata, verum habet fides quod in Personis illis, singulatim & conjunctim, credat tamen objectum, verum quod *Pietas* adoret. Deus enim & cum Personis, & eum Deo Personæ creduntur & adorantur: *Unitas* in Trinitate, *Trinitas* in Unitate; ita ut non minor sit Trinitatis quam Unitatis religio, nec Personarum veritas quam *Deitatis*. *Æquè* *nimirum* certum est *referri* Personas ac esse; Primam *æquè* Patrem esse ac Deum; Secundam non Deum magis quam *Filium*; Tertiā pariter & Deum & *Spiritum Sanctum*: Cūmq; ad veram Trinitatem vera sufficiat Relationum pluralitas, quid profuisset & *Substantialium*, nisi ut fieret duplex Trinitas, periretq; *Unitas* quælibet, ita ut tres *Divinæ Personæ*

sonæ non verius unum dicerentur, quæ tres aut Angelicæ aut Humanæ: nec proinde minus tres essent Dù quæ tres aut Angeli aut Homines. Quod non vidēris ipfemēt negare, eum ab Adamo non magis Abelem distinguis, quæ à Deo Patre suum Filium; idq; non ex pari Relationum oppositione, sed distinctione (quam suggeris) Naturarum. Nec obstat putes quicquam diis in Patre & Filio multiplicandis, quod utriusq; tantum distinguas naturam, non separares; Distinctio enim pluralitatem constituit, non Separatio; non separantur Personæ Divinæ, & tamen plures sunt quia distinguuntur; adeo parum confert ad Unitatem inseparabilitas ipsa, quantumlibet essentialis! Præter indistincta, nulla sunt unum; Unitas enim indistinctorum est, non verò inseparabilium. In Toto partes non separantur, plures tamen ex suâ sunt distinctione. Intellectus & Voluntas nec separantur nec separabiles sunt; quia tamen distinctæ sunt in Animâ facultates, unum non sunt. Personæ quidem Divinæ, & distinguuntur realiter, & realiter tamen sunt unum; at verò unum non sunt, in quo distinctæ, sed in quo identificatae; non una Persona, sed una Deitas, natura una; Substantia, Essentia, Mens una: cum nulla sit earum distinctio, nisi ex suâ Personarum Relatione; cætera enim non modò non separantur Personæ, sed nec distinguuntur, nisi apud te tuiq; similes & Philosophos & Theologos, quibus & Absoluta & Relativa, Communia & Propria, Essentialia & Personalia ejusdem in Deo sunt conditionis, ita ut ex Personarum multiplicatione multiplicetur vobis Absolutum, Commune, & Essentialie quodlibet, nec minus proinde & Deitas & Deus ipse quæ Mens Divina, cum sit Natura eorum omnium eadem; nec sint alia aliis aut magis indistincta aut minus unum; quapropter aut plures sunt Dii, aut Mens in Deo una, hæcq; indistincta non minus quæ vel Deus vel Deitas. Subtilius enim (ut soles) philosopharis, cum & Deum & Deitatem ita distinguis à Mente Divinâ (quæ ipfissima Dei Natura est) ut servatâ Dei & Deitatis Unitate, Mentium tamen fiat Divinarum pluralitas. Nos autem, qui cum universâ Ecclesiâ simpliciter magis & sapimus & philosophamur, eandem quam & Deo & Deitati, Menti quoq; Divinæ servamus suam & indistinctionem & Unitatem; nihilq; præter Personas Personaliaq; formaliter omnia distinctum trinumq; in Deo agnoscimus: unde, ni & plures Deos, unam credimus

credimus colimusq; Divinam Mentem, Naturam Unam, Substantiam essentiamq; Unam: in Unitate autem eorum omnium tres distinctissime reales Substantialesq; Personas, Patrem, Filium & Spiritum Sanctum; quos nisi & *Unum* & *tres* ita credideris coluerisque, fide & cultu ab universâ differs Ecclesia, *nec* (ut cum Hieronymo partim loquar) *Ecclesia homo es* tantæ licet Decanus. Vide ergo, Domine Decane, quod te illud *Trium in Deo Dogma Mentium* impulerit, incautum (spero) imprudentemque, ut crederes & coleres, quod præter te tuosq; Orthodoxus nemo, merum fígmentum, Trinitatem Scripturis, Conciliis, Patribus, Scholisq; ipsis omnibus ignotam; & expostulas cum Academico senatu, qui Dogmatis hujus tui impietatem (quâ potuit auctoritate) Decreto damnavit, tēq; seq; dignissimo. An licuit Homuncioni (Discipulo tuo) Doctrinam ejusmodi palam effutire ex Cathedrâ; nec licuerit ipfis Athenarum vestrarum Principibus, auditam, hanc & exercari & publico ferire anathemate? An tacuisse eos oportuerat? Approbassent impietatem, laudassent, confirmassent, digni profecto, queis apud vos & informandæ juventutis & fane Doctrinæ pietatisq; tuendæ cura mandata fuerit! statim ergo reliquæ veræ & antiquæ Trinitatis adoratione, novo *Trium Mentium* Idolo universa procidisset Academia, non tam ex Concionatoris eloquio quâm ex silentio Magistrorum! O quâm feliciter igitur contigit, ut nec filerent, nec impunè tum prodierit Dogmatis hujus tui impietas! Quod non serpissit venenum, fontibus corruptis? Laus & gratia Deo, qui tam opportunè vobis consuluit, ne dicam & sibi: sua enim, & non Ecclesiæ modò, causa hæc fuerat eadem, eadem aliquatenus utriq; pericula: haud minus quippe injurium Deo Dogma hoc tuum quâm Christianæ & fidei & pietati: tanta est Dogmatis impii (tuiq; præfertim) & licentia & pernicies! Quæ jam dixi, hæc plus nimis probent; quantò magis & quæ dicturus sum!

Impietas omnium maxima (sat ipse nōsti) blasphemia est; nihil enim Divinæ Majestati contumeliosius: quapropter totus laboras, ne qua Dogmati tuo adhæreat vel minima criminis hujus flagitiiq; tanti suspicio, ut ab hoc saltem Impietas genere purum videatur. Sed (more tuo) multa dicis quæ nihil ad rem; ad rem autem quæ dicis, contra te pugnant omnia; ita periculosum fuit, ita perniciosum in principiis errasse!

se ! Nec refutatione novâ indigent quæ nova non sunt argu-
menta, eaq; jam ab Animadversore tuo, hisq; meis explosa
sæpius Epistolis. At verò ut *Trium in Deo Mentium Dogma-*
tis facillimè intelligas ipse blasphemiam, conveniat tantum in-
ter nos (ut inter omnes) blasphemum id esse, quod vel ne-
gat quæ Deo competunt, vel quæ non competunt asserit.
Dogma autem tuum utring; peccat. Quot quantaq; primum
quæ Deo competunt negat ! Quid Deo magis competit quæm
Unitas sua, *Simplicitas*, *Infinitas*, & *Perfectio* ? Sed ex *Dogma-*
te tuo hæc omnia Deo negari oportet. *Unitas* nulla est,
(Deo digna) tres ubi *Mentes* fuerint ; tres enim oportet sint
Dii, ubi tres ejusmodi *Mentes*, *Divinæ* scilicet ac distinctæ.
Nonne Mens quælibet *Divina Deus* est, cum sit ipsamet Dei
Natura, *Substantia* & *Essentia* tota, imò & *Deitas ipsa* ? Quid
enim aliud *Unitas* quæm *Divina Mens* ? *Deitas* autem Una *U-*
num constituit *Deum*, sicut & una Mens *Deitatem Unam*.
Perit ergo *Dei Unitas*, *Mentium* admisâ *Trinitate*. *Divina Mens* (ex *Teipso*) omnem *Deitatis* complectitur perfectio-
nem: *Deitatis* igitur *perfectio* quælibet toties multiplicatur
quoties Mens illa ; quamobrem invitis *Scripturis*, *Conciliis*,
Symbolis, *Patribus*, *Theologisq; Orthodoxis omnibus*, si *tres*
tria admittantur *Mentes*, *trina* est *omnipotentia*, *trina* *sapi-*
entia, *trina* *bonitas*, *trina* *perfectio* *Divina* quæcunque. Ubi
ergo in *Deo Unitas*, *Unitas* (inquam) *Deo digna*, *Essentialis*
Unitas, quæ *omnimodam* excludat *Deitatis* in *Essentialibus*
pluralitatem ? Nec *Divinæ Simplicitati* amicum magis *Trium*
in Deo Dogma Mentium. Deus est summè & perfectè sim-
plex. Hocne autem convenit cum pluribus *Naturis* distin-
tisq; *Substantiis*, *tribus* scilicet *Divinis Mentiis* ; quarum mu-
tuâ præsertim cohabitatione intimâq; *Unione* simul *Dens* ex
Theologiâ tuâ constituitur *Utus* ! An melius cum ejus *Infinita-*
te *tres illæ Mentes* convenient ? Deus infinita Mens est.
Quomodo autem infinita, si multa ? Persona quidem *Divina*
infinita est multaq; tamè : sed *Absolutorum* & *Relativorum*
valde differt conditio. *Absoluta* in *Deo* sunt *Communia* ; *Re-*
lativa autem *Propria* : unde Persona quælibet suam habet in-
finitatem sibi peculiarem ; proindeq; plures non repugnat Per-
sonas esse, quia Personæ cujuslibet infinitas diversæ ab aliâ
quâcunq; *denominationis* est : itâ ut in primâ Personâ sit in-
finita *Paternitas* ; in Secundâ *Filiatio* infinita. Sed *trium Menti-*
um

tium & conditio & denominatio prorsus est eadem; quapropter repugnat illas esse & multas & infinitas. Multitudo infert distinctionem; infinitas excludit. Socium enim infinitatis suæ Infinita nullum admittunt. Si duo essent Patres, neuter infinitus esset: proindeq; in Divinis unus est Pater, qui cum sit infinitus, omnem habet Paternitatis plenitudinem, & sic alteri Paternitati non relinquitur in Deo locus, cum exhausta jam fuerit illius Denominationis dignitas. Sic & in Mente infinita, quicquid Mentis non modò est sed & potest esse, perfectissimè includitur; proptereaq; nullus Mentibus aliis locus vacat. Infinitum enim nihil est, quod in illo genere omnia non est, proindeq; quod non & unum & solum. Secundum nempe aliquid habet, quod non primum; & primum vicissim, quod non secundum. Nam quæ sunt distincta, non nihil habeant oportet, quo unum aliud non sit, & sic utriq; necessariò quiddam deest. Defectus autem quilibet Infinito repugnat; ideoq; ubi sunt *tres Mentes*, infinita nulla est. Ea porrò debet esse Mentis infinitæ conditio, ut cum immensa sit, extrema nesciat, terminisq; nullis includatur. Distinctæ autem Mentes habent suæ distinctionis extrema, distinctisq; suis includuntur terminis; alioqui distinctæ non essent. Ubi enim nec extrema nec termini, nulla quoq; illic distinctio. Hinc nimirum res distinguuntur, unde terminantur. Mentes igitur distinctæ (quanquam indivisibles & inseparabiles) necessariò sunt terminatae; infinitæ igitur qui sunt? Mens hæc sola infinita est, cuius (ut infiniti circuli) centrum ubique, nullibi Circumferentia. Carere autem Circumferentia non possunt distinctæ Mentes; sua enim distinctio sua ipsissima circumferentia est; nec ubiq; centrum esse possit, ubi distinctionis sunt termini; extrema enim locus centri non sunt. Hinc vides (si quid vides) multiplicari non posse Mentem infinitam, proindeq; ex *trium in Deo Menti* Dogmate perire Dei infinitatem. Nec securior fuerit cum tribus illis Menti bus ipsa Dei *Perfectio* quam & Infinitas. Vel eam cum unâ Mente perfectus est Deus, vel non. Si sic, cur addis alias? Si non, ergo negas Mentem Divinam esse perfectam, ideoq; & negas Deum perfectum esse; nam cum unâ Mente nondum negasti eum esse Deum; quanquam & hoc ex *Doctrinâ tuâ* negandum quoq; manifestissimè. Quisquis enim cum unâ Mente perfectus non est, Mentem is infinitam non habet, cum nihil

nihil aut Perfectionis aut Deitatis Menti desit infinitæ, Judice te ipso. Si quis igitur cum unâ Mente perfectus non est, Deus non est; quem autem dixeris cum unâ Mente perfectum, qui ex te tribus essentialiter constat, iisq; proinde indiget ut perficiatur. Nec tibi favere putas, quod in unâ Personâ Deus essentialiter perfectus sit, ut in omnibus; & non multiplacentur Personæ, quasi desit aliquid, quo Deitas perficiatur: Mentis enim & Persona diversissima conditio est, cum ad essentialiæ Dei perfectionem Personæ nihil conferat, sed duntaxat ad Personalem. Quapropter in unâ ut in omnibus essentialiter perfectus est. Mens verò cum sit ipsamet Dei essentia, hòc ipso quod eum constituit, essentialiter etiam perficit; cùmq; essentia sit tota simul, Mens eadem individuâq; totam totalemq; tribuit Deo perfectionem Essentialiæ, nec in tribus Personis minus quâm in unâ, quia cum sint omnes unus idemq; Deus, unâ cädemq; Mente & constituuntur & perficiuntur essentialiter. Quid prolinet igitur quas Menti sufficientissimæ addis præterea Mentes, nisi ut intelligamus quâm indigne de Mente Divinâ sentias, quicquid aliquando in illius laudem prædicare videaris. Si enim tibi non satis est sola, quæ trium Personarum sit, eamne infinitam, eamne perfectam, eamne Divinam possis credere, proindeq; & Deum esse Deum? An verè is Deus tibi est, non modò qui nec *unus* nec *simplex*, sed nec *infinitus* nec *perfectus*? Hæc enim omnia cum tuo *trium Mentiū* dogmate (uti ex superioribus patet) è diametro pugnant. Quæ igitur tot & tanta Deo competit, negare directè, aut consequenter neganda docere, blasphemum nonne est? Sed nec minor videtur blasphemia, si quis ea quæ Deo non competit assertuerit. Hoc autem & Dogmatis hujus vitium fuisse, facili negotio demonstrabitur. Quid enim Deo competit minus, quâm tot Mentiibus quot Personis constare? Personarum quidem oportet multitudo sit, ubi est & Relationum. At Mentiis requiritur Unitas, ubi est & Deitatis. Quot namq; infinitas numeraveris Mentes, totidem & numerabit ille Deos, qui à Philosophis & Theologis numerare dicerit; cum & Ratio & Fides doceant, nihil à Deitate Mente differre infinitam, ideoq; nec numero magis quâm reipsa. Synonymorum enim neutrum potest unum esse, quin & unum utrumq; sit; nec etiam esse tria, quin & tria sint ambo. Deitatis autem ac Mentiis infinitæ, an vel ipse neges synonymiam,

quam tortes nobiscum & tam aperte confessus es? Hinc sentis & invictus, quam parum comodiè uni sibi, Deo tres tue *Mentes* competant. Competantne quæ tam hostiliter adverfantur ut destruant? Nullus enim Deus, qui non & unus & filius; cum repugnet infinite perfecto essentialis quæcumq; pluralitas. Deo competit Natura multiplex, finita Substantia, Essentia deficiens, ambigua Deitas, Mens & Mentes? Hæc tamen Deo competere docet omnia, quisquis tres Mentes in Deitatis Unitate. Apage (quæsio) hujusmodi Tripartitam Deitatem, Triformem Deum, Mentem singularem simul & pluralem, Unum & Tria. Tres unumq; credimus & adoramus; Relatione tres, unum Substantiam, tres Personas, Deum unum. In hoc mysterio nostro, si non Philosophos, Theologos saltem agimus. Ipse in tuo nec Theologum nec Philosophum. Tres enim Uni Deo Personas convenire Fides ipsa nos docet; tres autem uni Deo convenire Mentes, te nec Fides nec Ratio: non Fides quæ Deum credit singulariter (ex Scripturis) unum; non Ratio, quæ Deum ut supremam concipit Intelligentiam; si autem supremam, ergo unam. Quis igitur tibi fuit *Trum* in Deo *Mentum* author, cum nec Ratio nec Fides? Alios profecto & diversissimos consulueristi, qui tam male Deo consuluerint; quibuscq; Magistris hæc ei didicisti tribuere, ab eōq; ita & dissona & aliena, ut vix præter te similēsq; tuū paucissimos quisquam tribuat. Adeo blasphemum est Dogma, prouindēq; & impium, quo non solum negantur quæ Deo competunt plurima, sed & asseruntur plura, quæ nullatenus competunt: imo & quibus nihil Numini suo, Uni & Trino contumeliosius.

Vertis te frustra in quamlibet partem, ut ab hæc & blasphemia & impietate Dogma hoc tuum vindices. Arte nullā, fraude nullā vindicabitur. Non is Sophista es, quem Scholæ reformident. Ridet hos Gigantes vel minimus illic Pumilio. Si argumentantem quis te metuat, vel te nescit, vel Logicè quicquam. Tibi tamen totus places, totus plaudis; nec ab Animadversore tantum Coryphaeisq; pribus securum te putas, argumentāq; tua hæc omnia; sed & ab ipsis Aquinate & Scotis, quietus & angelice & subtiliter tuis fuerint in adversum ambo reclamare. Ita trium Dogma Menthum ab imputato critice irrefragabiliter & defendis & defendas! Sed morte parturiente quid sit nasciturum novimus; & quantumuscunq; sim ego,

ego, non me fortasse imparem tuo cuiilibet debellando Achilli senties; adeo facilis ista est victoria. Audiam quid primum obiicias. Ecce armatus (ut soles) Principii petitione prodis in aciem; tuus quidem in reliquā pugnā, si vel hoc tantummodo, quod est inter nos quæstio maxima, gratis concedatur tibi. *Distinctam nimirum Mensem esse Personam quamlibet Divinam.* Et ne quis (vel tu ipse) hoc à me impositum (itā ridiculum est) existimet; ipsissimis verbis tuis, Latinè duntaxat meis, sic pro te argumentaturus & exordiar & prosequar. *Nonne (inquis) Persona unaquæq; Divina Mens infinita est atq; distincta?* *An blasphemus sum, quæso, eas esse dicens quod revera sunt?* cùmq; earum quælibet Mens infinita distincta; sit, nonne tres illas Personas citra blasphemiam asseruero tres infinitas esse distinctas; *Mentes seu Personas?* En virum Logicum! O dignam Aristotele te demonstrationem! Argumentis ejusmodi quid ab opponente metueres vel argutissimo? Quis ullam posthac Dogmati tuo imputaverit blasphemiam? Nonne jam tibi plausibile videntur Personæ Divinæ? tantum abest ut de blasphemia tacum expostulent! Posito enim quod distinctæ sint Mentes (ut distinctæ sunt Personæ) Sanctum est, non blasphemum, tot in Deo Mentes & credere & adorare quot Personas. Nam absurdo posito; sequi & alia oportet plurima. Sed quis tibi concesserat Personam quamlibet Divinam Mensem distinctam esse? Negaverat semper Animadversor, & cum eo ubiq; Orthodoxi omnes. Propositionem tamen hanc generaliter sic negatam, habes ipse pro concessâ & indubitate: hocq; firmissimo innexus fundamento, tuum adversus imputatam blasphemiam erigis propugnaculum: & ex antecedente tam securo consequens haud minus securum insulabundus infers. Blasphemiae nimirum falsæ & temere trium Dogma Mentiū dammari; cum ex distinctâ in singulis Personis Mente tres in Deo Mentes (uti & tres Personas) necessariò concludendas esse; ita ut quæ tres concessæ (apud te) sunt, tres etiam dici possint absq; blasphemia. Pari & ego Demonstratione tres Homines te esse probarem. Posito nempe gratissimæ concessio, quod & Decanus & Magister & Parochus, sint quilibet distinctus Homo; nonne manifeste necessariòq; sequitur, te, quem dicunt & Decanum & Magistrum & Parochum esse, tres quoq; distinctos esse Homines, tresq; tres esse, tri-

num namq; est quodcunq; ter distinguitur; nec absurdâ est
 consequentia mea, nisi unde & tua, ex precariâ scilicet sup-
 positionis vitio, & ex elenchi fallaciâ; cum petitur ipsa quæ-
 stio: & non concessum, pro concessu, ineptè habetur aut frau-
 dulenter. Probanda igitur omnino fuerat præmissæ distinc-
 tionis veritas, antequam de conclusione tibi constaret. Nisi
 enim quilibet in Deo Personam pro certo quis habeat Men-
 tem esse *distinctam*, tres esse in Deo *distinctas Mentes* nunquam
 crediderit. Certior namq; præmissis (in legitimâ saltem ar-
 gumentatione) conclusio nulla est, cum totam indè vim deri-
 vet suam. Quapropter operam ludis, cum extra præmissas
 quæris anxius unde roboretur. Frustra ut nostrum ei assen-
 sum captes, eam Divinis acceptam fore Personis ipsis & spe-
 ras & jactas: certior, quicquid agas, non fiet, nisi hinc, un-
 de vis est sua, invaluerit. Cum autem quod addas præmissis
 tibi nil occurrat, addis saltem adhuc roborandæ conclusioni,
 eam, non Personis modò, sed nec Naturæ ipsis Divinæ aut in-
 gratam aut injuriam esse: hòcq; tuâ probas familiari Logicâ.
 Nam si Personæ (inquis) hòc *trium Dogmate Menti* non
 offenduntur ipsæ nec indignantur; an offendetur, an indig-
 nabitur *Natura ipsa Divina*, sibiq; blasphemum illud aut re-
 putabit aut expostulabit? Nihil ejusmodi metuendum. At
 verò unde scis nihil metuendum ejusmodi? Nonne ignotum
 per ignotius probas? Demonstrarri ante oportuerat nullam
 hinc Personis irarum causam fuisse; tum enim nec Naturæ fu-
 turam consequenter demonstrâs. At verò ex illâ tuâ argu-
 mentandi methodo nihil concluditur; potest nempe fieri, ni-
 hil obstante arguento, ut *tres tuæ in Deo Mentes* irarum cau-
 sa fuerint. & Personis & Naturæ. Sensisti ipse defuisse ali-
 quid demonstrationi; proindéq; subjicis confessim aliam; sed
 ejusdem, si non fabricæ, officinæ tamen; dignam profectò,
 quâcunq; prodeat, quæ audiatur. Vim ejus omnem, si non
 omnino verba, ecce referam. Quid indignaretur *Natura*, in
tres licet distributa *Mentes*? An quicquam sibi hinc detrimenti?
 Nonne in *Divinâ Personâ* quâlibet & tota est & indivisa? Fi-
 eri enim qui possit, ut quæ infinita est, non sit Una eadémq;
 in *tribus* etiam *distinctis Menti*bus? Infinita quippe, quanquam
 tria, una eadémq; *Natura* infinita sunt. Quæso nunc Doctor,
 & subtili subtilior longè, quis præter te capiat unum & tria
 generis ejusdem, *tres infinitas Mentes* quæ sint una eadémq;
 Mens,

Mens, tres distinctas Naturas quæ sint indistincta Natura? Indistinctum enim est quicquid idem & unum. Si hæc reconcilias, *Subtilis* quidem ~~xat~~ ¹⁵⁰⁷ Doctor es. Nobis nimirum hebetioribus irreconciliabiliter pugnant, nisi forte, ut ex discipulis tuis (Mentium scilicet Trinitarii) fatentur quidam ingenuè, unum & idem specificè (non numericè) huc intelligendum. Id quidem invito te & inconsulto dixisse videntur illi. Nusquam enim ipse palam omnino dicas, aut dictum quām potes cautè temperas; veritus nempe speciei Logicæ nomen in Divinis, rem licet totus teneas, nec imprudenter aut temere; *trium* namq; *Mentium* ænigma non alio interprete solvit, nec etiam, quæ illuc innumera, conciliari possunt è diametro pugnantia: teste (si vis) argumentationis hujus tuæ novissimo experimento, ubi distinctas tres Naturas unam eamdemq; dici, palam implicat, ni pro numericè clam specificè substituas, hucq; reddit integrum hypothesis tuæ Mysterium. Tres enim distinctæ Mentes (seu finitæ seu infinitæ) una eadémq; natura possunt quidem esse, ut tria quælibet speciei ejusdem Individua, una eadémq; natura sunt specifica, quantumvis repugnet esse Numericam. Si autem inter Patrem, Filium & Spiritum Sanctum distinctis tuis Mentibus Individua facis naturæ ejusdem, Uniūsq; Essentiæ, nullum tibi patet à Tritheismo effugium; nec minus dissecas Naturam Divinam quām inter tres homines disjecta est Humana. Distinctio enim hujusmodi in Naturis Naturæ quodammodo est in' partes disjectio; nam licet in quolibet individuo tota sit; totalis tamen reperitur in nullo, quæ in unoquoq; distinguatur; cum totaliter & in solidum nihil sit tale, nisi quod solum & singulariter tale est. Nihilne igitur ex illâ *Mentium* distinctione deteritur Naturæ Divinæ, quæ nec infinita, nec perfecta, nec realiter una, nec Divina, nec Deitas, nec Deus est, si vel distincta? Et non vis tecum de Dogmate tuo ipsa expostule, illudq; injurium, contumeliosum, blasphemum, proindéq; & impium, nomine meritissimo dicatur.

Quin & solito Modestia tuæ officio in oppositum quodcumq; Dogma, nostrum etiam (totius licet Ecclesiæ calculo comprobatum) omnem rejicere videris blasphemiae criminatem; nec non pro more tuo, argumentatione subtilissimâ. Nam si quis tres Divinas Personas neget totidem esse distinctas Mentes infinitas, quæso, quam ex tribus (inquis) distinctam.

Et non esse negaverit Mensem infinitam esse? An Patrem? An Filium? an Spiritum Sanctum? & Trinitario scilicet numero statim erit expungandis, quisquis ille fuerit, cum neq; verus neq; perfectus sit Deus. O novum expurgatorium Indicem, Tridentino ipso, inclematiorem! Nescio tamen an Impium magis quam ridiculum Sophistam hic agas. Centies negavimus tibi, non modo tres distinctas in Deo Mentes, sed vel ullam esse in eo distinctam (cum indistinctum sit quicquid unum, nihil enim aliud est à se): & quasi duas jam distinctas Mentes conceferimus, rogas (argutus inquisitor) quænam Personarum Mens illa sit non distincta, ut Decreti tui authoritate volens nolens è Catalogo expungatur. At locus hic facetiis non est. Deus enim non irridetur. Profanum est ludere cum sacris. Aut errat Universa Ecclesia, aut ex hoc arguento tuo nulla relinquitur Divina Persona, Mens infinita nulla, Deus nullus. Preter namq; distinctam Mentem, Divinam insuitamq; agnoscis nullam, Deumq; proinde nullum. Quid posthac, si hoc impune Sancti Pauli Decano licuerit, Petri quem vocant successori non licet? Es quidem multa sape aquis & magna; sed ad hoc tua, illa nihil: nec mirum si gladio Paulus audacior, quam & clavibus & Reti Petrus. Non hæc Paulus tamē nisi in herede, hōcq; te ipso. Mentes quas distinguis, unam ubiq; profiteretur ille, Spiritum Unum, Deum omnino Unum; Patrem nuncquam aliud à Filio, nec Filium à Patre, nec utrumq; à Spiritu Sancto. Tres distinctæ multoties nominat, tria ne vel somni. Cum autem ex tribus Personis nullam agnoscat ab aliis Mensem distinctam, nonne ex hæc tuā Logica debuisset inferre Divinam nullam esse, proindeq; nec Deum nullum. Hinc patet: Pauli heredem te minus in Doctrinā quam in aliis; & præter Pauli opes quas nusquam habuist, non video quid Pauli habeas. An tulisset (putas) & quo animo sibi hanc fieri injuriam, ut quis suo gloriaretur, nomine & patrimonio, qui præterea nihil sui? Non Dogma saltem distinctarum in Deo Menti, nec Impia de expungendo à Deitate vel Patre vel Filio vel Spiritu Sancto disputatio; ino & ex præmissis triorum expungendorum conclusio necessaria. Vide si bellum intulere cœlo periculosis Gigantes ipsi; & quid tūcum Deo, Gigante & Briareo te ac Terrę filio. Durūstamen tecum agi conquereris vehementissimè, cuius dogma (nolui dicere crimen) impietatis damnatur, graviori longè in aliis fulminatum anathemate.

Vix

Vix dederat Dogma tuum Pietatis tue hoc specimē, tūq;
 ingenii Logici tui, cum aliud statim decarpi, eodem ingenio
 dignissimum. Ubi enim gratis concesseras, disputationis cau-
 sa, idem significari nomine Personæ seu Patris sit, seu Filii,
 aut Spiritus Sancti; tum ex precariâ hujusmodi præmissa quid
 inferendum doces? Dignum certè aliquid Magistro, quod
 nec modicos præbet Sabellianis Indos, designatum licet præ-
 fertim Hæreti eorum confundende. Cum enim unicam in
 Deo admittant realem Personam, tribus tantummodo distin-
 ctam vel nominibus vel officiis, infers, si revera in Patre, Filio,
 & Spiritu Sancto idem Persona significet, vel nullam eorum
 Divinam esse infinitam Mentem, vel eam singulos esse, & sic
 tres esse Mentes, sicut & Personas. Quæso, Magister, an
 bene cohærent antecedens tuum & consequens? Primo nonne
 Divina Mens, cum sit infinita, concipi facile potest aut in Pa-
 tre, aut in Filio, aut in Spiritu Sancto. Idem licet in tribus
 Persona significet? Significat enim in Sabellianâ hypothesi hanc
 ipsam Divinam infinitamq; Mentem. Consequentis igitur
 pars hæc prior antecedenti non cohæret. Meliusne cohæret
 posterior? An sigillatim neimpe in illâ hypothesi, Pater, Fi-
 lius, & Spiritus Sanctus, Mens est quilibet distincta, cum tres
 illi sint tantum Sabellio diversa unius ejusdemq; realiter Per-
 sonæ nomina? Sed & ipse aliud infers, te quoq; dignius. Er-
 go tres sunt Mentes, sicuti tres Personæ. Risum huc quis con-
 tineat Sabellius, & illationi tuae plaudens? Tres enim liben-
 tissimè in Deo Mentes admittit, eodem scilicet modo quo
 & Mentes, nullo scilicet reali. Unicam enim profitetur
 adoratq; & Mentem & Personam; nullam quamvis rectames
 esse Mentem infinitam Divinamq; nisi & in tribus Personis si-
 gillatim distinctam: ita ut nisi quis tecum credat istam Men-
 tium distinctionem, actum apud illum esse putas de Personarum
 Deitate, nec inter eas ullum superesse Deum, nullamq;
 in Patre, Filio, & Spiritu Sancto infinitam Mentem. Quid
 quidem quām impiè quis afferat nemo non videt. Sed ex
 nullo magis Dogmate quām tuo hæc impietas sequitur. Suprà
 eum tibi plus fatis demonstratum est, Mente illam nec pos-
 se Divinam nec infinitam esse, quæ sola non sit & indistin-
 cta, cum repugnet Unitati, infinitati, perfectioni; Mentis
 Divinæ illam multiplicari aut distingui. Blasphemia igitur,
 quam in alios rejicis, tua tota est; cum Christianorum nemo
 præter

præter te tuosq; Mentem infinitam distinguat, distinctamq;
 finitam reddat, ideoq; nec Divinam amplius. Sic redit in
 caput tuum quicquid flagitii hinc aliis intentaveras; adeoq;
 blasphemum videtur Dogma hoc tuum, ut quovis etiam Sa-
 belianò in Deum peccet longè contumeliosius; cum gravior
 multò sit injuria, quā perit distinctis tuis Mentibus ipsa Deitas,
 & cum Deitate Personæ Divinæ omnes, quām alia quævis,
 quā saltem & Deitas & aliqua servatur Divina Persona. Ex-
 cusando igitur Dogmati tuo quid prætexes, cum hinc plus de-
 teratur Deo, quām ferè usquam aliunde? Ed tamen cæcitatis
 (impudentia prope dixi) furor iste tuus adegit te, ut existi-
 mes illà Menti distinctione, quā & Deitas & Personæ pere-
 unt, eas omnino servari; excludendamq; Trinitatem, si hæc
 excludatur distinctio. Ita stant aut cadunt fatis communi-
 bus! Et ne gratis hoc à te dictum fuisse videatur, colligis vires
 tuas omnes, tum Logicas tum Theologicas; molirisq; De-
 monstrationem, non Animadversori tantum, sed & toti (quæ
 cum eo steterat) Academiæ formidabilem, ni scirent te &
 ille & illa. Utinam & ipse tam bene te scires! Congredere-
 ris cantiūs cum Adversariis hujusmodi; & tibi ab illis (etiam
 ut potes armatissimo) totus metueres: Nam Cataphractus li-
 cèt, hos contra hostes, armaturæ miles es levissimæ. Omit-
 tam nihil hujus tuæ, quam inexpugnabilem speraveras, De-
 monstrationis; & quā ruet facilitate, videbit præter te qui-
 libet, fortassis & ipse. Ita crassus est qui te fascinavit error,
 caducumq; quo ntitur conclusio tua fundamentum! Nam et-
 si in hæc argumentatione multa præmisieris quæ vera sunt,
 quid ad conclusiois veritatem conferent, si vel falsi quicquam,
 quantumlibet; sit, præmissis inseras; conclusio nempe (quod
 solent cum ea pauci) partem sequitur debiliorem. Hinc tuæ
 omnino vereor. Reddam non ipsa Argumentationis verba,
 quæ prolixa & vaga nimis, sed vim omnem, fortiusq; quo
 pressius: & rationibus tuis utar, sed methodo hæc mea per
 soriten coacervatis. Personæ Divinæ cum tres realiter sint,
 per aliquod reale aliae ab aliis distinguuntur, reale autem illud
 oportet substantiale sit; accidenti enim nullus in Deo locus:
 at substantiale nihil est præter Substantiam: Paternitas verò,
 & Filiatio, aut relatio alia quæcunque, substantia non est;
 per distinctas ergo, non Relationes, sed Substantias (Mentes
 scilicet ac Naturas) Divinæ Personæ distinguuntur; & quot
 distinctæ

distincte Personæ, distincte etiam substantiae totidem. Personæ tres, Substantiae tres, tres Personæ, tres Mentes, Vis nonvis Argumenti hec est? Debueras certe novi obtrudere aliquid. Centes objectum hoc fuit, & explosum. Substantiale & substantiam toties monitus non distinguis, nec Adjectivum à Substantivo, Censor Grammaticus! Relationes admittis Divinas; nonne? Accidentales eas non admittis; ergo Substantiales, neque has tamen substantias. Ex tuis igitur concessis agnoscas oportet, substantiale aliquid esse, quod substantia tamen non sit; adeoq; & Personas posse ab invicem substantialiter distingui, non distinctis licet substantiis. Substantialiter enim distinguntur etiam quæcunq; tantum substantiali modo se habent, quo non se alia. Sic in Divinis negare non potes Patrem, quæ Patrem, aliter se habere, quam se habeat Filius quæ Filius. Modi autem se habendi Substantiam quidem afficiunt, sed non sunt. In Deo ubi nihil accidentale, essentiales eos oportet esse: & sic Pater à Filio, etiam non distincta Substantia, substantialiter distinguitur, quoniam per aliquid substantiale, Paternitatem scilicet quæ formaliter Substantia non est, sed Modus se habendi in Patre, quo se non habet Filius: & quanquam in Divina Generazione Substantia nulla producatur, substantialis tamen est quia Filius producitur, non quæ Deus quidem, sed quæ Filius; hoc est, non secundum Deitatem, quæ, cum sit rerum omnium principium, improductibilis est; sed secundum distinctum diversumq; subsistendi Modum, Filiationem nempe, quæ & distincta & diversa est à Paternitate. Nec tamen illius Generationis Terminus ita Modus est, ut qui gignitur non sit etiam Substantia; Filius enim est, & non mera Filiatio. Modus quidem solus formaliter producitur, sed Substantia communicatur. Repugnat enim Filiationem esse, nullumq; Filium quanquam non repugnet Modum produci in Subjecto, quod per se est, antecedenterq; ad quamlibet productionem. Si enim subjectum quod jam erat suppositum, incipiat & suppositum esse quod non erat, nonne est vera & substantialis productio, etiam si utriusq; suppositi Unum sit & idem subjectum? Communitas enim Subjecti non excludit veram substantialémq; suppositorum distinctionem; sicut nec subjectorum, suppositi Communitas. Unum quippe adoramus in Christo suppositum, Verbi nimirum Personam: duo tamen

in eo credimus subjecta, Naturam scilicet & Divinitatem Humanam. Cur nos ex adverso credideris quodcumque communem in Deo subiectum esse, quod vana sit in singulis omnibus Personis, quae tamen revera sint tria supposita? Quemadmodum ergo nihil implicat duas esse distinctissimas in una Christi Personae Naturas, quid & impliceat tres esse in linea Dei Naturae Personas? Sed quisquis in Incarnationis Mysterio Nestorianum agat, facile & Arium ager in Trinitate. Nobis autem (cum Orthodoxis amplius) reverentia & fides est utriusque Mysterii, quamvis exempla in creatis neutrini habeat, neutrumque humanam Mente edificiatur. At vero pro substantiarum in Deo distinctione Scripturam urges, quae Christus dicitur, *Pater Imago & illius unus & unus est Character*, quod reddis Substantie, & reddi quidem potest, sed eo sensu quo substantia pro Substantia, aut Persona iusus pari saepe apud Patres solet. Nostri quam quid utriusque & sive differant, hincque & Conciliis & Batribus familiares quidem esse tres unus & unus est, vero tres unquam; quia scilicet Substantia, quae essentia est, & ea proprie dicitur; Substantia autem, quae & Substantia & Persona, unus est. Quia propter & hanc apud Latinos multiplicari in Trinitatis Mysterio non licuit, donec scrupulos fuit in nomine, & aliqua significationis ambiguitas. Quin & ubi iam longo invaliderat usu, & Hypostasis Substantiae; passim pro Persona usurparentur, majoris tamen cautelae gratia, Theologi tandem ab ista Substantiae interpretatione prudenter abstinuerunt, ne quis ex vocis ambiguitate Latinis auribus error irrepereret, aut preberetur offensa. At vero, cum ex Graeca voce *Hypostasis* nihil hujus occurseret periculi; nunquam desuevit hoc ab uso solito; & tres adhuc in Scholis dicuntur hypostases, ubi iam diu invalidit una Substantia. Quare utriusque vocis obsoleto propere sensu Synonymo, hypostasim ex illa Scripturam sive in uno Personam reddimus quam substantiam; nec Latina cautio tantum est, sed vernacula etiam plurima, ut siqua tamen recetas verso *Characterem* legat ² unus & unus Substantia, Persona statim monet Marginalis vera; ne Fidum quis putet distinctam a Patre habere substantiam, sed esse alio distinctam Personam; eisq; ita similem, ut in communis Substantia solo distinguantur subtiliter modo & Relationum oppositione, iuxta omnino, quamquam nullatenus *discrepantem*. Non enim ad imaginem requiritur Substantiae

Substantia distinctio sed Personae; chiroq; Patris perfectio
 Imago est Christi, quod non similis tantum Naturae, sed &
 iusdem; nec specificè ejusdem tantum, ut cum Adamo Abel,
 sed ejusdem Numero, ideoq; indistinctæ. Perfectius enim ex-
 exemplarum Imago refert, quo ab illo distat paucioribus.
 Totas ab Adamo distat Abel, cum & Persona distinguantur
 ambo & Naturæ; Verbum autem Patre solù distinguitur Per-
 sona; Patri ceteri non modò similis Filius, sed idem unumq;
 cum eo, & ex identitate consubstantialis, hincq; alius solum-
 modo, unde & repugnat eundem esse. Ejusdem afferis qui-
 denti esse Substantie, sed distinctæ; hoc est (si te intelligo)
 ejusdem & non ejusdem, distinctæ & non distinctæ; nisi in go-
 noue tandem fateri velis, Patri & Filio convenire specificè, ut
 Adamus & Abel duos fuit homines; Speciei hincq; Individua
 quælibet, quam distinguunt, Naturam multiplicant. Hoc
 omnino tamen (video) nolles; & temere dicti quasi jam pe-
 nitens, retractoq; statim pede, ita vis in Deo distinguantur
 tantum Pater & Filius, ut ne distent vel minime, nisi quod
 alter Pater sit, Filius alter. Distant autem non modò hinc
 Adamus & Abel; præter enim oppositæ relationis distinctio-
 nem, quæ Pater alter est, & alter Filius, distant etiam ex
 Naturæ in atroq; distinctæ, quæ atroq; ab altero distinctus ho-
 mino est, hominæsq; propterea duo. Hincq; si rationis pa-
 ritate Deos etiam ex hypothesi non multiplicari necesse sit, in-
 dignis si quis Patrem in Divinis aliter distinguat a Filio,
 non omnino quatenus sunt Pater & Filius, non quatenus autem
 Deus & Deus; id est, non ex Naturæ distinctis, sed oppo-
 sitis dividatur relationibus. Tanta veritatis vis est, ut te
 (vel invitisnum) ad se revocet, tecumq; possum tandem quam
 cum illa pugnes! Sua quoq; sunt deliriis intervalla sobria, sed
 hec brevissima; ad delirium redditur statim. Vix ab errore
 tuo respueras, ecce & erras adhuc, nec nimis quam ante de-
 siperis, & quasi penituisse te jam penitent, quos insinaveras
 folios distinguunt relationibus, hos multe iterum ita distinguunt ipsa
 Substantia, ut hinc dividatur distinctos realiter potes, cum
 neade nihil, præter Substantiam, in Deo tibi videatur, nec
 illie a Patre produci quicquam substantialiter, nisi & in Filii
 Generatione Substantia ipsa producatur Personæ, inq; nec
 alias Personam produci posse substantialiæ, nec verum reali-

lēm; credendum in Deo aut Patrem aut Filium; auctumque, non de solo Trinitatis Mysterio, sed & Redemptionis. Hoc enim omnia (si qua tuis oraculis fides) præviā supponunt Naturæ Divinæ, ut & Personarum, distinctionem; hoc est (si qua fides ceteris) Deorum pluralitatem. Multiplicata enim hujuscemodi distinctionibus Naturæ, haud minus necesse est augeri Deos Numero quam homines ipsos: Nam unde putas fieri numerum, nisi ex distinctis Unitatibus? Aut quid Individua multiplicat; nisi Naturarum in unoquoq; distinctio? Consule Animadversoris. Tritheismum; si nondum hinc satis vides, quod præter te omnes tam facile, ex distinctis scilicet quas docuisti & Mentibus & Naturis & Substantiis distinctissimos fieri Deos. Sed memineris ei nullum esse, cui plures; Monstrumq; non Deum, cui conditionis ejusdem Natura plus una. Excusa nunc (fides) annexas Dogmatib; tot blasphemias; & impietatis damnatum hoc ab Academicis conquerere, plectendis ipsis duriōs si non damnassent.

An tamen Iespis quām ignoranter ista docueris, nescio; te adeo rei Theologicas imperitum præbes, cum & tibi contradictoriæ pugnare videtur incarnari in Filio Naturam Divinam, nec in Patre simul & Spiritu Sancto, cum sit tribus ipsis una eadēmque, singularis Naturæ atq; substantiæ. Hoc nimis perinde est tibi argutissimo Theologo, ac si diceret quis, unam eandēmque Naturam singularem incarnatam esse & non incarnatam; quo nihil tibi pugnat contradictoriæ magis. Pugnaret & nobis quidem, si præter Naturam nihil esset, in quo prophis fieret Incarnatio, formaliterq; (& non tantum concomitante) humanæ Naturæ Divina uniretur; tunc enim non potius Filii quām aut Patris aut Spiritus Sancti, diceretur essetq; ista Unio. At jam (plūsq; semel) monitus es, non in Naturæ hanc fieri, sed in Personā; cum in eo fieri debuit; quod assumendæ Humanitati defuit. Humanitas autem jam erat; sed nullius erat. Suam non fecit Pater, non Spiritus Sanctus; Neuter enim hanc sibi in Personæ assumpit consuetum. Suam vero ex propriis fecit Filius; assumptam scilicet in communis Societatem suppositi, ita ut eadem individuaq; cum eo fieret, non Naturæ sed Persona. Utriq; enim Naturæ, junctæ licet in hoc Mysterio, jura servantur sua distincti & singulare; nec Deus Homo, nec Homo Deus, ex Substantiæ sunt Unitate, sed Substantiæ. Cum autem hæc in Deo singulare;

laris non sit, (tres namque in eo distincte subsistunt), non aliis
 factus homo est, nisi cuius ipsa, & distincta est proprie, fuit,
 Filius scilicet; Patris nullatenus, nec Spiritus Sancti. Quam-
 obrem ex illis homo nullus preter Filium; in hoc enim, &
 non in alio, ambae junctae sunt Naturæ; utriusque salus com-
 munæ intercedit vinculum, solus extremporum nexus ita di-
 stantium, Mediator solus Dei & Hominis, solus & Deus &
 Homo, non ratione commis. Naturæ, sed propriæ subsisten-
 tiae. Ubi enim Naturarum deest distinctio; nonne sufficere
 Personarum putas? Cum præsertim distinctæ Naturæ opus
 illud non est, sed Personæ. Hinc Filius caro potuit fieri, Pa-
 tre non incarnato, Patri licet consubstantialis Deus; cum eo
 numerice unus: nec ullum inde (ut vides) contradictionis
 quam objeceras periculum, nisi sublata (cum Sabellio) etiam
 Personarum distinctione. Si enim Divinas inter Personas nul-
 la nisi Nominum intercederet distinctio, ut & Naturarum
 nulla, Pater cum Filio esset Incarhatus, esset Mortuus, esset
 Crucifixus. Quapropter à Sabellianis aditus facilis patuit ad
 Patripassianos, cura repugnet manifestissime Filium pati so-
 lum, si nec aliud nec aliis à Patre fuerit. Ut autem paciente
 Filio non patiasun & Pater, opus non est ut aliud sint &
 aliud, sint modò aliis & aliis; cum vel hoc (Ecclesia teste)
 sufficiat, ut gignat Pater, Filius gignatur, quæ non minoris
 tamen distinctionis videntur officia, cum ex ipsamet Relatio-
 nis oppositione irreconciliabiter & è diametro pugnent. Un-
 de igitur erras tantopere, ut nisi Naturis distinguantur ambo,
 ambos putes necessariò pati, alterutro paciente, cum tanta sit
 tamen ex meris ipsis relationibus Personarum inter se distin-
 ctio? Si nescis (aut scire nolis) Erroris hujus tui originem,
 palam ego, volenti aut nolenti, dicam; ut, nisi tu ipse, ex
 tuis saltem nonnulli resipiscant, cognito scilicet ab exordiis
 tam impia iniquitatis Mysterio. Mentium Trinitarii Evan-
 gelicam non credunt Personarum Trinitatem, quæ Unitas in
 Trinitate & Trinitas in Unitate colitur. Nihil enim realiter
 unum in Deo agnoscunt; & trinum nihil, nisi undeqvad; tri-
 num. Distincta enim cum velint in Deo omnia, Naturam
 non minus quam Personas; Mysterium in Trinitate destruunt:
 ita ut Personæ tres Divinæ non obscurius intelligentur quam
 tres aut Angelicæ aut Humanæ. Nam & Patrem & Filium
 & Spiritum Sanctum totum quemlibet distinguunt ut tres
 solemus

toletas vel Angelos vel Homines distingue, non ex me-
dis tantum substandi, quibus Personis constituantur, sed ex
Principiis ipsis Essendi, quibus vel Angeli sunt vel Homines.
Unde & a pari (ex hypothesi tua) inferri oportet, conse-
quentia ineluctabili, tot Deos numerandos esse quot in Divinis
Personas; quandoquidem Naturarum distinctio Deos non mi-
nus multiplicat quam & Homines & Angelos, par cum sit
ubiq; ratio, & multiplicandi necessitas; ubi nempe ex distin-
ctione nullus relinquitur Unitati Locus, implicato, Deum ip-
sum posse Unum esse, hoc multiplicatio quo essentialiter Deus
est. Qui stet igitur Trinitatis fides cum tuo Dogmate? Qui
Deitas? Qui Evangelium? Qui Religio? As durius ergo re-
cum agi minc patet, cum & Impietatis hoc damnatur, quo
sacra omnia non possunt modo. sed & perirent?

Patrum erat quod hactenus & falsum & impium. Deinde
hujusmodi decretum fecerit. Hi Hereticum quicquid. Hinc ta-
men quia soles modestia cum iudicibus expostulas; & novum
hoc Crimen, ut gravioribus obnoxium penit, purgare contra-
ris laboribus: an feliciter autem, sequenti videbitur. Epitoli-
12. Nolit feedari hanc pluribus Monitris. Jam prioribus pars
satis horridum. Vale, & quo terrore, haec lege tene.

Oxonensis Decreti Modestum Examinare. Quia si Appellatione Cen-

Oxonienis Decreti Modestum Examinatorem.

EPISTOLA III. 260

In re Theologiae ~~Falsitatis~~ accusari, imo & damnari, durum quidem Theologo esse debuit; *Imputatio* autem, longe durus. *Ied Heresies*, dicitur inimicis. *Quapropter* quis ille, vel te modestior, *hanc fieri sibi Dogmatici*, suo non indignabitur ferat contumeliam, (meritissimam licet,) nec totus in Accusatores ac Judices, pro rei gravitate, inveniatur? *Praeter* hoc, tolerabile videri potuit quicquid aliud *Decretum* fuerat, cum tibi ex falso *impio* etiam *Dogma*te periculi tanti nihil impenderet. *Si* quid enim *Doctori* ex utriusque *Ille* *criminatione* *dectoribus*, *tutus* *falsum Decanus* est, *nec* *tertianis* *annonae* *perit amplissima*! *Sed* *cum* *Haeresi* *nihil* *eritum*, *nisi* *forte* *caput*, *lege* *scilicet* *de* *decidendis* *Haereticis* *apud* *vos* (*ut* *audivimus*) *opportuna* *abrogata*. *Vigent* *ta**men* *adhuc* *leges* *aliae*, *non* *Decano* *tantum* *sed* *Episcopatus* *candidato* *cuiuslibet* *metuenda* *satis*, *ubicunq;* *locus* *Disciplinæ* *vel* *ministrorum*, *Canonumq;* *reverentia*. *Non* *est* *sub* *illo* *pon**dere* *ad* *altiora* *gradus*, *vix* *in* *tu* *stes*: *ita* *Haeresi* *deprimit*, *ita* *prénis* *reddit* *obnoxiam* *Ecclesiasticis*. *Papa* *de* *suo* *non* *securis* *ipse*, *quos* *ses* *in* *erimissis* *huius* *se* *incurrit* *vel* *suspicio**nem*; *&* *hoc* *ipso* *quo* *Haereticus*, *vi* *constitutionum* *Papa* *jam* *non* *est*. *Ante* *suum* *Paulus* *defenderit*, *cum* *hunc* *suum* *ne* *vel* *Petrus*? *Ei* *superrimo* *teste*, *qui*, *Molino* *cum* *faveret*, *Inquisitionis*

Inquisitionis tribunal vix effugit. Quid si Valentino Gentili? Quid si Tritheitis? Ab externo tantum religionis tumultu ad interius exercitium quietiorēm; pietatem descivisse ille cum Magistro videbatur; jamq; tam levi de causā in fide suspectus, in Petri sede male firmus erat. An in Pauli tu firmior, qui de ipsius Trinitatis fide publico decreto excidisse comprobāris? Bene ac auspicatō tecum agitur, quem nulla tenet Inquisitio, tyraanis nulla, sed Ecclesiæ benignissimæ simus. At vero precatia securitate frui, nec gloriosum nec securum est. Pœnam à se nunquam procul videt pœna dignus, sibiq; semper timet à fulmine. Dogmatis author fulminati. Vibrantur quidem aliquando bruta fulmina, quæ, ut parum nocent, parum timentur. Plurima hæjusmodi ab Academicis Parisiensibus prosilientia Romani risere Pontifices, ab illis scilicet superiori Authoritate tuti, eaq; suā. Nondum habes unde tam tutò & rictas & repellas quod profiliit ab Oxonensis. Irritum non fit jocis & cavillis: times quod rides; vīnq; sentis quam vidēris contemnere; quippe non tantā repulles curā, si contemp̄sis̄. Quid te à Decreto itā defendis, prasertimq; ab imputata hæresi, si sis invalidē condemnatus, neq; possis hinc lādi? Temere putas Judicibus defuisse authoritatem! Crimen quidem hærefoos tam grave est, ut ad omne tribunal non pertineat. Quod nunquam hæreticum fuit, pro hæretico, etiam iubente sine Concilio Papā aut sine Papa Concilio, legitime nūsq; habebitur. Molis tantæ sunt ista Judicia, tantam postulant authoritatem! Nulla etiam inter nos Synodus, potestas nulla, nisi attestantib; Scripturis Universaq; suffragante Ecclesiæ, jus sibi hoc valide usurparerit; quādā mīnus Unius Academiæ Convocatio? Quamobrem si tribus in Deo Mentib; aut favere aut non repugnare Scripturas ipsas Universaq; Traditionem Ecclesiæ demonstraveris, tecum ridebimus Oxonensis Decreti brutum fulmen, invitisq; Judicibus illis te dogmāq; tuum ab hæresi vindicabimus. At verò si Dogma hoc tuum & Scripturis repugnat & Traditioni, adeo ut Conciliorum authoritate sufficiētissimā damnetur, nullam imputabis amplius (spero) Academicis vestrīs temeritatem, qui publicum Anathema suo & approbatu & confirmārunt, itā postulante rerum apud vos statu, ubi non rationum robore sed Decretorum grassant̄ malo tunc temporis occurrentum erat. Quandiu enim

enim disputatur tantum, fides pendente adhuc lite opinio quodammodo sit, & in alterutram pro arbitrio inclinatur partem, quantumvis disputantium alter præponderet. Decretum igitur interveniat necesse est, quo de fide constet inter omnes, & cedant authoritati, qui vel Animadversoris demonstrationibus non cesserant. Optimè igitur de Ecclesiâ vestrâ meriti sunt Dogmatis tui Judices, quam in mediis disputationum fluctibus suæ fortassis incertam fidei hâc velut anchorâ opportunissimè solidârunt. Solidius quidem firmaretur Imperii ac Sacerdotii junctis in Synodo Nationali vi-ribus: Sed ista diutius expectari solent remedia, quâm ferat sepe mali periculum remediq; necessitas. Serpit facile in to-tum religionis corpus vitium quodcunq; capit is fuerit. Quid autem Trinitatis articulo capitale magis, unde omnis pendet Evangelica dispensatio, Redemptionisq; veritas ac Mysterium? Quis error etiam illic tuo pejor? Quod in Trinitatis fide vi-tium unquam perniciosius? Nam etsi Augustino teste pericu-losius erretur nullibi, gradus tamen ibi sunt erroris; & sum-mum vidêris attigisse qui vel ullum non putas: ed magis ex-tra omñem emendationis spem positus, quod ex tot in hunc Articulum hæresibus gravissimis, tuâ gravior cum nulla sit, nondum hanc sentias; têq; unum glorieris hîc sapere, erran-te quovis plûs longè insaniens.

Sed quâ te tuosq; arte deludas, & ab *hæresi* dogma vindices, exploremus nunc ambo. Insistam quâm maximè potero vesti-giis tuis, ne me usquam effugias: exordiumq; hinc sumam unde & tu ipse; ab illâ nimirum consuetâ tibi argumentandi me-thodo, quâ ex precario antecedente consequens infers haud minûs precarium. Gratis enim supposito, neq; *falsum* neq; *impium* Dogma hoc tuum esse, pari conclusis evidentiâ neq; illud esse *hereticum*. Quod quidem ex hâc tuâ suppositione quis neget? Posito nâmq; absurdio, quænam demonstrati-vè non sequentur absurdia? Sed hæc facile in te retorquentur: po-sito enīma (prioribûsq; Epistolis etiam demonstrato) *falsum* ac *impium* esse quod docueras, quidni & *hereticum* esse pos-sit? Hærefoes nempe præludia præjudiciumq; maximum, er-ror & impietas reputari solent: pronum hinc aliò iter est; abyssum abyssus invocat. Hæreticus repente nemo fit; præ-eunt & *falsa* & *impia*; tandem sequitur *hæresis*. Tuæ au-tem quod detur nomen, (ridens) interrogas. Legio dici po-terat;

terat; (itā multæ sunt) tuis, ex Apimadversore, Tritheismi jam nomine illa obiq; notior; quamquam ad rem potius quam ad vocem in hujusmodi attendi oporteat; quocunque enim vocetur, parum refert; dummodo quod revera est, etiam aliis damnatum fuerit nominibus. Velles tamen ex Judicibus tuis nosse, ubi locorum regnaverat olim hæresis illa, quo prodierit Ecclesiæ seculo, quibus ortum debeat Authoribus, quā damnata sit generali Synodo; cum tibi præter realis substantialisq; Trinitatis hæresim, nulla in Decreti verbis occurrit alia, neq; hanc vel semel in tot ætatum Annalibus memoratam legeris. Quid ad hæc omnia responderint dociissimi tui Judices, nondum didici; sed nec facile quis respondeat, quantumvis doctus, ni primum ex te noverit quid per Substantialem realémq; illam intelligis Trinitatem. Absit enim ut pro hæreticâ damnetur quælibet; realis substantialisq; est quam universa credidit hactenus coluitq; Ecclesia. Nam et si utrum individuumq; Deum & credit & colat, tria tamen in eo non meta, non Sabelliana, nomina; sed realiter distincta supposita, eaq; substantialissima. Nihil scilicet Patre, Filio nihil, nihil Spiritu Sanctu realius, distinctius, substantialius; cum nec Deitatis Unitas verior sit quam Personarum distinctio; nec earum ulla, aut realis minus, att minus substantialis quam ipsa Deitas. Sed perpetuò erras, mi Homo, substantiali cum substanti confundens, &c à substantiali arguens ad Substantiam. Substantiale enim nequaquam substantialia est, sed quiddam ad Substantiam pertinens, eamq; in reatu atq; in eodem genere (reductivè nempe) afficiens. Cujusmodi sunt modi omnes substantiales; quo nomine ab Accidentibus discriminantur; quo substantiam quidem afficiunt, sed in genere entis diverso. At nisi sit, ut Personarum, ita & Mentalium substantiarumq; Trinitas, nullam agnoscis reali aut substantiali, eamq; solam & credis & colis, quam & damnavit & damnare debuit Oxonensis Academia, utcunq; illud olim verbis & nunquam & nusquam damnatum fuisse contendas. At nisi probes nec re nec sensu eodem, parum tibi confert quid non verbis: an enim damnari verba poterant, nondum vel cognita vel objecta? Quis enim illis temporibus tres in Deo Mentes, hæc; ipsissimæ phrasis tua, unquam dixerat? Profer Scripturam, Patres, Concilia, ubi phrasis hæc aut lantetur aut legatur. Janusdum (eriam non rogatus) protulisses, ea

ea sicubi occurreret. Unde igitur tantopere tibi constat de Orthodoxæ Antiquitatis tecum hæc in re consensu, lectis nullibi tribus in Deo *Mentibus*? An quia, nemo licet ita locutus fuerit, omnes tamen ita sensisse præsumis, non vim consulens Verborum, sed rerum cohaerentiam? Cur aliis ergo non licet quod & tibi? Cur verbis totidem legendum sit in Conciliis Oxoniense Decretum, ut tibi quicquam valeat, dum *tres* in Deo *Mentes*, quas nusquam legis, credis tamen & adoras? Nonne Trinitas ipsa ex Scripturis creditur, quæ nominatim illic non legitur? Verborum sensus, non sonus fidem & exigit & facit: ex Doctrinæ Analogiâ, non ex Syllabarum numero, omnia in libris pensanda sunt: Spiritus ille est quo sape litera vel muta intelligitur. Dogma tuum haud rejecimus ex literæ silentio; habeat sibi tantummodo Spiritum illum, Doctrinæ scilicet Analogiam, & (invito Decreto quovis) admetetur. Sed an Dogmati quicquam faveat, cui & ratio omnis & authoritas repugnat? Hæresim undequaq; sapit. Scripturis fides nulla, si qua docent hæc tibi; neq; unquam *tres* tuae *Adentes* Orthodoxæ fuerint, nisi Dei Unitatem, quam Scripturæ ubiq; prædicant, reconcilies ipse cum apertissimo Tritheismo tuo. An quicquam illic sæpius damnatur? hæresisq; prouinde nec antiquior ulla nec certior. Sed vix ab illa metuis, quam nec hærelim quidem putas esse, cum neminem a principio noris criminatioi huic obnoxium præter Christianos parioris notæ, quos tuam dicis & semper credidisse & semper coluisse substancialem Trinitatem. Quisquis enim nostram & crediderit & coluerit, numeratur tibi inter Noetos & Sabellios, Trinitarios tantum ex nomine; ideoq; nec dignos quibus *τριθεια* imputetur. Laus ista & tibi & tuis tota debetur, quorum Trinitas, non substancialis modò, sed & Substantiarum, ne quid illi desit realitatis aut etiam substancialitatis. Tres hinc tamen inferri Deos constanter negas, quanquam vel ex Tritheismo ipso neminem putes fieri aut Paganum aut Hæreticum. Non Paganum quidem, cuius religio (inquis) non *τριθεια* sed *πολυθεια*; Deorum non pluralitas modò, sed hæc vaga & indefinita: Non etiam Hæreticum; nemo enim nisi intra Ecclesiam Hæreticus; illic autem tibi præter Orthodoxè Christianos ne vel ullus unquam Tritheismi accusatus est; hæcq; non ex merâ trium Personarum confessione, sed Menti, sed Substantiarum. Tibi enim tres meræ Personæ aut nullatenus

tres videntur Dij, aut Personati tantum; Deorum larvæ scilicet, Latinisq; hōc sensu veræ Personæ Ludicræ species, imagines vacuae. Quapropter solam Personarum Trinitatem quisquis coluerit, nec Trinitarius tibi propriè est, nec Tritheitæ dignus Elogio: nisi enim tres & credantur & adorentur substantiæ, unum omnino censes quicquid in Trinitate creditur & adoratur, cum tibi nulla sit realis Trinitas nisi Substantiarum, ideoq; nec alius præter te (tuiq; similes Trinitarios) pro Tritheitâ verè habendus, si quis habendus usquam. Quidni autem? Cur & cum Animadversore Vos vestris non appellaremus nominibus? An alià de capsâ hōc etiam nomine ab Ethniciis olim dicti sunt ipsi Personarum Trinitarii, nisi quod ignoranter & Substantiarum etiam Trinitarii credebantur? Tres enim Deos eum colere nemo sanx mentis dubitet qui tres distinctas in Divinis & Naturas & Substantias; cum præter Naturam suam, præter Substantiam suam, Deitas nihil sit nec possit esse, ideoq; & pari crescere numero debeat, isq; verè Tritheitâ dici, qui ex illâ multiplicatione tres necessariò Deos, re saltem, si non nomine, confitetur. Nec defuere olim hōc vero propriòq; infames plurimi titulo, idq; non in obscuris tantum Ecclesiæ recentioribus temporibus, sed ante hos etiam mille annos, florentissimo adhuc Religiones statu. Imò nec obscura omnino sunt quorundam hujusmodi Tritheitarum nomina, cum & in Conciliis recensita legantur, isq; Generalibus. Tertium in Trullo potes evolvere, & illuc non pauca leges ipsiernet, quibus nec suum desse videbis meritissimum Anathema, ut discas in Antecessores tuos non meris duntaxat privatisq; disputationibus fuisse jam pridem animadversum, veram etiam publicâ autoritate Decretisq; synodis: Eòsq; pœna multatos Hæresi Hæreticisq; debitâ: nec semel abiere maledicti; ter Anathema repetitur, quia τριθεῖας illi propugnatores, trium defensores Deorum. Quin & ibidem Tritheitæ minoris Doctores alii non effugerunt omnino ista fulmina: tanta sunt apud Orthodoxos omnes Tritheismi cujuscunq; odia!

Nullus autem, quem sciam, tuo pejor, ne vel Arianus, tot licet tantisque damnatus pœnis, maledictisq; & fulminibus execrabilis: nec, ut tu soles, gratis loquor: discriben andi inter utrumq;. Tres quidem Deos sibi Arius fuerat, Ecclesiâ universâ Judicè, cum tres in Divinis Substantias.

Summum

Summum tamen ex illis adorabat unum; reliquos duos,
 Numinis tantum subalterni, inferiorisque longè & virtutis
 & imperii cultu etiam minori longè venerabatur;
 Substantias enim creatas his duobus dederat, Patri increataam
 Soli, solamq; proinde latrìa (cultu summo) dignam. Hinc
 saltem tuta erat veri uniūsq; Dei & religio & reverentia;
 Filius enim ac Spiritus Sanctus Dij nunquam Ario fuere nisi
 æquivocè; natura scilicet juxta hunc Hæreticum à Patre di-
 versi, quod synonymiam destruit; nec ei ullà proportione
 pares, quod Analogiam: finiti nānq; & infiniti, creati &
 increati, nulla proportio. Injuria igitur quæcunq; ab Ario
 fuit, Filii & Spiritus Sancti tota fuit; damnum esse entale Deo
 nullum; substantia Deitati servatur integra; quod multiplicatur,
 & quod dividitur, alienam omnino est; & quicquid
 Arius insaniat, naturæ Divinæ nihil deterit; perfecta manet,
 una, simplex, infinita, etiam cum hoste tanto. At tecum
 (nefas!) periculum statu sibi Deo quantum est! Sua sibi Na-
 tura nec una, nec perfecta relinquitur; inter multos & distri-
 buta & distincta: nihil simplex, nihil infinitum cum multi-
 plicatis essentiis; perit naturæ, quicquid alteri naturæ dede-
 ris; nec Deus ille habet Deitatis omnia, qui alium à se verè
 Deum; id enim deesse ipsi necesse est, quo aliis ab eo distin-
 guitur. Adde ex prioribus Epistolis quæ huc pertinent plu-
 rima, facilèq; intelliges (si quid intelligis) quantum Divinæ
 derogat naturæ, quisquis eam multiplicat; quantum & Deo,
 qui & Deos. Perit inter Dominos æquales ipsa imperii sum-
 mitas; & cum altero pari Numine Numen supremum nullum
 est; destruitur, cum multiplicatur; repugnatq; in suo gene-
 re quolibet infinitum quid esse & unum non esse. Personas in
 Deo semper objicis, quibus & multiplicatis & distinctis inju-
 riæ nihil fit, detrimenti nihil accedit; quasi nunquam fu-
 illes monitus hanc Disparatorum esse fallaciam, nec Relationis &
 Substantiæ dari easdem argumentandi regulas.
 Patrem enim repugnat Filium non habere, hancq; à
 se distinctissimum, quanquam Deum non repugnet ca-
 rere distincto Deo; immo & habere, omnino repugnave-
 rit. Sed & Pater ita unus est, ut non mindus implicet
 duos esse Patres quam Deos, multas (ut ita loquar) Paterni-
 tates quam Deitates, quam Naturas, quam Mentes Divinas.
 Adeo in suo quovis genere infinitum, unum oportet sit ne-
 cessariò!

cellatio? Multiplicandis igitur in Deo Mentibus frustra &
 imperite mendicas à Personis multiplicatis exemplum & pa-
 trocinium; nisi Mensis & Personæ tanta probetur paritas,
 ut non minus in Patre & Filio Mens differat, quam in utroq;
 Persona; nec minus etiam ex communī Personæ nomine in
 eandem uterū; convéniant Relationem, quam ex communi
 Mente in eandem & Naturam & Deitatem; ita ut dici ambo
 possint vel Mente diversi æquè ac Personā, vel Personā iidem
 sicut & Naturā. Cum hæc autem Orthodoxæ repugnant Lo-
 gicæ, nec à Personis ad Mentes tutā fide concludatur, noli
 (sī Christianè sapi) ex Personarum pluralitate inferre etiam
 & Mentiū, nī & Deorum (volens nolens) cogaris, par-
 tate scilicet consequentia. Hō enim ipso arguento, quo
 ex Divinis tribus Personis tres (te arguente) inferuntur &
 Mentes, tres ad hominem (arguente quovis) inferuntur ad-
 versum te Dij; neq; ex tribus Personis tantum, sed ex tribus
 præsertim Divinis Mentibus; cuim nulla sit Dei Unitas, nisi
 ex illa Mensis Unitate, quā & Deus & Unus est. Mens enim
 Divina cum & Dei Natura sit, Dei Substantia, Dei Essentia,
 prouidet; & Deitas ipsa, Deo tribuat oportet, non modò
 quod Deus sit, sed & quod unitis sit; cuim enim essentialiter
 sit unus, oportet eum esse unum unde habet & Deum esse.
 Imò & hinc ita Unus est, ut non habeat unde sit præterea.
 Sunt cuilibet nostri multa diversaq; naturalis sive Unitatis
 principia; omnis aliis (quæ nunc nihil ad rem) duo re-
 censēbo tantum; Naturam hanc nostram, nostramque hanc
 Substantiam, Unus natiq; non minus sum Personæ quam Na-
 turæ unitare, nec Subjecti ratione magis quam Suppositi. Rés
 autem cum Deo non ita se habet; Naturæ unitatem tolle;
 nihil relinquatur unde unus esse possit, rotus nempe aliunde
 trinus. *Tolle, cor dixi?* Imperantem jam præverteras, ita
 præstā es ad ejusmodi obsequia; nutum ne vel expectasti, ut
 solam quā unus esse potest tolleres ab eo Naturæ unitatem.
Tres ei dedisti Mentes, Largitor prodigus; tres Substantias,
 tres Naturas, Essentialia tria omnia. Unde ergo vis jam unus
 sit, qui nunc munere tuo non minus ex naturis trinus est,
 quam ab æterno ex Personis fuit? Divinumque superest quic-
 quam, quod neq; Persona neq; Natura, aut ad alterutram
 non pertineat? His igitur multiplicatis omniibus, an invenias,
 quælo, (etiam *Eugenias* tantus) individuationis aliud princi-
 piū,

pium, quo & Deitas, una & Deus vere dicatur unus? Quasobrem cum a Tritheismo, hocque (ut demonstratum erat) Ariano quovis pejore, nullum tibi pateret effugium, an putas novum esse Dogmatici tui Anathema, nec Scripturæ, nec Conciliorum percutiam olim fulminibus tantam Hæresim, tantum blasphemiam, tantum scelus?

Nec blandiaris tibi quasi perculo in Conciliis Ario procul sis ipse à fulmine, & ab hæresi tutus: damnari non potuit ejus dogma impuni tuo, in Trinitatem blasphemо longe magis. Falso gloriariis medium te stare Arium inter ac Sabellium; ut Scyllam vitares trans Charybdim fugisti, & ab unitate metuens Personæ Naturas multiplicasti, etiam increatas: adeo ut Arius ipse medius quodammodo stet Sherlocium inter & Sabellium; & quanquam errat maximè quisquis naturas in Deo multiplicat, errat (ex' antedictis) gravida qui eas omnes ut propriè Divinas & credit & colit! Medium omnino inter illa extrema nullum præter nostrum, quod & universa tenuit semper Ecclesia, Naturæ scilicet Unitatem in Personarum Trinitate, ac Personarum Trinitatem in Naturæ Unitate credens ipsa & adorans. Minantur utrinq; præcipitia, extrema utrinq; damnata sunt; eōq; nonne magis quo à mediâ veritate remotiora? Hinc Arii quoties in Synodis auditur Anathema, audis tuum; nam illic etiam à minori ad majus valet regula. Indulgebo, si vis, tibi parem tantum ejus errori tuum hic faciens; ad hæresim nānq; plis satis sufficit. Hæreticus enim Arius fuit (Aquinatus ipso teste) quia posuit cum Trinitate Personarum Trinitatem Substantiarum; non Substantiarum eo sensu quo Philippius sapissime & Augustinus aliquando, pro Substantiâ (sive hypostasi) usurpabant olim Substantiam: sed eo quo tu ipse, pro Essentiâ, pro Naturâ, pro Divina Mente. Jam ergo à pari Dogma tuum Aquinati hæreticum est. Sed brutum hoc tibi fulmen; nullum nisi à Synodo times, & quidem generali. Nonne in Ario te Nicæna damnavit, generalissimi primi? Nonne post illam aliae omnes, quæ Nicæna anathemata sive (ut nosti) ex reverentiâ solebant confirmare? Hocq; præsertim tuum sepe numeris, & iisdem ferè verbis aut saltē æqui pollutibus. In quarto Conciliorum volumine sic lego: *Qui-cunq; Patrem & Filium & Spiritum Sanctum unius Substantiæ, omnipotentia & æternitatis esse non crediderit,* Bini. p. 498.

crediderit, anathema sit. In eodem volum, Si quis non confitetur Patris & Fili & Spiritus Sancti, unam Naturam sive Substantiam, & unam virtutem & Potestatem, Trinitatem consubstantiam, unam Deitatem in tribus Subsistentiis sive Personis adorandam, talis anathema sit. Ibidem. Si quis secundum SS. Patres non confitetur propri & veraciter Patrem Filium & Spiritum Sanctum, Trinitatem in Unitate & Unitatem in Trinitate, hoc est, Unum Deum in tribus Subsistentiis, Consustancialibus, & æqualis Glorie, unam eandemque trium Deitatem, Naturam, Substantiam —— condemnatus sit. Hæc tibi si non sufficiunt Anathemata, facile in Conciliis occurrent multò plura hisq; simillima, vestrōq; Oxoniensi antiquiora longè; ut discas tandem illud nec esse novum, nec tam ex Academiæ unius quam totius Decreto Ecclesiæ. Actum agitur, cum tot Sæculorum hæresis & docetur & damnatur, repetitio utriq; sit, non innovatio; redeunt cum scelere lex & poena, cum Arianismo Nicæna Synodus; perpetuum enim fuit Anathema, nec vim habet nunc minorem in ultimos quoescunq; Arios quam olim habuit in primum; nova nimurum semper est, revocata nunquam Sententia. Quin & revocandæ spes nulla tibi sit, semel in æternum lata, quinto Conciliorum teste nobis volumine, his Archiepiscopis —— pi ad Imperatorem ipsissimis verbis. *Constantini.*

Pag. 14. *Magni tempore, dum pestifer morbus & omni caliditate graffantior, intolerabilis Arii Tyrannidis in Dei Ecclesiâ serpere coepisset, qui tres naturas in Sanctâ Trinitate, hoc est, tres Deos auctor est prædicare, amplissimus Princeps, Zelo orthodoxæ fidei animatus congregavit S. Concilium 318. SS. Patrum in Nicæâ urbe Bithynia, in quâ S. Synodo nefanda seſtæ serpentinam malitiam unâ cum authore suo Ario in perpetuum fecit dannari, & æternâ animadversione percelli.* Haec tenus ille, & ne verbulum hic meum est. Decretum hoc ergo in perpetuum fuit, & animadversio hæc æterna. Inani labore fatigavit se Arius, Decreti Animadversionisq; impatiens, ut vim utriusq; tum suis tum amicorum viribus reprimeret. Ecce vigent adhuc post tot sæcula in Successores Arios ipsumque redivivum Arium, quæcumque & eum olim aut damnaverant aut vexaverant; Decernitur, Animadvertisit, nullus in tantam hæresim & Decretorum & Animadversionum finis: pestiferum hunc morbum arte omni & calliditate in dies graffantiores,

tiorem ætas ferre potest nulla ; tyrannus enim hæc (ut legisti) intolerabilis est ; cūmq; in Dei Ecclesiā cœpit primum serpere, nunquam defunt, qui fidei Orthodoxæ Zelo incensi nefandæ Sectæ serpentinam malitiam cū Ario quocunq; Authore statim reprimere conentur ; hīq; non modū amplissimi Principes, verū etiam Decretorii Censores, Animadversoresq; fide & Doctrinā celeberrimi. Quis enim bene Christianus vim suam totus non exerat, ut ab ejusmodi hostibus nihil Deo, nihil Trinitati tot inter utriusq; pericula metuantur ? Etenim quid non ausit Arius quilibet, ausus jam tanta ? Facile enim & Deum & Trinitatem negaverit, qui aucto Naturarum numero, Deorum etiam auxit & Trinitatum. Trinitas enim, quæ Personarum sola fuerat, ab Ario Ariiq; asseclis fit & Naturarum ; Trésq; Dij ex uno. Quotquot enim Divinas Naturas ponis, totidem necessariò & Deos, teste (ut vides) antiquissimā Logicā. Tritheismum ergo non imposuit tibi malignus Animadversor : Philosophum egit, non calumniatorem, quisquis ille sit. Nemo dignitati tuæ invidebat, opibus tuis nemo, cum ante tot sœcula Tritheismi damnarint Dogma tuum illius ætatis Animadversores : ratio quocunq; tempore eadem est, veritas eadem, eadem ex demonstrativis præmissis conclusio. Rem mecum experire. Quotquot distinctæ sunt Naturæ Divinæ, totidem & sunt essentialiter Dij ; (natura enim illud est, quo quid est.) Juxta Arium autem quemlibet, seu Alexandrinum Presbyterum, seu Decanum Londinensem, tres distinctæ sunt Divinæ Naturæ : Juxta Arium igitur quemlibet, seu Alexandrinum Presbyterum, seu Decanum Londinensem, tres sunt essentialiter Dij. Nonne est hæc Logica omnium temporum ? Cur ergo imputetur Invito Animadversori & non sincero potius Philosopho ? Inviderem ego magis illius Fidei & doctrinæ quām Decanatus cuiuslibet & opibus & dignitati. Hæretico laborans morbo, nihil habet, quod ipsi invideatur ; præfertim si admonitus, si & castigatus non resipiscat ; quantò magis si & in Medicum Animadversorem infiliat phreneticè, & post fulmina insultet fulminantibus. Eheu ! quem hujus non misereat vel hostem infensissimum ? Ei quis invideat, vel Zoilus ipse ? Tantum est Dogmatis hæretici malum ! Tanta cujuscunq; aurei etiam Decani, hæreticè sapientis, calamitas !

Habes tamen (ut tibi videtur) quod excusat te ab hæresi, confessionem scilicet Orthodoxæ & receptissimæ Trinitatis, res faltem, si non verbis omnino congruis. Utinam grammaticè tantum essent incongrua ! Nemo hinc Dogma tuum hæresim diceret. Incongruitas hujusmodi, quâ nec Sacramentum fit invalidum, posset hæreticam non reddere fidei etiam Confessionem. At si quid in sensu, si quid in fide, congruè paulò minus sonet verborum forma, hinc sâpe & blasphemia & hæresis fiet vel ipsa confessio. Non te fugit quantum olim familiare tuum ὁμοσῖον additione mutatum sit Literulæ. Quis ex iota inserto metuisset voci tam Orthodoxæ tantam hæresim ? Leviori tamen de causâ fiunt aliquando hæreses, Literula ne vel additâ vel detractâ : celebre nimurum est illud Hieronymi ; *Ex prolatis inordinatè verbis incurritur hæresis. Pater est Deus, Deus est Pater* ; folo verborum ordine propositiones istæ discrepant : de Divinis tamen agendo Personis si dixeris, *Pater est Deus, Orthodoxè loquar* ; si ordine inverso dixeris, *Deus est Pater, loqueris forsan Sabellianè*, cum hinc & Filies & Spiritus Sanctus à Deitate ambo excludantur. Adeo sensum mutat inordinata verborum prolation & Fidem invertit ! hoc olim (memini) arguebat tecum (suôq; more subtiliter) Animadversor ; & quantæ hinc adversus eum, imperitissimæque, turbæ ! His autem itâ præmissis experiamur, quæso, an confessionis tuæ forma sat in verbis peccet necne, ut hinc damnetur & hæresis fiat. Primo, Nonne additione graviter peccat, tres dicendo Naturas, ubi tantum una dicenda fuit ? Secundo, Nonne & inordinata verborum dispositione, ubi toties aut Adverbium aut Epithetum distinctionis, quod Personæ jungendum erat, jungis menti, & ex verbis sic inordinatè prolatis in hæresim incurris, vel invitus ? Ecclesia enim dicit Quamlibet in Deo distinctam Personam esse Mentem infinitam, quod est Orthodoxum ; dicens autem Quamlibet in Deo Mentes esse distinctam, vel distinctè infinitam, quod est Hæreticum ; quia indè tres Mentes infinitæ, proindeq; & Dij. Non illa est ergo confessionis tuæ ex Sermone incongruitas, quæ Dogma tuum excusat ab hæresi, cum indè omnino tanto scelere damneris. Orthodoxè loqui non potes, nisi Unitatem Essentialium ferves ubiq; Deo & integerrimam & indistinctam, solâq; distinguas Personalia, solas Hypostases, Relationes solas. Confessionem ejusmodi ex Græcis veteribus Conciliis

Conciliis Latinè tibi proferam, ab elegantiâ locâ vernacuâ suâ degenerem valde, sed ab exemplaris fide nè vel minimûm ; ijs tamen omisis quæ nec ad propositum hic meum nec in usus nunc tuos, præfertimq; etiam quod à primo ferè confessionis illius vocabulo absq; manifestâ infidelitatis hæreſeosq; professione non possit à te tuiq; similibus solùm fortasse recitari. Post enim [πιστεύω τούνν, μαρτυρεῖο] statim sequitur, quod à te absit, [κατέτηρ ἀρχὴ θεον πιστεύειν] námq; emendationem velim, non erroris confirmationem ; nec te creditur posthac sicut à principio credidisti, sed potius ut priùs nunquam. Hac igitur omisâ pristinæ tuæ fidei professione, quæ sequentibus Confessionis Orthodoxæ non cohæreret verbis, nec iis jungi posset sine mendacio impudentissimo, optem reliqua sincerè legas. *Credo—in unum Deum, Patrem,—Filium,—& Spiritum Sanctum,—eiusdēmq; Essentia atq; Naturæ. Similiter & Deitatis Trinitatem consubstantialem, τριάδα ὁμοσίου, τὴ ὁμοπλοον, τὴ ὁμοθεσον, τὶς μακ συγκεφαλαιον. Θεότητα.* — Trinitatem itaq; in Unitate credimus, & Trinitatem in Unitate glorificamus. Trinitatem quidem pro tribus subsistentiis, Unitatem autem propter singularitatem Deitatis. Sancta enim Trinitas numerabilis personalibus est Subsistens, & Sancta Unitas extra omnem Numerum est. — Numeratur personalibus ἑτέρων (alternatibus); identitate essentia atq; Naturæ conjungitur (ἕνωται). — Unitas enim & singularis & ἀλιγός est (incomputabilis), omnémq; refugit secundum Essentiam numerum. Unus enim Deus à nobis enixius (& congruenter) creditur, quoniam & Deitas una flagranter prædicatur, licet in Trinitate agnoscatur Personarum; & unus Dominus à nobis annuntiatur, quoniam & Dominatio una firmiter agnoscitur, licet in tribus subsistentiis demonstretur. — Unitas quippe ejus essentia atq; Naturæ numerari penitus non admittit. — Numeratur ergo Beata Trinitas, non Essentia, nec Naturis, nec diversis Deitatibus, ternisve Dominationibus, (apage, sic insaniunt Ariani, sic novæ Tritheiæ latratores, tres scilicet Essentias, & Naturas tres, & tres Dominationes, trésq; similiter vanâ religione confessi Deitates) sed subsistentiis & proprietatibus intellectualibus perfectis, per se met subsistentibus, numero divisibilibus, & non dividendis Deitate. — Idcirco nequaquam tres Deos dicimus, neq; tres naturas in Sanctâ Trinitate glorificamus, neq; tres Essentias in eâ prædicamus.

Vol. 5.
P. 161.

camus, neq; tres confitemur Deitates, neq; quæ singulariter in eâ prædicantur, in multitudinem deducere permitimus. — Nec tres quasdam Naturas aut tres quasdam Essentias Deitatis novimus, non unigenas aut alienigenas, non ejusdem speciei, aut alterius speciei; sed nec peritus Deos aut Naturas aut Essentias aut Deitates agnovimus, — sed & eum qui recipit vel sapit aut novit, anathematibus percellimus.

Quid ad hæc, Domine Decane! Quid ad confessionem istam? Quid ad Anathemata? Fidem hanc Animadversor non composuit; Generalium Conciliorum est. Constantiopolis, non Oxoniæ, fulmina hæc & in Dogma & in caput tuum vibrabantur; ante hos etiam mille annos. Tanta fuit (tempore quolibet) Ecclesiæ cura, non modò ut à Sabellii Subtraktione tuta esset Personarum Trinitas, sed & ab Arii multiplicatione Unitas Naturarum: cum illo tamen discriminæ, (ut ex hæc integrâ confessione patet) quod pro Iudeo Sabellius, pro Pagano Arius haberetur. Nondum enim & Concilia & Patres à te didicerant, non sufficere ad Paganismum τελείαν, sed vagam requiri πληρείαν. Opus certè fuit te Doctore, ut hoc sciretur; ita liquebat inter omnes πληρείαν quamcumq; Paganismum esse, multorum nempe religionem Deorum; certo numero an incerto, Trium vel trecentorum, perinde est; ita ut si tres tantum Plato & crediterit & coluerit, æquè Paganus dici posset, ac ipsi Romani, qui præter Patrios suos, Deos etiam subjectæ sibi eujuscumq; Gentis ex antiquâ Superstitione colebant. In moralibus enim (qualis cum bonâ tuâ veniâ Religio videtur esse) magis & minus non mutant speciem. Verumtamen, Domine Doctor, cum ita jubes, atq; ex mea erga τὸ ἀπότολον ἐφε, reverentia; esto, Paganus nemo Arius dicendus fuit, Tritheita licet, trium quantumvis Deorum cultor; at neq; profectò quemcumque illum Orthodoxè Christianum dixeris, cum in Christianam fidem offendat tam graviter. Hæreticus ergo si audiat, an de nomine (putas) jure nobiscum expositulet, hæresimq; vocari quod docuit? Hæresis nonne est quodcumq; veteri Conciliorum Fidei aduersatur Dogma; (negas teipsum si hoc neges; ex concessis enim argumentor tuis;) Trium autem in Deo Naturarum Dogma veteri aduersatur Conciliorum fidei; quod si etiam ex tot supra concesseris testimoniis, concedas oportet & hæresim esse. Testis adhuc erit (si per te

te licet) Concilii alterius confessio; ut Latinum illud fuit, ita & haec Latina. In quarto legitur Concil. Vol. ipsissimis his verbis, quanquam non omnibus. Pag. 817.

— *Hæc est Sanctæ Trinitatis relata narratio, quæ non triplex, sed Trinitas.* — non in uno Deo Trinitas, sed unus Deus Trinitas. In Relativis vero Personarum nominibus, Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus Sanctus ad utrosque refertur, quæ cum relativi tres Personæ dicantur, una tamen Natura vel Substantia creditur; nec, sicut tres Personas, ita tres Substantias prædicamus; sed unam Substantiam, tres autem Personas. Quod enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est; & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est; similiter & Spiritus Sanctus non ad se, sed ad Patrem & Filium relativè refertur. — ita cum dicimus, Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium vel Filius ad Patrem, vel Spiritus Sanctus ad Patrem & Filium; sed ad se specialiter Deus dicitur: nam si de singulis Personis interrogemus, Deum necesse est fateamur; Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus singulariter dicitur; nec tamen tres Dii, sed unus Deus. — singulariter ergo unaqueque Persona, unus Deus creditur. — nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus.

— *Hæc ergo sancta Trinitas, quæ unus & verus est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero;* in Relatione enim Personarum numerus cernitur, in Divinitatis vero Substantiâ, quid enumeratum sit non comprehenditur. Ergo hæc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt; & in hoc numero carent, quod in se sunt. Nam ita sanctæ huic Trinitati unum naturale convenit nomen, ut tribus Personis non possit esse plurale. — Trinitatem igitur in Personarum distinctione agnoscimus; Unitatem propter Naturam vel Substantiam profitemur; Tria ergo ista unum sunt. Naturâ, non Personâ.

Quælo, Præstigiatorne tantus es, ut ista Conciliorum Symbola cum tuo conciliare possis? Tres Naturas & unam, tria & unum, denominationisq; ejusdem, id est, manifeste & contradictoriè pugnantia, Unum & non unum, Tria & non tria, hocq; omnino eodem sensu? Errat ergo vel tua, vel Conciliorum de Trinitate fides. Ex concessis, non Conciliorum; tua igitur consequenter. Capitalis autem error ejusmodi, si nolis Pagani sit, Hæretici saltem jam totus erat, Oxoniensi, licet damnatus nondum Decreto. Quapropter quid illuc ab Academicis tantopere peccatum est, errorem nomine suo meri-

meritissimóq; appellantibus, quem & licuerat ex Conciliis duriori appellasse? Parum in antiquitate monumentisq; Ecclesiasticis versatur, quisquis trium in Deo Naturarum Dogma aut Paganismum aut Hæresim non dixerit. Levius multò contra fidem peccaverant innumerí, quorum tamen Opiniones inter hæreticas recensentur, non ab Epiphanio tantum & Augustino in suis Hæresew̄ catalogis, sed in Synodis ipsis Generalibus. Pudeat hominem Theologum, ab hæresi tam vehementer id excusâsse, quod tam vehementer ab universâ toties Ecclesiâ pro Hæretico pro Ariano condemnatum est. Quicquid enim ab illâ hæresi distet hæc tua, in eo saltem convenient quod damnavere insignioris notæ & Patres & Concilia, Naturarum scilicet in Deo distinctionem. Frustra igitur objeceris, eam negare te, quam simul Arius affirmaverat, & diversitatem & differentiam & separationem & divisionem, alienitatem, discrepantiam, imò & disparitatem. Quid si reverâ neges hæc omnia, distinctionemq; tantummodo illam asseras, quæ Diis sufficit multiplicandis, quam & tot perculsam nosti fulminibus, anathematizatam toties? Nonne hinc plus satis docuisti hæresim? Quid autem si constet Verbis te tantum & non re ipsâ eorum plurima negasse, quæ etiam ille affirmaverat? Quid si ex illâ tuâ Naturarum in Deo distinctione diversas & eas esse necessariâ probetur; imò & differre & separari & dividi, alienigenas fieri omnino, discrepantes ac inæquales? An & tunc nec Arianum Dogma tunc fuerit nec hæreticum? Sequi autem ista omnia ex illâ Naturarum distinctione ignorat nemo nisi qui & eam ignoraverit. Argues forte à simili, tibi simillimo, distinctas esse Personas & nihil præter distinctas; non separabiles (saltem) non divisibiles: cur non & Naturas (inquis) similiter? Argutè quidem, ut soles! At audi: Nonne hoc Personis accidit, quia, distinctæ licet, imò & ex relativâ conditione suâ distinctissimæ, commune tum habent quiddam, in quo non modò jungantur, verâ etiam identificantur, proptereaq; nec separari nec dividi possint. Quorum enim natura omnino una est, substantia una, una numero essentia, nulla horum potest esse aut separatio aut divisio. Quid enim à seipso vel separetur vel dividatur, quantiscunq; distinctum relationibus? Naturæ quidem & cōmunitas & identitas, Personarum non tollit distinctionem, (ut Sabellio stulte placuit;) sed & omnem omnino

nino separationem & divisionem; cum nihil impedit quia
res eadem diversimodè referatur, seq; habeat ad opposita; re-
pugnat autem eam à se ita divelli, ut neq; secum sit, neq; sit
quod est. Sola hæc idcirco & separari possunt & dividi,
quæ naturis distincta sunt. Natura verò Personarum in Di-
vinis cum sit nobis (si non tibi) prorsus eadem, mirum vi-
deri non debet, si nec separabiles sint nec divisibiles, hoc vin-
culo unitæ indissolubili. At multiplicatis distinctisq; in hy-
pothesi tuâ etiam naturis, quid eas repugnet & separari &
dividi posse, cum ipsamet naturarum à se invicem distinctio,
naturalis quoq; sit (non localis licet) earundem vicissim &
separatio & divisio. Substantia enim quælibet, ab aliâ nu-
mericè distincta ita ab illa (hujus vi distinctionis) & sepa-
ratur & dividitur, ut cum nihil habeant communè præter
Logicam merèq; intentionalem aut generis aut speciei rela-
tionem, individui nomen fortiantur singulæ; unaquæq; nimi-
rum indivisa jam in se est, & ab aliâ quâvis divisa. Putásne,
tu Doctor, intellectuales substantias nec separari nec dividi,
quia fortasse ita loco juncta, ut eundem omnino simul occu-
pent? An putas etiam, vel ex *mutuâ conscientia*, vel ex cir-
cuminceSSIONe, inter Naturas distinctas siqua sit, aliam ab aliâ
inseparabilem esse aut indivisibilem? Si quid putas ac doceas
hujusmodi, bene consultum est, ut Legum potius quam aut
Theologiæ aut Philosophiæ Collegio Magister præfis. Quis
ignoret enim (vel in Logicis rudis discipulus) esse omnino
indivisum in se divisumq; à quoq; unius, alio, quicquid ex Na-
turâ realiter distincta habet, quod sit hoc & non aliud? In-
dividuationis namq; principium idem est ac divisionis; unde
si tres fuerint ex hypothesi tuâ in Deo Naturæ, hæque rea-
liter distinctæ, tria consequenter erunt Individua, proindeq;
quodlibet in se quidem indivisum, sed ab alio divisum quolibet:
nec vinculum omnino reliqueris, quo Naturæ illæ ita
distinctæ, sibi invicem cohædere possint indissolubiliter, qui-
bus reliqua nempe nec substantia communis nec substantia.
Crede mihi, separata sunt, divisa sunt essentialiter, quæcun-
que vel Naturâ, vel Personâ Unum non sunt. Tres Personæ
in Deo uniuntur, nexuq; indissolubili, sed ex Naturæ com-
munis Identitate. In Christo etiam inseparabiles duæ juncta
sunt Naturæ, sed propter communis Personæ Identitatem.
Sic, neq; Naturarum neq; Personarum ulla tenus oblitus distin-
ctio

c^tio quominus sint indivisibles, adsit modò vel Substantiæ vel Subsistentiæ Identitas, quā etiam cum distinctione ipsa Unitas servetur, vel Naturarum in unā Personā, vel Personarum in unā Naturā. Tardius autem, ad inseparabilem Distinctorum unionem, aliud quodcumq; occurrit vinculum, cum jam in suo esse constituta perfectè fuerint; unum enim intrinsecè atq; essentialiter fieri non possunt, per adventitium quicquam suā ipsorum essentiā posterius. Quamobrem quicunq; ante te distinxere in Deo Naturas, Personis collectivam tantum aut Moralem aut Logicam tribuere unitatem; quod quām repugnet Fidei ac Rationi, nemo non videt, vel mediocriter & Theologus & Philosophus; cum nisi Deo tribuatur simplex, naturalis, realisq; unitas, alia quæcunq; nulla Deorum obstatit pluralitati, Personasq; simul tam arcte vincet. ut non ex suā Naturarum distinctione & separabiles sint & divisibles; quæ jam scilicet actu réque ipsā ex distinctione huiusmodi & separatae & divisae essentialiter supponuntur. In rebus ipsis materialiter quantis distinctum omnino quicquid est, separatum est etiam ac divisum, nec modò separabile ac divisibile: quapropter & ea vocantur discreta, quorum extrema, simul quamlibet, unum tamen non sunt. Præsente licet animā corpori, separatim divisimq; existunt ambo, si vel naturale quo uniantur defuerit vinculum. Separari namq; & dividi aliud ab alio necesse est, hoc deficiente quo solo in unum formaliter junguntur compositum; adeo ut in quovis rerum ordine, aliud & aliud (distinctum essentialiter utrumque) repugnet unum essentialiter fieri, nisi intercedat essentialis utriq; nexus; quandiu autem sic unum non sunt, sint oportet disjuncta essentialiter & discreta, separata & divisa. Cum igitur nulla sit in Deo unitas nisi Naturæ, ita ut quæcunq; reperiuntur in eo distincta, convenient necesse in communem Naturam, unde (quæsio) tribus distinctis tuis in Deo Naturis nexus invenies, quo unum quid essentialiter indissolubiliterq; fiant, nisi quartam tribus adjicias? Cum autem id nondum p^{re}sum ausus sis, propter rei absurditatem, & explosa toties fuerit Mutua illa, quam in Unitatis principiū erexeras olim, conscientia, nihil jam remanet quod distinctas illas uniat Naturas, ideoq; separatae manent atq; divisae: nec Personæ ipsæ minus; unum enim cum ex sola communī Naturā esse possint, distinctis disjunctisq; Naturis ipsis nihil

nihil supereft quo jungantur, propterea q; sequi necesse est ex Dogmate tuo, illas quog; non modd & separabiles esse & divisibiles, sed & separatas & divisa. Quale nusq; tibi Dogma hoc videtur? Quot nigrum fulminibus? Quot infame Decretis? An aliud unquam s̄epius damnatum, pluribūsq; non minibus h̄ereticum? Quid peccarunt ergo Academicī Oxonienses, qui Doctrinam tot s̄eculis h̄ereticam & Conciliis, eodem int̄ligierunt elogio, Arjanis̄mām̄q; sibi ē pulpite insulantem, tot s̄eculorum tot Conciliorum ferierunt Anathemate. Discerptum, dissectum quicquid. Divinum est audierint, & tacuerint, & tacendo probaverint, iind & laudaverint? Au putas vel hoc impune abiisse tulerint ipsimet tui Cantabrigienses, si & idem sua somuissent pulpitarū Memini cum inter vos olim agerem peregrinus ego, tantā utramq; Academiam non Literarum modd sed & p̄f̄seritīm fidei Orthodoxiæq; floruisse laude, virisq; ex illā æmulatione tantis, ut nullus dubitem, quin pares utrīnq; ex hōc Dogmate tuo tibi jam contraxeris inimicitias, iind & hinc forſitan majores longē, unde suum ortum habuit institutio tua, dignitatiq; omnis. Non potest enim non indignari plurimū in filium itā degenerēt. Mater optima; & ne sibi imputetur, quasi infusam à te quam doces h̄eresim hanc brevi (ni caves ant resipis) dāmnatura est ipsa inclemētūs; tantū abest ut latam nuper à Sorore dignissimā Sententiam improbet, aut mitiore unquam leniat. Ex pietate indulgeri quidem aliquatenus potest h̄eretico, h̄eresi autem ne vel minimū, universæ fieret injuria Ecclesiæ hāc indulgentiā; crudelis est pietas cum damno publico; serpiliatūs malum quod legitur, prodīq; impiudenter sceleris andacia ex impunitate. Sed neq; privati iuris Tribunaliq; est Conciliorum temperare judicia. H̄eresis quanta illuc semel decreta fuit, tanta & ubiq; & semper prædicari potest, minor & ausquam & nunquam. Nec Decreto vijs sua aut ex aetate minuitur aut ex mortato erroris (dāmnati nomine) . Cum enim res probatur eadem in Sherleccio qua & in Ario, error eodem Decreto dāmnatur; reditq; non fit, Anathema; ut neq; fit H̄eresis, sed redit. ergo si, obsecrai omib; votū

Nec redit sola; comitantur reducem plurimæ, & h̄e reduces pariter. Celebris eorum fuit qui ab uno creata omnia negarunt. Principio; celebris etiam eorum qui tr̄s nominatim dixere creatorēs. H̄ereses autem istas nonne renovat, quis-

quis tres prædicat: *in spiritu Menter*; *Divinas Naturas*; *tres di-
stinctas*, *proindèq;*; & *tres omnipotentes*, *Cretores* etiam
tres, *tria rerum omnium productiva Principia*, *tres nempe
Deos?* Tertis enim mihi est, non Eusebius modò, sed & Au-
gustinus in suo de heretib[us] libro, *trium Naturarum Authorum* fuisse & totidem *Principiorum*. Ita cohærent eriores
ambo.

Hæresis nonne etiam fuit, hecque sepius damnata, Deitatem
a se ipsa non esse, ita ut & in *Filio* dignatur, & producatur
quoq; in *Spiritu sancto*. Deitas enim non est, quæ & *Prin-
cipium* absq; *Principio* non sit; nec ullatenus æquales sunt
Personæ *Divinae*, quarum prima tantum in illâ hypothesis *Natu-
ram* sibi vendicat improductam; unde nec Patri Filius
omn[is]q[ue] dicitur, quæ omnia quām repnignent
Concilium aenno nescit; nisi is qui *Cohœlia* non legerit, repeti-
tag[us] toties in hæresi illas *Anathemata*. Non potes autem
tibi non esse privatum conscius ex tuo trium in *Deo Naturarum*
Dogmate hæc eadem necessariò sequi; proindèq; & iis
ipsis *Decretis* hæreticis illud esse, quibus olim similia dam-
nata sunt. Ecce habes quæsibilem instrumentum tuam *Decreta
pristina*; *Oxonieni* ne vel indignari, quo & adhuc muto,
iunpridem *Naturas* tres tuas damnaverant tot alia. *Vic enim*
quicquam plures armavit & *Animadversores* & *Judices*; iadeo
iavisa fuit tot tantorūq; malorum causa! Ex illo scilicet
foate pestifero, nemo facile dixerit, an plures majorēsq; or-
tæ fuit in *Ecclesia* hæreses, quām in *Imperio* bella. Quantæ
igitur apti ignorantia fuerit aut impudentia, *trium* dogma
identium seu *Naturarum* a *falsitate*, ab *impotestate*, & ab *ha-
eresi*, *contra* *justissimam* *Academiæ* *Sententiam*, pertinaciter
vindicare; quæ quidem sententia in h[ab]it[us] & *Religione* & *Re-
ipublicæ* utilius? Omnia perierant, nisi periisset dogma hoc
trium, quo nec pejus aliud nec perniciösius quicquam. An
cum parcat, quod nec *Déo*? Tert beatum igitur *Oxoniense*
Decretum, *tertia beatas Animadversiones*, *tertia beatam & An-
thoritatem & Doctrinam*, quibus extincto (ut hic speramus) apud
vos tanto incendio, ita opportuē saluti omnium & quieti
prospectum est. Si quoniam tribus his desunt *Epistolis* meis,
cum primam vacaverit, aut necessum videbitur, abunde supple-
bo & libentissime. Opto interim ex animo tibi & aliis tantum
profici quæ panga scripsi, quantum, quæ tu plurima, nocuere.

APPENDIX.

Finem hic (ut vides) scribendi feceram, cum ex re-
 licto præter spem otio novos concepi animos, ut
 imperfectum opus prosequerer, pàrsq; nulla Exam-
 nis tu Examen effugeret meum, aut neglecta relin-
 queretur, hæcq; præsertim quam minime negligendam putes;
 und nec putem ipse. Quicquid enim hæc tenus pro te vel con-
 tra te disputatum fuit, ex iis pendet maximè quæ superstant
 adhuc disputanda; utrum scilicet ab Ecclesiæ & Catholice &
 Anglicanæ doctrinâ dissonum sit, ut accularis, *Dogma tuum*,
 nécne? Quamobrem bene ac prudenter laboras totus, ut ab
 illâ purgeris criminacione, purus nimis à ceteris, si vel ab
 istâ. *Falso* enim aut *Impiè*, aut *Heretice* nemo quicquam do-
 cuerit, qui utriq; Ecclesiæ consona omnia. At (quæso) tres
 in Deo Mentes, substantias tres (seu Naturas) quænam te-
 cum docet Ecclesia? Utramq; affirmas, Universam nempe
 vestrâmq; etiam Nationalem. Quin & te illorum misereret,
 Oxoniensium (hæc est humanitas tua!) quos cum latuerat res
 Doctis omnibus adeo nota, induxerit cautus Animadversor
 credulos nimis, suam ut hoc Decreto proderent facti non mi-
 nus quam juris ignorantiam. Tuam (vereor) tamen scurrili hæc
 misericordiâ prodis ipsem. Quid enim Christianæ locorum
 temporumq; omnium doctrinæ contrarium dissonumq; magis
 quam hæc ipsa trium in Deo Mentiun. Imò & substantiarum,
 quicquid pro istis Hilarium toties obliuias. Interpres Hilarii
 imperitissimus? Quas enim tres in Deo substantias aliquando
 vocat, Personas manifestissime intelligat, nisi visib; non con-
 stet. Doctor tantus, qui Unam eandemq; toties profitetur
 quoq; in Patre ac Filio substantiam. Substantias dixit eo, quo
 Boetius sensu Personam dicit *Individuum*, *Substantiam*, pro-
 indeq; nee aliud quicquam præter tres Personas tribus sub-
 stantiis

stantiis indicavit. Nam si Naturas intelligi voluisset, an putas *legi eum inoffenso pede testatus* fuisse Hieronymus? Hieronymus (inquam) Substantiarum pluralitati hostis adeo infensus, ut in Epistola scriberet; *Quis ore Sacrego tres substantias prædicabit?* Prædicentur Romæ, prædicentur Oxoniæ, perinde est; ore ubiq; Sacrego, jampridem Hieronymo teste ac judice; adeo invisa fuit olim Substantiarum haec pluralitas, alio licet sensu ferri tunc potuerit. Dictrinæ hoc explicat Augustinus, ne quis ex tribus substantiis, quas & ipse (rariis tamen) dixerat, offendetur; monetq; plus semel, de Personis, non de Naturis, ita se locutum. Nec te toties ab illo alisq; monitum potest fugere, usda ista illis temporibus vocis hujus æquivoca usurpatio. Sat nosti Græcis & Latinis nondum de *trinitate* nomine certò convenisse, an vel Substantia redderetur vel Subsistentia. Quæcumq; antem inter Orthodokos de nomine his inquam fuerit, de re constat fuisse nullam, præterq; Arianos neinim in Conciliis aut in Patribus tres substantias pro tribus in Deo Naturis docuisse unquam. Imo & jamdiu desuevit haec vociis illius significatio, uti iam premonitus es, vixq; duodecim abhinc feceris tres viles quoemq; sensu scriptæ substantias, Orthodoxæ Scribentes tam verò est illarum ab ipso Ecclesiæ Sermone proscriptio? Resonant ubiq; tres Personæ, una substantia; Vox est Patrum, Vox Conciliorum. Nec minus Arianum sapit, qui tres docuerit substantias; quam & Sabellianum, qui unam Personam. Haud possum te horridere (fateor) qui ab exo-
fili tibi Scholis præsidium hic tribus tribus suis substantiis. Sed naufragis omnia Rerum, undequeq; acripiunt open. Cave tamen, ne certus sine pereas, unde salus tam certa sperabatur. Agreste ille hominum genus est, barbaricæ ubiq; affectant, in verbis præferunt, æquivocationis elegantias fugintr omnes; rem quamlibet suo vocant nomine; & malint aures quam rationem sensumq; offendit: nec facile eos induxit in commodioris tantum somi gratiâ substantias dicant quam substantias; Personæ etiam dixerint, si nec satis adhuc se patent intelligi. Unde habes igitur, eos ab ista rusticitate sua tantopere tui causâ recessisse jam, ut tres in Deo confessi sint, non Personas modò, sed & substantias; cum adjecto quidem, fateris, (ita ingenuus es!) relativas nempe. Sed adjectum illud quid ad rem? Nonne hujusmodi contentus es substantiis?

substantiis? An alias in Deo confiteris ipso deo? Divina omnia
 relativa sunt, Mens non minus quam Persona, vi scilicet tue
 inter eas Synonymae? Absolutis & Communibus nullum re-
 liquisti locum, qui inter Relativa & Propria non modis Per-
 sonalia numeras sed & Essentialia. Quid enim Deo Essentialia
 le magis quam & Mens sua & substantia, cum Essentialiter to-
 tus sit utrumque; Mens totus, substantia totus; & hoc in
 conceptu formaliter nostro antecedenter ad quamlibet relatio-
 nem? Quapropter apud Theologos omnes Deus ad se dicitur,
 antequam dicatur ad aliud. Concipitur enim Deus, con-
 cepto nondum Patre; aliud quippe est (teste Augustino) esse
 Deum, & aliud esse Patrem; nec aliud modis, sed & prius
 Deum quam Patrem esse. Relationi enim suum presupponi-
 tur subjectum; prius nempe in se oportet sit quam aliud refu-
 ratur. Deus itaq; cum a Persona omnino abstrahat, ut antec-
 edens a consequente; sitq; substantia, antequam in se habeat
 relationis quicquam; dici non potest (praeceps ut Deus) Re-
 lativa aut Personalis substantia, sed aut absoluta aut essentialis.
 Cum autem (invita hypothesi tua) Deum proptearis n-
 num esse eundemque numero, unam eandemque admittas pariter
 necesse est substantiam, absolutam & essentialem. Sic
 Philosophantur Scholae omnes. Siqua vero præterea dicenda
 sit in Deo substantia, non miror eam relatiaram dici, cum
 tunc pro Persona usurpetur, totidemque ejusmodi substantias
 quot Personas. Incauti tamen videntur quotquot ex Theolo-
 gorum grege tres in Deo substantias, etiam Relativas, tibi
 numeraverint. Posse quidem tot numerari in Hilarii sensu,
 pro Personis nempe, legi et ego apud eorum non nullos, nec
 ignobiles; sed prudenter monebant licere multa: quæ non ex-
 pediunt, nec a malo tantum sed & ab omni specie mali, non
 minus docendo quam vivendo, abstinentem esse. Ut enim
 ingenia sunt hominum, prona semper in peccatis, facile quod
 de relativis docerentur substantiis, ad absolutas transferrent;
 & propter vocis & equivocationem separasse per tres substan-
 tias tres & quæ Naturas ac Personas intelligerent. Quapropter
 quos ipse solebant legere, hosc nec paucos nec obscuros, eavent
 in omnes a tribus in Deo substantiis, relativis licet; pricu-
 lum enim est, in Scopulo etiam ludere. Nihil quidem tim-
 ebant ejusmodi, quos ex Tritheitis habuisti Magistros.
 Tres quoque sensu decuerunt te in Deo substantias, nec aciam
 distinctas

distinctas minus absolutasq; & *Essentiales*, quām in tribus di-
 stinctis *Hominib; gut Angelis*. Sic *Ariani* omnes, affinesq;
Heretici innameri; nominēque quām errare diversi magis.
 Sic *trium* ante te *Doctores Mentiūm*; sic *Valentinus Gentilis*,
 sic *Carcellaeus*, recentioresq; alii. Cum enim (ut agnoscis
 ipse) *Deitatis* substantia Mens infinita sit, ex *Mentiūm* nu-
 mero idem & *Substantiarum* infertur numerus, immo & *Deo-
 rum*. Sed ex nostris, sed ex quibuscumq; in hujus saltem fide
 mysteriis *Orthodoxis*, uix alium in tot Scholis reperies, qui
 tres in Deo substantias doceat, etiam *relativas*. Nam eti in
 Deo *relativa* multiplicentur omnia, substantiāq; pro Personā
 supponens, *relativa* esse quodammodo possit, periculose ta-
 men interpretationis metu, nolint pro tribus Personis tres
 dicere *Substantias*, *relativas* licet; eundemq; servant scrupu-
 lum in quācunq; voce sensum paritū *anticipē* metuendūm
 que *Deitatis* unitati; cui non religione minori confundendum
 esse docent quām Personarum distinctioni, æqualibus utrinque
 præcipitiis imminentibus diversissimis. Quapropter nec Aqui-
 na in ipse tria in Deo entia facile dixerit, quanquam *relativa*,
veritus *nimirum* nequis ex cognatā *enīs* & *esse* viciniā pro
 tribus *distinctis* entibus distinctas etiam tres dicat *essentias*,
 idēq; & *Naturas* & *Deos*. Non omnes quidem ita sunt ti-
 midi vel ex suis ipsius Discipulis, nec tres Personas tria setu-
 pulosius entia dicendas putent quām tria quāvis *transcenden-
 tialia*; nam eti Persona in Deo nihil præter subsistendi mo-
 dum addat *substantiae*, modus tamen ille cum sit maximè re-
 alis, entitas etiam necessariè *actualis* esse debet; quicquid au-
 tem aetū est, ens consequenter oportet quoq; sit; nam vel
Accidens ipsum, tenuis quantumvis entitas, definiri ab Ari-
 stotele non posuit absque genericā quādam entis ratione, nec
 itā imitauit, deprimi, conteri, attenuari, dixi ferè & anni-
 hilari, quin saltem entis ens prædicaretur. Entis ergo nomen
 quis *realitati* in Deo cuilibet sanus negaverit, cum & *sub-
 stantiale* sit, quicquid in eo creditur entitatis; unde & tres
 ejus non *distinctos* modò sed *diversos* etiam subsistendi modos
 quos dicimus, cur non & tria entia, quanquam *relativa* tan-
 tum, dici quoq; licet absque periculo? Tūtior quidem nu-
 merus est in aliis quibusdam *transcendentalibus*; tres sive res
 dixeris, aut tria aliquid, aut hujusmodi tria non pauca, quae
 cum entitate reali quālibet necessariè *multiplicata*, Deorum
 tamen

tamen pluralitatem, nec afferunt nec inferunt. Utinam intra hos, sobriae multiplicationis terminos te continuisses, sola hæc in Deo tria esse docens, quibus ita Personæ distinguuntur à se invicem, ut in unam tamen eandemq; omnino convenientiam Naturam indistinctamq; essentiam. Agit enim Dei causam imprudentissimè, quisquis Personarum Trinitati adversus Sabellium totus prospiciens, Naturæ cum Ario destruit unitatem. Quid hanc autem destruat magis quam in Deo Substantias multiplicasse, ut Personis non sint patiæores? Hoc te nullæ docuerunt Scholæ, quæ nostræ, quæ Christianæ sint: adeo illic ubiq; Deitatis confusilitur unitati, quam nemo numericam servet, servatâ tribus Personis nullâ communâ substantiâ, quæ solâ nempe tres Personæ unus sunt simplicissimè Deus. Hinc tanta fuit & Conciliis & Patribus, omniumq; Scholarum Theologis tuendæ unius Substantiæ cura, quæ tribus Personis individuam servaret Deitatem. Evolve Libros omnes; & si qua forte, tam multos legenti, o currat incauta loquendi formula, cuius incautior interpretatio distinguendis in Deo Menti bus videtur fuisse; integra paßim leges volumina, quæ unam, seu Naturam, seu Essentiam, seu tribus omnino communem Personis substantiam te doceant; nihilq; unquam in hæc Trinitatis Mysterio Fidei Catholice contrarium dissónumq; magis quam hæc tua *Mentium* simul & *Substantiam* pluralitas. Hujus enim ne vel ex Hilario præside, quem jaetabas, tuo locum proferes, quo per tres, quas sæpius afferit, Substantias, tres Mentes vel seim eum intellexisse pateat, quin imd & ipsum cæterosq; Orthodoxos omnes patet ubiq; unam in Deo Menterem, proindeq; & unam Essentialem intellexisse Substantiam, quæ tribus Personis communis sit, eadémq; in omnibus quæ in singulis. Unam eandemq; fateris ipse, at sensu longè diverso, quem & falsissimè Patribus tamen & Conciliis imputas; quasi & illis, ut & tibi, non aliter Divina Substantia sit una eadémq; trium in Deo Personarum, quam trium in nobis Hominum Humana. Hoc autem tu indubitate verum, idémq; sensisse tecum Ecclesiam universam, exultimare præsertim videris, quia scilicet cum disputaretur olim adversus Arium, Filio negantem τὸ ὄπος τοῦ, communis cum Patre privilegium Substantiæ, arguebant Orthodoxi tam Theologi, communem Patris cuiuslibet ac Filii substantiam esse; Adami non aliam quam Abelis; utriusq; perfectè unam eandemq; Essentialiter;

que

quæ tamen unitas identitásq; essentialis non ita distinctionem tollit, quin & sint distincti homines, uti & Personæ distinctæ: Individuorum enim sic est conditio, ut specificè ac secundum essentialiam unum habeantur; realiter autem ac secundum existentiam sint plura, & omnino distincte se habeant. Unde & adversis Arium inferebatur demonstrative Filium in Divinis Patri esse consubstantiale, ejusdemq; cum eo naturæ; immo & unam simul, Logicè saltem, essentialiam: hincq; adversum nos etiam infers (nec demonstrative minus, si Unitas in Deo sit merè specifica) posse quidem Divinas, Personas unum essentialiter dici, triaq; tamen realiter esse, eaq; distincta, non supposita modò, sed & Subjecta, Individuásq; & Naturás & Substantias. Inferam & ego aliquid amplius, quod & ipse nolis, hinc nempe & sequi tres dari Deos. Quapropter (inquis ipse Defensionis tuae Paginā 17.) dicere non debemus, neq; hoc ipsi voluere Patres, vel ita loquendo, Unitatem Naturæ inter Patrem & Filium & Spiritum Sanctum meram esse specificam Identitatem. Absit enim ut ex Naturâ Divinâ Speciem pluribus communem Individuis constitutas, tum quippe Divinæ Unitas Naturæ nihil præter Logicam esset intentionem, quæ sola est Specificæ Naturæ unitas; cum tamen essentialiter atq; numericè Deus unus sit. Tres Divinæ Personæ Individua non sunt communis Naturæ, habent enim tres individuas Divinásq; subsistentes Naturas; unde non minus fierent tres Dij, quam ex humanis tribus individuis Naturis tres Homines. Divina tunc Natura, sicut & Humana, multiplicando sobolesceret, hincq; Deorum cresceret numerus ut & Hominum. Si quid Anglicè sapio, habes hic Latine ipsissima propemodum verba tua. Igitur (Authore te) vides quanti sit periculi ad Unitatem configere Specificam, ut in Divinis tribus Personis Natura reperiatur una, Essentialia una, una Substantia. Periculi tamen, quod videras in Defensione, jam oblitus in Examine, unitatem hanc tribus Personis essentialē pendere omnino jubes à Naturæ communis unitate specificā, quam ita placuisse hic putas. & Patribus & Coaciliis, ut ipsum laudassent Arium, si modò in Filio eandem specificē ac in Patre Naturam confessus fuisset, quippe qui damnatus tantum ex Naturis quas docuerat in utroq; omnino diversis, aliunde minimè damnandus, eas si vel docuerit numero distinguisimas, cum & hanc ab Ecclesiâ tunc approbatam esse

esse distinctionem satis insinues, ex illo nempe quo adversos eum Patres usi sunt, specificæ unitatis argumento. Quasi nescias hinc illius errorem sufficientissimè redargui, nec diversos aut dispareos eos esse qui vel sola specie convenientiunt, quantò minus autem si ne vel numero natura eorum differat. Sed hoc tunc omisisse summae prudentiæ fuit, non modò quod sufficerat aliud, verum etiam quod longè minus in Arii causâ profuisset, quam nocuisset in Sabellii. Ex eâdem enim omnino; una numero naturâ, palam si forte ab Adversariis ipsis concessa, unicam in Deo Personam obstinatiùs nonne defensisset? Mutatis verò nunc temporibus, cum jam non à Personarum Unitate, sed abs ipsâ Naturarum Trinitate periculum immineat, mutanda est etiam disputandi ratio, & contra Unitatem naturæ Specificam, Numerica palam afferenda est. Nec eam tamen itâ siluere Patres, ipsaq; Concilia, ut non occurrant passim in antiquis Ecclesiæ Monumentis Unitatis hujus testimonia celeberrima. Præbui jam tibi non pauca quæ legeres, nec dubitem quin multò plura in ipsis fontibus legeris. Hinc certè hauseras quod à te modò audivimus contra specificam Naturæ Divinæ Unitatem. Ait enim Augustinus, *lib. de Trin. 7.* Divinitatem non esse communem tribus Personis tanquam tribus Individuis, quia aliás essent tres Dij. Nihil magis unum quam ex suâ Naturâ Deus, ut ex Personis nihil magis trinum. Hinc pulchre in Conciliis definitur Deus, *Unitas in Trinitate & Trinitas in Unitate.* Unde celebre illud Ambrosii, *lib. de Fide 1.* In gratiam hujus unitatis, cum ab eâ excludi docet numeri quantitatem. Nihil enim in Deo numeratur præter ipsas relationes, cætera unum omnia sunt. Ex Boetio hoc habent omnes Scholæ; In Deo omnia sunt unum, ubi non obviat Relationis oppositio. Quæso ubi nunc locus tribus in Deo Naturis, Substantiis, Mentibus, Essentiis, essentialibꝫq; cæteris? Pater idem est Deus qui est Filius; Filius idem est Deus qui est Pater; in tribus Personis unus numero Deus; proindeq; una numero Natura, Substantia, Mens, Essentia; Unum Essentialia cætera; sola distinctio Personarum & Personalium est. Naturæ Divinæ Unitatem, quam solam nôrânt Philosophi, compendiosissimè totam exprimunt, Deum definientes, *Ipsum Unum.* Hoc satis Deus ipse indicaverat cum se definiret, *Ipsum ens.* Ens enim & Unum cum sint alterutruus reciprocatio, quicquid est ipsum ens, ip-

sum etiam est Unum. Hoc tamen ecce multiplicas, tribus
 tuis & Mentibus & Substantiis; adeo ut (si tibi credatur)
 nec Deus jam erit ipsum ens, ipsum nec unum. V si res
 utram tanti vim utriusq; Oraculi; & quanta sit entis plen-
 tudo, quod ens ipsum est; & Unitatis quanta in eo simplici-
 tas, quod unum est Ipsum! Protecto, Sherloci mi, ens illud
 nec multiplicares. Unum illud nec distingueres. Maximè ens
 est, quod est ipsum ens; quid autem addas enti maximè?
 Maximè est ens, quia plenum, quia totum ens. Sic Aquinas
 Deum esse maximè unum docet, quia est in se maximè sim-
 plex. Neutrum autem tecum esse potest, quod ex distinctis
 (eōq; imperfectis nomine) composuisti Naturis. Audi The-
 ologum Aquinate longè antiquorem; Græcus licet, sine hīc
 Latinè loquatur. *Non ex tribus imperfectis unam* (inquit) *com-
 positam Naturam perfectam intelligamus; sed in tribus Personis
 perfectis unam simplicem substantiam, super-perfectam & ante-perfe-
 ctam.* Num puta Damascenus iste Sherlocium hīc egerit?
 An tres Naturæ cum illā Dei simplicitate convenient? An
 tres substantiæ cum illā tam superlativè perfectā substaniā?
 Idem omnino est, quod in Deo personale non est: unde jam
 olim celebre illud fuit; *Pater & Filius sunt idem ipsum, non
 idem ipse.* Hīc uno veluti jaculo confosci sunt Trinitatis ho-
 stes æmuli, Arius, & Sabellius; ut hīc facile intelligas tu-
 tam ab utroq; fuisse Ecclesiam, absq; tribus tuis aut *Mentibus*
 aut *Substantiis*: quanquam objecteris temere (ne quid gravius
 dicam) præter illarum assertores Sabellianum esse quemlibet
 ex nobis Trinitarium. Optarim ex animo tam procul ab
 Ario distares quam nos à Sabellio; inter utrumq; pariter
 Medii, jaculóq; illó utriq; formidabiles. *Pater & Filius sunt
 idem ipsum;* Atrium terret hæc nostra confessio, quæ tua non
 est: *Non sunt idem ipse;* Sabellium terret hæc, quæ non mi-
 nus nostra est quam tua, quicquid calumnieris, pari & igno-
 rantia & impudentiā, ut plus semel demonstratum est. Ca-
 vendum fuit ab Ariapismo; cavimus, confitentes cum uni-
 versâ Ecclesiâ Patrem & Filium *idem ipsum* esse; hoc non ca-
 viſſi. Etiam à Sabellianismo cavendum erat; tecum cavimus,
 negantes quod sint *idem ipse*. Cavisti enim & tu, sed non eo
 quo nos reliquaq; Ecclesia modo. Tūtior ut esses à Sabellio,
 ad Arium configisti, ab extremo ad extremum allud. Et
 enim ne tibi Pater & Filius essent *idem ipse*, cum Ario negasti
 eos

eos esse *idem ipsum*, captus ut soles ; quasi multiplicatis distinctisq; Naturis sequatur necessariò multiplicandas esse distinguendasq; Personas ; aut difficultius sit in una Persona plures Naturas subsistere, quam Personas in una Naturā ; cum tamen ut iusq; exempla nobis fides præbeat, prioris in Incarnatione, posterioris in Trinitate. Quamobrem risisset te tuamq; subtilitatem Sabellius, invitā vel Decani Doctorisq; tanti reverentiā. Ridere Ecclesiam, ridere nos nequaquam potuit ; medium tenuimus iter atq; securius, inter extrema æquo librati pondere ; neq; séparantes cum Ario Naturas, neq; cum Sabellio ipso Personas confundentes. Imò nec tecum Naturas vel distinguimus. Tribus Personis eandem numero servamus Naturam, eandem indivisim & Mentem & Substantiam, *Idem ipsum*. Ne autem in unam confundantur Personam, neve (ut Sabellio placuit) sint Pater & Filius, *Idem ipse*, relationibus suis eos ita probamus distinctos, ut hinc repugner eundem dici aut esse alium, Patrem Filium scilicet aut Filium Patrem : frustrāq; objicies (uti & imperitè) Personas distinguiri non posse nisi ex Naturis etiam distinctis ; in Deo præsertim, ubi & Persona & Natura realiter non distinguuntur, cum per id ipsum quo Pater est Deus realiter sit quoq; & Pater. Sed itāne Theologicè sapis ut nescias, hinc non fieri Personarum distinctionem, unde omnino habent quodd intime simul uniantr ? A Naturā nempe tribus communi, triūque vinculo, quo sit ut Pater idem sit Deus qui est Filius, Filiusq; idem Deus qui est Pater, quanquam omnino aliud sit esse Deum, & aliud esse Patrem. Alterum enim Naturæ nomen est, Personis omnibus commune ; Relationis verò alterum, propriumq; singulis, unde & illa inter eos distinctio nec realis minus, quam & ipsa relationum non distinctio modò sed & diversitas. Nec obstat quod reipsa & relatio & natura in Deo unum sint, nec in Patre aliud realiter Deus sit Patérq; aliud ; sufficit enim quod & ratione distinguantur, præbeantq; menti conceptus formales diversos, rerumq; dissimilium imagines. Imò & nemine cogitante ita in Deo se habent Natura & Relatio, ut ex Naturā essentialiter singulæ Personæ Deus sint ; ex Relatione autem re ut & nomine Personaliter different, & ex adverso sibi invicem opponantur, ita ut quod Patri conveniat, Filio repugnet ; ac vicissim. His aliisq; ejusmodi adversus Sabellium utebantur Patres, ut tres agnosceret in Deo Personas ;

Personas : Tribus nunquam Naturis, Substantiis, Mentibus ;
 terriuisserunt hominem Spectro Tritheilmi, & ab Ariana plura-
 litate alienissimum ; nec a te didicerant haeresim haeresi perde-
 re, fidemque tueri Trinitatis, Unitatis proscriptione. Qua
 fronte igitur nisi tua vindicari Dogma potuit, tanquam totius
 Doctrinam Ecclesiae, quod ab ea tantopere abhorreat, totiesque
 ipsa damnaverit & meritissime ? Quid non ausit, jam ausus ta-
 lia ? Actum est (te Judicem) de Nicenis ipsis tam venerandis
 Patribus ni tecum desipiasit, totidemque Deo Naturas tribuant
 quot Personas. Sapienter (inquis, sed hoc Ironice) inter Or-
 thodoxos Arianoque disputatum fuisset (cum de Filii ortu in illa
 Synodo) si nondum concedentes utrinque distinctam cum sibi que
 propriam aliamque a Patre habuisse Substantiam, contendissent
 tamen unde haec illi, an ex Patris ipsa Substantia aut ex nihilo,
 cum ne vel constaret, an ipsi ulla an propria quedam Filioque
 distincte & peculiaris & sua. Haec tu haec tenus. O dignum sane
 hoc tuo inter Jurisperitos Magisterio, qui litis instituendae ar-
 tem calles tam subtiliter ! Vereor tamen ne quis dixerit te non
 Causidicum praestantiorem quam Theologum, prudentiamque
 tuam non minus desideret, quam tu ipse hic disputantis Concili-
 iii. Nonne queri potuit unde Filio sua Substantia, communis
 licet & aliorum ? Quantum litigatur de Homeri patria, quae
 sua tamen ita non fuit, quin & concivium pari jure esset. Ignoratio
 elenchi tibi familiaris est, sepe nescis de quo sit quæstio.
 Nulla in Synodo erat de proprietate Substantiae, sed unde illam
 acceperat Filius ; seu propriam seu communem, ad rem tunc
 nihil. Scis enim litis hujus ortum, præcipuamque disputationis
 causam fuisse, an (ut docebat Arius) creatura Filius esset necne ;
 & an α τ ν α τ α , aut aliunde productus ; Decretumque
 tandem in Concilio fuit, cum esse, Patri ϵ α σ τ α , ejusdem cum
 Patre Substantia ; hoc est, te interprete, specificè ejusdem,
 proindeque realiter distincte ; Interpreti autem nobiscum Ec-
 clesia, ejusdem numericè, ideoque communis Filio cum Patre, &
 ab ipsa Patris Substantia distincte ne vel minimum. Propria
 Filii nulla sunt, nisi quae propriè Filii, & ex nomine soli ipsi
 conveniunt ; Filius in Divinis nemo alius, Genitus nemo alius,
 Imago & Verbum Patris nemo alius ; haec similitudine, ejus & dicun-
 tur & sunt propria, quia Filii propriè, eaque alius incommunicabili-
 bilia Personis. Substantia autem ejusmodi non est, quia Deitas
 ipsa est ; unde & tribus communis ; Patri non propriè minus
 quam

quām Filio, Filio quām Patri, neutri quām Spiritui Sancto,
 nec Spiritui Sancto quām utriusque; unde quilibet etiam pari
 jure Deus & dicitur & est; nec distinctè Dii sunt, sed unus
 communiter Deus: Deus quilibet, sed idem numero Deus,
 propter Substantiæ communis Identitatem: hinc enim est uni
 tas, unde tollitur distinctio; non tollitur autem ex propriis,
 sed ponitur; communia sunt quibus ex multis fit essentialiter
 unum. Essentialiter igitur una non erit trium Personarum Dei
 tas, si Personæ eujuslibet illud distinctè proprium sit, quod
 trium debuerat esse commune ad Essentialiæ trium Unitatem:
 turpiterq; erras, qui putas cum distinctis propriisq; Substantiis
 Deitatem posse communem servari, quæ Substantia ipsam est
 sua, unde & pariter vel communis utraq; vel propria. Quapropter,
 volens aut nclens, positis in Deo tribus Substantiis,
 cuilibet distinctè propriis Personæ, Deitatem tribus cuilibet
 distinctè propriam, unde & sigillatim quamlibet proprium
 distinctè constituis Deum. Nonne ergo ex ipsâ Logicâ tuâ totidem
 inferuntur Dij, quot præmisisti Substantias, & distinguuntur
 Personæ? Inferantur (inquis); Hilarium sequor ducem, qui
 non aliam Deitatis quām Divine Substantiæ agnoscit Unitatem.
 Sed neq; & nos aliam agnoscimus, hæc perfectissima cum sit atq;
 simplicissima. Quas enim multiplicat ille Substantias, subsisten
 tiæ sunt, Personæ, Hypostases. Naturam tu multiplicas, cum
 Substantiam; tria omnia facis. Vide quantus sis Trinitarius,
 cui in Deo præter Trinitatem nihil relinquitur, eamq; non Personarum
 modè sed & Substantiarum, sed & Naturarum,
 sed & Menti, sed & Deorum. Valeant tamen Trinitarii
 Doctores hujusmodi, valeant cum suo dogmate, ab Ecclesiæ
 Catholice fide ita dissono, ita & averso & alieno; valeant,
 inquam; nos verò cum Ecclesiâ illâ, in Personarum Trinitate
 Substantiæ credimus Unitatem & adoramus. Eam ipsam cre
 debant, quos tibi tribusq; tuis Substantiis tanto sperabas fu
 turos præsidio, Nicænæ Fidei Confessores in Alexandrinâ illâ
 Synodo. Tres enim ipsis probatae hypostases, quas ex indu
 striâ Substantiæ hic vertis, omnino ab iis differunt quas ubiq;
 doces; nec mirari satis possum, quâ quis asserere aulit impud
 entiâ tres Dogmatis tui Substantias, eas omnino esse quas
 Athanasius Confessorésq; cæteri vocant hoc in loco verbatim
 tres hypostases. Quæ licet Substantiæ tibi vertantur, non pro
 Essentialiis, non pro Naturis (ut ex Synodo ipsâ manifestissimè
 patet)

patet) intelligendæ sunt, sed pro Subsistentiis, pro Suppositis, pro Personis. Quanquam enim τρεῖς ὑποστάσεις Catholicum sit, & à Patribus usurpatum; τρεῖς δοξαὶ tamen Arianum est, solisq; placuit Hæreticis. Si vis ergo tibi cum Orthodoxis in fide simul & in sermone conveniat, palam confitere unam in Deo Substantiam, quæ sit Natura seu Essentia Personis tribus identicē communis; facilè postea concedetur, tres etiam in Deo esse Hypostases, aut si vis, Hilarii Substantias, tria scilicet subsistētia relativa seu tres Personas. Hæc nili fiat aperita Confessio, nunquam eris *Homo Ecclesiæ*, Decanus licet amplissimæ Cathedræ. Laudavit quidem Synodus aut probavit saltem, & eos qui tres dicebant hypostases, & eos qui unam: aut ex tuâ versione, qui tres Substantias, & qui unam Substantiam; utrorumq; enim explicatio utramq; phrasim fecit orthodoxam. Sed diverorum confessio hæc fuit; multus dubito, an in eodem tres hypostases & unam hypostasim; seu tres Substantias, & unam Substantiam laudasset Synodus, vel etiam probasset, aut non damnasset potius, æquivocam nempe, verbisq; ambiguam & periculofam, sibiq; saltem ex sono & vocibus contradictoriam. Hæc tamen sola est, quâ te defendis ancipiti & male sincerâ confessione, tuiq; non bene semper memor teipsum millies prodis; tresq; Substantias tam pro Naturis quâm pro Personis usurpas incautus, vel cautus nimis. Sed quanquam Animadversoris mihi neq; ingenium neq; acumen sit, nusquam me lates; adeo patent concilia tua. Nullam vis in Deo tribus communem Personis Substantiam, nisi Specificam, nisi Logicam: hic totus Logicus es; sed hic tantum, ubi non deberes esse. Realis enim & Numerica nisi omnino fuerit Substantia communis illa, non essentialiter magis Divinae tres Personæ unus sunt Deus, quâm tres Angeli unus Angelus, aut tres Homines unus Homo. Vides autem (si quid vides) quâm hoc abhorreat ab Ecclesiæ Catholicæ fide, quæ præter Personas nihil unquam in Deo & distinxit & numeravit. Viderunt hoc Academicæ Oxonienses, & (ut decuit) Decreto damnarunt. Quid itâ peccavere, quæso, ut non modò & ignorantiam & credulitatem, sed & audaciam exprôbres illis intolefabilem impiâmq; quasi non te solum (virum licet tantum tamq; insigniter multifariâmq; Trinitarium) pro Hæretico damnaverint, sed & Hilarium ipsum, ipsum Athanasium, ipsos in Conciliis congregatos Patres, qui hanc tēcum

Substan-

Substantiarum approbaverint, laudaverint, decreverint. Longè tu certè audacior, cum tantam & Academicis & ipsis Patribus infers contumeliam. Nescio enim quaeis magis injuriis sis, ita offendis utrosque. Academicos quidem, quos immeritissimos tantæ accusas in Patres irreverentia; Patres autem ipsos, quos facis tibi in fide similes. Ab eâ tamen injuriâ contumeliâq; tantâ, mihi utiq; videor illos satis vindicasse, cum ab hæresi Dogmatis tui universam temporum omnium Ecclesiam tantopere dissensisse, mea hæc tot argumentis testimonisq; demonstravit Epistola.

Abiit autem ut nec totam ab illo Dogmate tuo dissentire Ecclesiam vestram arbitrer, quam universæ partem semper duxi maximè Orthodoxam, Fideiq; puritate (ut & laude quâcunq; aliâ) si non superiorem omnibus, sâltèm inferiorem nulli: quæ me plurimùm fefellisset opinio, si *tres* tecum (ut calumniaris) in Deo *Mentes* Substantiasq; ipsa quoq; profiteretur: Cum hæc enim (te vel ipso non insciante) nihil ab Ecclesiâ Catholicâ, fidei confessione, differat, an minimum an leviter à Dogmate differre possit, toti Ecclesiæ (ut démonstratum est) itâ & contrario & dissono; Iisdem nonne, quibus Orthodoxi ubiq; omnes, in hâc Anglicanâ vestrâ symbolis etiam utimini? Nonne præter Apostolicum Nicænumq; ipsumsummet, quod vel Athanasii dicunt, admittitis, tæ Substantiarum Mentiūmq; Trinitati (si quod aliud) infensissimum, & repugnans ex adverso? Symbolo tamen hòc (itâ ingeniosus es; impudentem non dixi) quasi præsidio scutôj; septemplici te (Ajace omni securiorem) protegis, telum in hostem retorques quodcunq;que. Sed ex multis, quæ tibi hinc objicenda prospereras téq; ineluctabiliter confodiunt, elegisti (callidus) paucula, utut aptiora videbantur, quæ in tuos accommodares usus: Arte verò quâm inani, conatûq; quâm irrito, modò senties. Vetus quidem fateris symbolo tres prædicari, seu omnipotentes, seu æternos, seu immensos, seu infinitos, seu Dominos, seu Deos; *tres* verò & *Mentes* & Substantias neutiquam vetitum. Quin & illie de tribus Substantijs præceptum est; Græco θεοτοκον nomine, si non Latinò Substantiarum, quo ad Symboli Mentem nullum aptius. Oro te, Symbolorum interpres, satin' sapis, cum eorum omnium, qui hæc tua legunt, itâ fascinare putas & sensum & oculos, ut arte tam crassâ deludantur? Symbolum hoc habent quotidie ad manum; Indœcis

doctis pariter ac doctis familiare est; quotiesq; illud recitant, tres tuas Græcas Hypostases Personas ex libro vernaculè dicunt, Substantias nunquam. Imò nec fide salvâ nec sanâ mente tres hic Substantiæ dici possint, cum de Patre, Filio, Sanctoq; Spiritu sermo est, uti à se invicem Personis distinguuntur, & Deitate conueniunt, quæ sua & Natura & Substantia est; vixq; hoc ignoret vel rudior plebecula vestra, quæ Anglicanæ Confessioni recens initia fuit, ubi non ex trigesimo nono, sed ex ipso Articulorum omnium primo legitur tres esse in Deitatis unitate Personas, ejusdémq; simul Substantiæ; quæ quidem non eadem minus atq; una esse potest, quam Deitas ipsa, cuius ipsam unitas est, cum nihil præter Substantiam & Personas in Deo sit; proindeq; cum ex Personis sit trinus, eum oportet ex Substantiâ unum esse; ita ut ex his præmissis Athanasii Symbolum concludat, adorandam esse Unitatem in Trinitate, & Trinitatem in Unitate; quam Trinitatem (quæfo Doctor) nisi Personarum? Quāmve Unitatem, nisi Substantiæ? Nam, teste Boetio cum aliis plurimis, Personæ divise sunt, Essentia autem indivisa. Sed quænam Essentia? Non *unitas* (cum tria sint Supposita, tres hypostases) sed *unitas*, quæ & Substantia, eaq; semper una; nam hinc Deus habet non modò quodd unus sit, at, Bernardo teste, *Unissimus*, superlativè unus. An unitatis igitur tantæ principium numero constet, possintq; tres Substantiæ, non distinctæ minus quam tres Personæ, Unitatem conserre superlativam, Deumq; *Unissimum* constituere? Quamobrem aut Deorum necessariò admittenda Trinitas, aut Substantiarum (seu Naturarum) rejicienda. Tria sunt in Deo omnia, si tres hujusmodi Substantiæ; multiplicari non potest Substantia, non multiplicatis etiam attributis Dei quibuslibet essentialibus. Formæ quasi sunt, ideoq; cum subjecto numerandæ: repugnat unam duntaxat immensitatem dari, ubi sunt plures distinctæ Substantiæ, immensæq; omnes: quod & de omnipotentia, æternitate, cæterisq; absolutis seu essentialibus Dei attributis, proprietatibus, perfectionibus, rationis paritate intelligendum est. Utar tecum arguento ad hominem, ut captum ipsum retibus tuis erroris tui te magis pudeat. Nonne Mensem & Substantiam, æquè ac Personam ipsam, dicis esse Subjecta quasi inhæsionis, formæsq; numerandas esse pro ratione Subjectorum? Audi nunc quid adversum te ex paritate hâc inferatur. Quemadmodum ergo si tres in Deo essent Patres,

ter multiplicaretur Paternitas, quæ est notionalis perfectio. seu forma pertinens ad Personam; an non & *tribus* positis *Mentibus* ac Substantiis, ter multiplicabitur quoq; essentialis perfectio quælibet, cum ad Divinam Mentem & Substantiam, quæ sunt ipsamet Dei natura, non minus attributa essentialia pertinent, quam ad Personas notionalia. Immensitas autem, æternitas, omnipotentia, & quæcunq; Dei sunt attributa hujusmodi, non minus essentialia sunt quam Paternitas est Notionalis; ut ex *tribus* ergo Patribus ter multiplicaretur Paternitas; *tres* consequenter etiam si *Mentes* fuerint aut Substantiæ, pari numero & immensitas augebitur, æternitas pari, pari omnipotentia, quodlibetq; aliud attributum essentialie pari. At vero cum ex concessis etiam tuis, cujuscunq; Divinæ hujusmodi perfectionis multiplicatio seu pluralis *predicatio* Deitatem multiplicet; vide quot nominibus *tres* erunt & Deitatem & Di, multiplicatis scilicet pluraliterq; *predicatis* tot Divinæ Naturæ perfectionibus, quas tamen singulas pro *Mentium Substantiarum* quoq; numero multiplicari oportuit. Tres igitur Hypostases quas in Symbolo Athanasius Græce dixit, Personæ fuerunt, non Substantiæ: prudenter enim ubiq; cavet ne locus detur Deorum pluralitati, quam infert manifestissime (ut vides) Substantiarum pluralitas; nam si formarum, ut loqueris ipse; quanto magis & Subjectorum, ex ipsamet tua Logica, rectiore nusquam. Nec *tribus* prodest aut Substantiis aut *Mentibus* in Symbolo (ut objicis) non fuisse vetitas: anne concessæ, quoniam non prohibitæ? Quanquam & illic prohibitæ sat, ubi tres prohibemur Deos dicere, cum ab unitate Naturæ suæ (Divinæ scilicet Menti ac Substantiæ) Deus habeat quod unus sit; & negari non potuit formarum (quas diximus) pluralitas, quin hoc ipso & subjectorum negaretur. Urges tamen ex *tribus* aut *Mentibus* aut Substantiis *tres* non inferri *Deos*; quia Mens eadem eadémq; Substantia, quas (inquis) multiplicari oportet in *tribus* Personis, pro suâ in illis distinctâ realiter existentiâ, Unitatem sibi & Deo omnino servant, propter suam in eo totam, indistinctamq; existentiam. Capio te, siquid inter istas ambages tuas capi potest. Præstò tibi sunt vel *tres* in Deo *Mentes* vel *una*; Substantia una vel *tres*, prout aut Personarum Trinitati aut Divinæ Naturæ unitati consulendum habes, Provisor utriusq; insignis: Sed, quæso, ex quo Pythagoræ facultas hæc tibi numerorum? Artem hanc solus invenisti (Eu-

ergo tu nulli conferendus, N' eodem nempe formaliter principia
 Triadem constituis & Monadem, ita ut per id ipsum, quo De-
 us essentialiter unus, Personaliter sit etiam trinus, te Arithmetic-
 tico, adeo ratione carent rationes tuæ, in re (nō dico numeri
 maria, sed) Theologicâ: nullus enim dubitem, quin se præstet
 in illâ Decanus aureus peritorem longè, quam in ista Doctor
 plumbens. Quisquis nimirum rem eandem, eodemq; sensu tri-
 nam & unam in Deo numerat, solidissimum se præbet, non
 Theologum modò, sed & Philosophum, quicquid sibi aliunde
 vindicare possit acuminis. Contradictrio pugnant tria & unum
 synonymè dicta, tres Mentes & una Mens, tres Substantiæ &
 una Substantia, servato utrobiq; Substantiæ & Menti significa-
 tu naturali suo. Non vis enim his nominibus aliud in Perso-
 nis quam in Deo significari, unde & tres Dij necessariò conse-
 quuntur, vel fortasse quatuor, quoties nempe repetitur Divi-
 na & Mens & Natura, toties etiam & Deitas. Meherem vero
 & Substantiam quater hic repetis: quot igitur Deos? Nonne
 totidem quot ipsi Quaternitarii. Nec indignaremur, nec ira-
 rum faltem dares penas, nec Oxoniense Decretum quâ valeimus
 auctoritate nos etiam confirmaremus. Parum fuit, quod Dog-
 matis tam falsi, tam impii, tam hereticæ author esset, nisi & te
 cum sceleris tanti consciaciam mentireris Ecclesiam Catholicam si-
 mul & Nationalem velstram. Quos agent triumphos, quos
 plausus, quos ludos, utrinq; hostes, extranei & domestici!
 An putas, impune diu ferat hoc Sacerdotalis apud vos Imperi-
 alis; ipsa auctoritas? Nota est illic Episcoporum pastoralis cu-
 ra; Regis notior & fides & pietas. Haud sicut juncta tanta
 potentie tanta Religio invictum abire Religionis tantum dede-
 cuss. Non Ecclesiæ modò Defensorem metuendim habens, sed
 & Dei vindicem; Dei enim hæc causa est, hæcq; summa; to-
 tus enim perit quem non serves unum; nec unus servetur cum
 tribus Naturis; quippe qui Personis non magis trinus quam
 unus Naturæ. An ab hominibus potest diutius is pati, a quo
 hæc Deus? Remissiora sunt eujusq; Animadversoris flagella-
 quæ scelus puniant; par flagitio Decretum nullum. Quid mis-
 tris ab Academicis infligi potuit, quam criminis denunciatio
 publica & execratio? Dogma nonne vis hæc indignatioq; sal-
 tem denuntient & execrentur, tot tantisq; nominibus falsis,
 impio, hereticum, ab Ecclesiæ doctrina dissonum, in-
 teraque Anglicanae repugnans fidei omninoq; contrarium? Graviora
 sunt

sunt hæc quām ut plecerentur levioribus. **Expostulas de se-**
 veritate, ubi gratolandum erat de indulgentiā. Bene quidem
 prospectum est, tibiq; faeliciter, qui om̄i ista peccares, peccates
 in Gente illā, in Ecclesiā illā, sub Imperio illo. **Hominas**
 ubiq; non ea est, quæ talia taliter ferat. Non sic effugies, in
 in Italiā hæc, si in Hispaniā, si in Galliā. **Quantis** expiantur
 illie suppliciis longè minores culpæ! **Quantis** sub Constantino
 ipso Error tuo similis, inq; & malum tolerabilius! **Inveniens**
 tamen quām acerbè, quām vehementer, & in Decretum & in
 Judices! **Prosequeris** eos inclem̄tius quām impli te. **Suum in te**
 (si quōd fuit) **Anathema**, leve ad tuum est. **Nihil**, ab ihs
 hæresi pejus tibi imponitur; eos tu non hæreticos modò sed
 & hæretiarchas, hæresēn. **Authores**, hæresēn opifices con-
 clamas. **Hæresim** scilicet damnarunt tuam; hæres hæc sua
 est, at hæc quāta! **Damnārunt** (inquis) tecum Fidem vere
 Catholicam, Fidem ipsam Nicenam, quæ & Ecclesiæ Anglicanae
 fides, cāmq; hōc suo in reales **Trinitatis Decretu**s Specinianis
 hæreticis prostituerunt insultandam. **O modestiam homi-**
 nis! **O Academici & Decreti & Senatūs reverentiam!** Agam
 nunc serid! **Hæcne Decano** cuivis, etiam Londinensi, etiam
 Sherlocio impune licent? An vel Episcopo licerent, etiam tuo,
 etiam tantæ dignitatis viro, de nobis etiam pariter ac vobis
 tam bene merito? **Si hæc ne vel illi, quæso, qui tibi?** Rem
 adversam te modestiūs urgerem, si præter Academiam, quan-
 tumvis insignem, nihil aut nobilius aut sanctius hæc tua offendis-
 set procacitas. Ecce hæc ipsā procacitate Universa Ecclesia
 offenditur, summāq; quā posuit injuriā, contumeliā, calumniā,
 cum nempe & Anglicanam & Nicenam & Catholicam de Tri-
 nitate fidem tuæ asserere ausus es simillimam, quo tamen quid
 turpis, quid indignus, quid & falsus, vel infensissimus hostis
 asseruerit? An tres **Divinas Men**tres in Deo Naturas, tres
 in Personis Substantias (seu Essentiis) distinetas, proindéq; &
 tres Deos Orthodoxa & unquam & quam professa est Eccle-
 sia? Catholicam Nicenāq; fidem satis indicavi; Anglicanam
 vestram & semel ampliū vindicabo ex **trīs** ipissimis Codicibus,
 qui **trīum in Deo Spirituum cultores** & **trīum cultori-**
 bus **Deorum** confundunt teste vel ipsā Symbolum & vestri expolitio-
 ne Analyticā primo qui de Trinitate est **Articulō**, ubi inter
 Hæreticos legit̄ eos recenseri, qui tres distincti, seu Deos seu
 Spiritus credunt; quales (ut hic etiam legitur) **re olim Eu-**
 nomæi

